

ምዕራፍ 87 - የእግዚአብሔር ጥሪና የሰው ዳግም ልደት

ሀ) የወንጌል ጥሪ

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፡ «ወደ ዓለም ሁሉ ሂዱ፤ ወንጌልንም ለፍጥረት ሁሉ ሰበኩ» ብሎ ታላቁን ተልእኮ ለቤተ ክርስቲያን ሰጠ፤ ማር. 16+15። ሐዋርያው ጳውሎስም፡ «እንግዲህ ያላመኑበትን እንዴት አድርገው ይጠሩታል? ባልሰሙትስ እንዴት ያምናሉ? ያለ ሰባኪስ እንዴት ይሰማሉ?» በማለት ጥያቄ በማቅረቡ፡ ሰዎች የወንጌልን ጥሪ የሚሰሙት በሰው አማካይነት መሆኑ ይታያል፤ ሮም 10+14። በተጨማሪም ሐዋርያው «በስብከት ሞኝነት የሚያምኑትን ሊያድን የእግዚአብሔር በጎ ፈቃድ ሆኗልና» ብሎ ለሰባኪው አገልግሎት ከፍተኛ ግምት ሰጥቶታል፤ 1ቆሮ. 1+21።

ክርስቶስ ግን፡ «የተጠሩ ብዙዎች፡ የተመረጡ ግን ጥቂቶች ናቸውና» (ማቴ. 20+16፤ 22+14) በማለት፡ ወንጌል ምንም እንኳ ለሰዎች ሁሉ ቢሰበክም፡ የሚቀበሉት ጥቂቶች ብቻ እንደሆኑ አስጠንቅቆናል። «የሚሰማ ጆሮ ያለው ይሰማ» በሚለውም ብዙ ሰዎች ቃላትን በሥጋዊ ጆሮ ቢሰሙም፡ በልባቸው «ጆሮ» ጥሪውን እንደማያደምጡ ገልጧል፤ ማቴ. 13+9+43። እንግዲህ በዚህ ዐይነት የውጭ ጥሪና የውስጥ ጥሪ አለ ማለት እንችላለን (1)።

የልድያ ታሪክ የውጭና የውስጥ ጥሪን አንድነትና ልዩነት በግልጽ ያስረዳል፤ እርሷ፡ «ትሰማ ነበረች፤ ጳውሎስም የሚናገረውን ታዳምጥ ዘንድ ጌታ ልቧን ከፈተላት» ሐ.ሥ. 16+14። እርሷ እንደ ሌሎች ትሰማ ነበር እንደታዳምጥ ማለት ውስጣዊ ጥሪ እንዲደርሳት ጌታ ልቧን ከፈተላት።

ሐዋርያትም ብዙ ጊዜ ስለ «ተጠሩ» ሰዎች ይናገራሉ። እንደዚህም ሲያደርጉ ወንጌልን ሰምተው የሚቀበሉትን ያመለክታሉ፤ ሮም 1+6+7፤ 8+28+30፤ 9+24፤ 1ቆሮ. 1+24፤ ይሁዳ 1፤ ራእ. 17+14። እንግዲህ ይህ የእግዚአብሔር ጥሪ ውጤታማ የሚሆነው በሁሉ ላይ ሳይሆን በተወሰኑ ሰዎች ላይ ነው (2)።

1. ለሰዎች ሁሉ የወንጌል ጥሪ በውጭ ይሰጣል

ይህን ስናስብ የሚከተለውን መንገዝብ ይገባናል፡-

ሀ) ለሰው ልቡና ይሰጣልና ሰው በአእምሮው በአመክንዮታዊ መንገድ ሊያስተውለው ይችላል፤ በተለይም፡-

1) ጠሪው እግዚአብሔር ነው፤ እርሱም የታመነ (1ተሰ. 5+24)፤ ቅዱስና ለሰው ፊት የማያደላ (1ጴጥ. 1+15-17)፡ ለሙታን ሕይወትን የሚሰጥና የሌለውን እንዳለ አድርጎ የሚጠራ (ሮም 4+17) ነው። በመጀመሪያ አመለካከት የሚጠራው እግዚአብሔር አብ ነው፤ ሰዎች የልጁን መልክ እንዲመስሉ (ሮም 8+29)፡ ወደ ልጁ ንብረት (1ቆሮ. 1+9)፡ በክርስቶስ ጸጋ (ገላ. 1+6) እና በክርስቶስ ኢየሱስ ወደ ዘለዓለም ክብር (1ጴጥ. 5+10) ሰዎችን ይጠራልና። እግዚአብሔር አብ ሁሉን ስለሚሠራ፡ ጥሪው ደግሞ ከወልድ ነው፤ ማቴ. 11+28፤ ሉቃ. 5+32፤ ዮሐ. 7+37። ክርስቶስ በበኩሉ ደግሞ ሰዎችን በመንፈስ

ቅዱስ (ማቴ. 10+20፤ ዮሐ. 15+26) እና ቃሉን በሚናገሩት አማካይነት ይጠራል፤ ሐ.ሥ. 5+31-32።

2) በጥሪው እግዚአብሔር ሰዎችን «ከጨለማ ወደሚደነቅ» ብርሃን (1ጴጥ. 2+9)፥ ወደ ልጁ ኅብረት (1ቆሮ. 1+9)፥ ወደ መንግሥቱና ወደ ክብሩ (1ተሰ. 2+11-12) ወደ አንድ አካልና ወደ ሰላም (ቆላ. 3+15)፥ ወደ ዐርነት (ነጻነት፤ ገላ. 5+13)፥ ወደ ተስፋና (ኤፌ. 1+18፤ 4+4) ወደ ቅድስና (1ተሰ. 4+7)፥ የበጉ ስርግ (ራእ. 19+9)፥ የዘለዓለም ርስት (ዕብ. 9+15) የዘለዓለም ሕይወትም ወደሚገኙበት ሁኔታ (1ጢሞ. 6+12) ይጠራቸዋል።

3) ጥሪውን የሚቀበሉት የኢየሱስ ክርስቶስ ናቸው (ሮሞ 1+6) እና በተጠሩበት መጠራታቸው እንደሚገባ እንዲመላለሱ (ኤፌ. 4+1)፥ ለርኩሰት ሳይሆን ለቅድስና (1ተሰ. 4+7)፥ መከራንም በትዕግሥት ለመቀበል (1ጴጥ. 2+20-21፤ 3+9) ተጠርተዋል።

4) የሚጠሩ በወንጌል ስብከት ይጠራሉ፤ 2ተሰ. 2+14፤ ሐ.ሥ. 2+39።

5) ጥሪው የሚደረገው በሰው ሥራ ምክንያት ሳይሆን፥ በጠሪው (ሮሞ 9+11፤ ሐ.ሥ. 2+39) በክርስቶስ ጸጋ መሠረት (ገላ. 1+6) ነው።

ለ) የጥሪው መሠረታዊ መልእክት ወንጌል ነው፤ ግልጥ የሆነው ይህ መልእክት የታወቁ ሦስት ክፍሎች አሉት፡-

1) የወንጌል ጥሪ የተመሠረተባቸውን ነጥቦች መግለጥ፤ ይኸውም ቢያንስ ሰው ንጢአተኛ መሆኑን (ሮሞ 3+23)፤ የንጢአት ውጤት ሞት መሆኑን (ሮሞ 6+23)፥ ኢየሱስ ክርስቶስ የሰውን ንጢአት በመስቀል ላይ መሸከሙን (1ጴጥ. 2+24) እና እግዚአብሔር ልጁን ከሙታን ማንሣቱን (ሮሞ 10+9)።

2) የወንጌልን ጥሪ ለሚሰማ ሰው ማቅረብ፤ ይህም በዐጭሩ ንስሐ ግባ፤ ወንጌልንም እመን (ማር. 1+15፤ ሐ.ሥ. 20+20-21) የሚለው ሲሆን፥ ጥሪው የቀረበለት ሰው ትምህርቱን ተረድቶ ማመን ብቻ ሳይሆን፥ እርሱ ራሱ ለእግዚአብሔር ንጢአቱን በመናዘዝና በመተውተው ለንጢአቱ ይቅርታም ክርስቶስን ብቻ ተስፋ ማድረጉን በይፋ በመናገር የክርስቶስን ጥሪ መቀበል ይኖርበታል (ማቴ. 11+28)፤ ይህንም በማድረግ ክርስቶስ በሕይወቱ ሁሉ ጌታ መሆኑን ተገንዝቦ ያከብረዋል፤ ማቴ. 11+29፤ ዮሐ. 1+12፤ ራእ. 3+20። ስለ ንስሐና ስለ እምነት ምንነት በይበልጥ በሚከተለው ምዕራፍ ማብራሪያ ይሰጣል። እዚህ ላይ ግን እያንዳንዱ ሰው ለወንጌል ጥሪ የግል መልስ መስጠት እንዳለበት በሚያስገነዝበው ጉዳይ ላይ እናተኩራለን።

3) የወንጌል ጥሪ የመቀበልን ውጤት ማብሠር፤ በበዓለ ጎምሳ ቀን ሐዋርያው ጴጥሮስ በስብከቱ ንስሐ ለሚገቡና በኢየሱስ ክርስቶስ ስም ለሚጠመቁ (ጥምቀት በክርስቶስ ማመናቸውን ይገልጣል) የንጢአት ስርየትን (ይቅርታን) እና የመንፈስ ቅዱስን ስጦታ እንደሚቀበሉ ተናግሮ ታላቅ የወንጌል የተስፋ ቃልን ሰጣቸው፤ ሐ.ሥ. 2+38። አንድ ሰው ክርስቶስን በማመን የዘለዓለምን ሕይወት የሚቀበል መሆኑም ከዚህ ጋር የተያያዘ አሳብ ነው፤ ዮሐ. 3+16-18፤ 36፤ 5+24፤ 1ዮሐ. 5+12።

እነዚህ ሦስት ክፍሎች የወንጌል ጥሪ መሠረታዊያን ነጥቦች ናቸው፤ ሰው ግን ስለ ወንጌል ትምህርት የተሳሳተ አስተሳሰብ ስለሚኖረው፥ ወደ ክርስቶስ እንዳይደርስም ዕንቅፋት ሊሆንበት ስለሚችል፥ አንድ ርምጃ ከመውሰዱ በፊት

እውነተኛውን ትምህርት ማስተማር አስፈላጊ ነው፤ ለምሳሌ ዕብ. 11+67 ይመልከቱ።

ሐ) ጥሪው የሰውን ኅላፊነት ግልጥና ከባድ ያደርገዋል፤ ሰው ወንጌልን ቢቀበል ይድናል፤ ኅላፊነቱንም በአግባቡ ይወጣል። ሰው ጥሪውን ባይቀበል ግን ኅላፊነቱ ከባድ ይሆናል። ክርስቶስ፡ «እናንተ በመጻሕፍት የዘለዓለም ሕይወት እንዳላችሁ ይመስላችኋልና እነርሱን ትመረምራላችሁ፤ እነርሱም ስለ እኔ የሚመስክሩ ናቸው፤ ነገር ግን ሕይወት እንዲሆንላችሁ ወደ እኔ ልትመጡ አትወዱም» ብሎ አይሁድን ወቀሣቸው፤ ዮሐ. 5+39-40። አይሁድ በሙሴ አመኑ፤ ነገር ግን ሙሴ ስለ ክርስቶስ ስለተናገረ፡ ክርስቶስን ባለመቀበላቸው በሙሴ በእውነት አላመኑምና ሙሴ የሚፈርድባቸው ሆነ፤ ዮሐ. 5+46፤ 7+19፤ 9+28-30። የአይሁድ፡ እንደዚሁም የወንጌልን ጥሪ የማይቀበሉ ሰዎች ሁሉ ኀጢአት የልብ አልከኛነታቸው ነውና «ሙሴንና ነቢያትንም የማይሰሙ ከሆነ፡ ከሙታንም እንኳ አንድ ቢነሣ አያምኑም» ተብሏል (ሉቃ. 16+31)፤ አሁን ከሙታን አንድ ተነሥቷል፤ ብዙዎችም የክርስቶስን ትንሣኤ እንደሚያምኑ ይናገራሉ፤ በጥምቀታቸውም ማመናቸውን ይገልጣሉ፤ ሆኖም በክርስቶስ መንገድ ባለመራመዳቸው የወንጌልን ጥሪ እንዳልተቀበሉ ያሳያሉና ኅላፊነታቸው ከባድ ነው። ክርስቶስም፡ «የጌታውን ፈቃድ ዐውቆ ያልተዘጋጀ እንደ ፈቃዱም ያላደረገ ያ ባሪያ እጅግ ይገረፋል፤ ያላወቀ ግን መገረፍ የሚገባውንም (ሊያስገርፍ የሚገባውን ያህል) ያደረገ ጥቂት ይገረፋል። ብዙም ከተሰጠው ሰው ሁሉ ከእርሱ ብዙ ይፈለግበታል፤ ብዙ ዐደራም ከተሰጠው ከእርሱ አብዝተው ይሹበታል» በማለት ተናግሯል፤ ሉቃ. 12+47-48። የወንጌልንም ጥሪ በመስማቱ ሰው የተሻለ ወይም ከነበረው የባለ ይሆናል፤ የባለ ከሆነ ደግሞ የባለ ፍርድ ይጠብቀዋል።

መ) ጥሪው የእግዚአብሔርን ባሕርይ ይገልጣል፤ በተለይም የእግዚአብሔርን ፍቅርና ርኅራኄ ያሳያል፤ ዮሐ. 3+16፤ ሮሞ 5+8። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ስለ ኢየሩሳሌም፡ «... ልጆችሽን እስበስብ ዘንድ ስንት ጊዜ ወደድሁ፡ እናንተም አልወደዳችሁም» ብሎ በማዘኑና የከተማዬቱን ውድቀትና ሥቃይ ሲያስብ አይቷት በማልቀሱ፡ የከተማዬቱን ክፋትና ከሕዝቧ ብዙዎቹ የወንጌልን ጥሪ አለመቀበላቸውን ቢያውቅም፡ ፍቅርና ርኅራኄ የሞላበትን የእግዚአብሔርን ባሕርይ ገለጠ፤ ሉቃ. 13+34፤ 19+41-44።

እንደዚሁም የወንጌል ጥሪ የክርስቶስን ሞት ምክንያት በመግለጡ የእግዚአብሔርን ቅድስናና ጽድቅ ከፍ ከፍ ያደርጋል፤ ሮሞ 3+25-26፤ 1ቆሮ. 6+11፤ ቲቶ 3+5-7። «ደምም ሳይፈስ ስርየት የለም» ተብሏልና ኀጢአተኛ ሰው ያለ ክርስቶስ መሥዋዕታዊ ሞት ሊድን አይችልም ነበርና፤ ዕብ. 9+22።

ለዎች የወንጌልን ጥሪ ትምህርት በመጠኑ ማስተዋልና በመጠኑም ሊደሰቱበት፡ ክርስቲያናዊ መንገድንም ለጊዜው ሊከተሉ ይችላሉ፤ ሆኖም በመንፈሳዊ መንገድ አያስተውሉትም (1ቆሮ. 2+14)፤ በልባቸው አይለወጡምና ችግር ሲያጋጥማቸው፡ አሳባቸው የተዘበራረቀ ስለሚሆን የክርስትናን አሳብ ሁሉ ሊከዱ ይችላሉ፤ ማር. 4+16-17፤ ዕብ. 6+4-6።

2. ለተመረጡት የወንጌል ጥሪ በውስጥ ይሠራል

የወንጌል ጥሪ ወደተመረጡት ልቡና በጎይል ይመጣል። ለጊዜው ጥሪውን ሊቃወሙ ይችላሉ፤ የእግዚአብሔር ጊዜ ሲደርስ ግን አሳባቸውና ፈቃዳቸው ተለውጦ በደስታ ጥሪውን ይቀበላሉ (3)። የተመረጡት የእግዚአብሔርን ቃል ሲሰሙ በተለይ ሦስት ነገሮች በሕይወታቸው ይታያሉ፤ እነርሱም፡-

ሀ) ወንጌልን ማስተዋል ይጀምራሉ፤ ይህ የሚሆነውም በአብርሃት ነው (4)። ሰዎች ያለ አብርሃት እንደ ዕዉራን ናቸውና ዐይናቸውን መክፈት የወንጌል መልእክተኛ ተግባር ነው፤ ይህ የሚደረገው ወንጌልን በማስተማርና በመስበክ ነው፤ ሐ.ሥ. 26+17-18። ሐዋርያው ወንጌልን ሲያስተምር የእግዚአብሔር መንፈስ ከቃሉ ጋር ዐብሮ በተመረጡት ላይ ይሠራል፤ ይህ በተለይ በልድያ ታሪክ ይታያል፤ ሐ.ሥ. 16+14-15።

ለ) ስለ ኀጢአታቸው ይወቀሳሉ፤ «እርሱም (መንፈስ ቅዱስ) መጥቶ ስለ ኀጢአት፣ ስለ ጽድቅም ስለ ፍርድም ዓለምን ይወቅሳል፤ ስለ ኀጢአት በእኔ ስለማያምኑ ነው፤ ስለ ጽድቅም ወደ አብ ስለምሄድ፣ ከዚህም በኋላ ስለማታዩኝ ነው፤ ስለ ፍርድም የዚህ ዓለም ገዢ ስለ ተፈረደበት ነው» ብሎ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የመንፈስ ቅዱስን ሥራ ገለጠ፤ ዮሐ. 16+8-11። መንፈስ ቅዱስ በእግዚአብሔር ቃል መሠረት የሰውን ኀሊና በመቀስቀስ ይወቅሳል።

ሐ) ወደ እግዚአብሔር ዘወር ይላሉ፤ ይህ ርምጃ የሚወሰደው በልዩ ልዩ መንገድ ነው፤ በዐጭሩ «ያምናሉ» ማለት እንችላለን፤ ሐ.ሥ. 13+48፤ 16+15:31። ሐዋርያው ጳውሎስ፣ «ወደ እግዚአብሔር ዘንድ ንስሐንና በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ማመንን» ብሎ ገለጠው፤ ሐ.ሥ. 20+20-21። ክርስቶስ ወደ ሰማይ ካረገ በኋላ ጳውሎስን፣ «ከጨለማ ወደ ብርሃን፣ ከሰይጣንም ሥልጣን ወደ እግዚአብሔር ዘወር እንዲል» ብሎ የሕይወትን ሰውጥ ዘወር በማለት ምሳሌነት አብራራው፤ ሐ.ሥ. 26+17-18። ሰው ወንጌልን ማስተዋሉ ብቻ በቂ አይደለም፤ ኀጢአትን መናዘዝም እንኳ አይበቃም። ሰው በሁለንተናው የሕይወቱ አቅጣጫ መለወጥ አለበትና የተመረጡ የወንጌልን ጥሪ ሲያዳምጡና የእግዚአብሔር ጊዜ ሲደርስላቸው ወደ እግዚአብሔር ዘወር ይላሉ።

ሰዎች በክርስቶስ ካመኑ በኋላ በሕይወታቸው የሆነውን ሲመረምሩ፣ የወንጌልን ጥሪ በሰሙ ጊዜ በዚያን ጊዜ ደግሞ እግዚአብሔር በሕይወታቸው እንደሠራ ያስተውላሉ፤ ይህም የተከናወነው በእግዚአብሔር ዘላለማዊ ፈቃድ መሠረት መሆኑን መረዳት ይችላሉ። ለምሳሌ ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ ራሱ ሲጽፍ በፊት የአይሁድን ትምህርት መከታተሉንና የወንጌል ተከታዮችን በጣም ማሳደዱን ካስታወሰ በኋላ፣ «ነገር ግን በእናቴ ማሕፀን ሳለሁ የለየኝ፣ በጸጋውም የጠራኝ... ልጄን በእኔ ሁኔታ ሲገልጥ በወደደ ጊዜ... » ብሎ እግዚአብሔር አስቀድሞ እንደለየው፣ ቀጥሎ እንደጠራውና በመጨረሻ ክርስቶስን እንደገለጠለት የራሱን ተመክሮ በግልጥ ተረከ፤ ገላ. 1+15-16።

ከዚህ በላይ እስካሁን ከተገለጠው አንድ ታላቅ ጥያቄ ይነሳል፤ ይኸውም የወንጌል ጥሪ ለሰዎች ሁሉና ለተመረጡት አንድ ሆኖ ሳለ፣ ለተመረጡት ብቻ ውጤታማ የሚያደርገው ምንድን ነው? የሚለው ነው። መልሳችንን ቀጥሎ በሚገኘው ንጉስ ርእስ ሥር እናቀርባለን።

ለ) የሰው ዳግም ልደት

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፣ «እናንተስ የተከተላችሁኝ፣ በዳግመኛ ልደት የሰው ልጅ በክብሩ ዙፋን በሚቀመጥበት ጊዜ... በዐሥራ ሁለቱ ዙፋን ትቀመጣላችሁ» ብሎ በሚመጣው አዲስ ዓለም ወይም አዲስ ዘመን የሚታየውን የሐዋርያት ሁኔታ ይገልጣል፤ ማቴ. 19+28። በዚህ ጥቅስ «ዳግም ልደት» ተብሎ የተተረጎመው የግሪክ ቃል «እንደገና መጀመር» ማለት ነው፤ ሌሎች ትርጉሞች በ«አዲስ ዓለም» ወይም በ«አዲስ ዘመን» በማለት

ይተረጉሙታል (5)። በዚህ ጥቅስ ክርስቶስ ስለ ዓለም ዳግም ልደት ይናገራል፤ ይህም የሚፈጸመው በዳግም ምጽአቱ ነው። ሰዎች በዓለም ዳግም ልደት እንዲሳተፉ ወይም ወደ መንግሥተ ሰማያት እንዲገቡ፣ ዳግመኛ መወለድ ያስፈልጋቸዋል፤ የዓለም ዳግም ልደት ዋና ክሥተትም የተመረጡ ሰዎች ሁሉ በዓለም መጨረሻ መሰብሰባቸው ነው።

ከብሉይ ኪዳን ዘመን ጀምሮ ዓለም እንደተበላሸ በመታወቁ እግዚአብሔር አዲስ ሁኔታ ውስጥ እንደሚያስገባው ተናገረ። በዚህ መሠረት ኢሳይያስ፣ «እነሆ፣ የቀድሞው ነገር ተፈጸመ፤ አዲስ ነገርንም እናገራለሁ፤ አስቀድሞም ሳይበቅል እርሱን አስታውቃችኋለሁ»፤ ኤርምያስ፣ «አዲስ ቃል ኪዳን የምገባበት ወራት ይመጣል»፤ ሕዝቅኤልም፣ «ጥሩ ውሃንም እረጭባችኋለሁ፤ እናንተም ትጠራላችሁ፤ ክርኩሶታችሁም ሁሉ ከጣዖቶቻችሁም ሁሉ አጠራችኋለሁ። አዲስም ልብ እሰጣችኋለሁ፤ አዲስም መንፈስ በውስጣችሁ አኖራለሁ፤ የድንጋዩንም ልብ ከሥጋችሁ አወጣለሁ፤ የሥጋንም ልብ እሰጣችኋለሁ። መንፈሴንም በውስጣችሁ አኖራለሁ...» ብለው የተስፋ ቃላትን ተናግረዋል፤ ኢሳ. 42፥9፤ ኤር. 31፥31፤ ሕዝ. 36፥25-27። በተጨማሪም ሕዝቅኤል በደረቅ አጥንቶች ሽለቆ ራዕይ ለየት ባለ አቀራረብ ይህን ተስፋ በድጋሚ ገልጦታል፤ ሕዝ. 37፥1-14።

በአዲስ ኪዳን ይህ አዲስ ጅማራ በልደት ምሳሌነት ይገለጣል፤ ልዩ ልዩ የሚያያዙ ቃላት አሉ፤ እነርሱም በልደት ውስጥ የወንድን ወይም የሴትን ሚናዎች ሊያመለክቱ ይችላሉ፤ ሁሉም «ወለደ» በሚለው የአማርኛ ግስ ይተረጎማሉ፤ ዮሐ. 1፥13፤ 3፥3-7፤ 1ጴጥ. 1፥3፥23፤ 1ዮሐ. 2፥29፤ 3፥9፤ 4፥7፤ 5፥1፥4፥18።

አዲስ ኪዳን ስለ ዳግም ልደት የሚያስተምረውን ትምህርት በሚከተሉት አምስት ርእሶች ለማብራራት እንሞክራለን (6)፡- ርእሶቹ ዳግም ልደት በአዲስ ኪዳን፣ ዳግም ልደት ከእግዚአብሔር መሆኑ፣ ዳግም ልደት በእግዚአብሔር ቃል መሣሪያነት መገኘቱ፣ ዳግም ልደት ውጤታማ መሆኑና ስለ ዳግም ልደት ልዩ ልዩ አስተያየቶች የሚሉ ናቸው፡-

1. ዳግም ልደት በአዲስ ኪዳን

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለኒቆዲሞስና ለመንፈሳዊ ጓደኞቹ ምን እንደሚያስፈልጋቸው ሲናገር፣ በዳግም ልደት ምሳሌ ተጠቀመ (ዮሐ. 3፥3-10)። ይህ አንቀጽ የታወቀና ለዳግም ልደት ትምህርት ዐቢይ መሠረት ነው። ሐዋርያው ዮሐንስ በወንጌሉ መግቢያ (1፥13) እና በመጀመሪያው መልእክቱ ስድስት ጊዜ (1ዮሐ. 2፥29፤ 3፥9፤ 4፥7፤ 5፥1፥4፥18)፣ ሐዋርያው ጴጥሮስ በመጀመሪያው መልእክቱ ሁለት ጊዜ (1ጴጥ. 1፥3፥23)፣ ያዕቆብ በመልእክቱ አንድ ጊዜ (ያዕ. 1፥18) እና በተጨማሪም ከልዩ ልዩ አቅጣጫ በምሳሌው ይጠቀማሉ።

ሐዋርያው ጳውሎስ ግን በምሳሌው አይጠቀምም። እርሱ በሰው ዘንድ ስለሚከናወነው ስለ አዲሱ የእግዚአብሔር ሥራ ሲናገር፣ «አዲስ ፍጥረት»፣ «አዲስ ሰው»፣ «ከክርስቶስ ጋር ሕይወትን መስጠት» ወይም «ከክርስቶስ ትንሣኤ ጋር አንድ መሆን» በማለት እንደሚከተለው ይገልጠዋል፡-

«ማንም በክርስቶስ ቢሆን አዲስ ፍጥረት ነው» (2ቆሮ. 5፥17)፤

«በክርስቶስ ኢየሱስ አዲስ ፍጥረት መሆን ይጠቅማል» (ገላ. 6፥15)፤

«... መልካም ሥራ ለማድረግ በክርስቶስ ኢየሱስ ተፈጠርን» (ኤፌ. 2+10)!

«የተፈጠረውን አዲሱን ሰው ልበሰ» (ኤፌ. 4+24)!

«በበደላችን ሙታን እንኳ በሆንን ጊዜ ከክርስቶስ ጋር ሕይወት ሰጠን» (ኤፌ. 2+5! ቆላ. 2+13)!

«... ትንሣኤውን በሚመስል ትንሣኤ ደግሞ ከእርሱ ጋር እንተባበራለን» (ሮሞ 6+5)!

«ከክርስቶስ ጋር ከተነሣችሁ...» (ቆላ. 3+1)::

«ለሐዋርው ይህ አዲስ ሕይወት የሚገኘው በክርስቶስ ነው፤ በተለይም ከክርስቶስ ትንሣኤ ጋር የተያያዘ ጉዳይ ነው። ሐዋርያው ጴጥሮስ ደግሞ ዳግም ልደትን ከክርስቶስ ትንሣኤ ጋር እንደሚከተለው ያዛምደዋል፡- «ኢየሱስ ክርስቶስ ከሙታን በመነሣቱ... ሁለተኛ የወለደን የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አምላክና አባት ይባረክ»፤ 1ጴጥ. 1+3::

እውነት ነው፤ ሐዋርያው ጳውሎስ፡ «(እግዚአብሔር) እንደ ምሕረቱ መጠን ለአዲስ ልደት በሚሆነው መታጠብና በመንፈስ ቅዱስ በመታደስ አዳንን» ብሎ ጽፏል፤ ቲቶ 3+5:: እዚህ ላይ በአዲስ ልደት የተተረጎመው የግሪክ ቃል በማቴዎስ 19+28 ላይ እንዳለው «እንደገና መጀመር» የሚል ነውና የጳውሎስ አጻጻፍ «ዳግመኛ መወለድ» ብለው ከጻፉት ሌሎች ሐዋርያት በመጠኑ ይለያል (7):: የጥቅሱ ትርጉም የተለያየ ሊሆን ይችላል፤ መታጠብ አዲስ ልደት ነው፤ መታጠብ አዲስ ልደትን ያመጣል፤ መታጠብ የአዲስ ልደት ምሳሌ ነው ወይም መታጠብና መታደስ አንድ ዐይነት ድርጊት ናቸው ማለት የመጨረሻው አማራጭ ይሆናል። እንደዚህ ከሆነ ሐዋርያው «መታደስ» በሚለው ግስ ከሚጠቀምበት + «... በልባችሁ (በአእምሮአችሁ) መታደስ ተለወጡ» ከሚለው አንድ ሌላ ጥቅስ አጠቃቀም ጋር ይስማማል፤ ሮሞ 12+2::

2. ዳግም ልደት ከእግዚአብሔር መሆኑ

የድኅነትን ውቅር ለማሳየት ዳግም ልደትና እምነት እንዴት እንደሚገናኙ ማሰብ አስፈላጊ ነበርና በምዕራፍ 86ለ ዳግም ልደት ከእግዚአብሔር በመሆኑ ላይ በማተኩር ከእምነት መቅደሙን ማሰብ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አማራጭ እንደሆነ ማየት ችለናል። አሁን ግን ዐቢይ ጥቅሳችንን ከመመርመራችን በፊት የሚከተለውን ምሳሌ በሚገባ ብናስተውለው ሊረዳን ይችላል።

ልጆች በሥጋ መፀነሳቸውን ወይም ከእናታቸው መወለዳቸውን ዐውቀው በዚህ ጉዳይ ላይ ምንም ዐይነት ትብብር አያደርጉም። በበደላቸውና በጎጢአታቸው ሙታን የሆኑትም እንደዚሁ መንፈስ ቅዱስ በሚያከናውነው የሕይወት ሰጭነት ተግባር ውስጥ መተባበር እንደሚችሉ ማሰብ አመክንዮታዊ አይደለም፤ ኤፌ. 2+1-10:: ክርስቶስም፡ «ከሥጋ የተወለደ ሥጋ ነው፤ ከመንፈስም የተወለደ መንፈስ ነው» (ዮሐ. 3+6) በማለቱ፡ እነዚህ ሁለት ልደቶች ተመሳሳይነት ቢኖራቸውም፡ እያንዳንዱ የራሱ መነሻ እንዳለውና የተደበላለቀም እንዳልሆነ አሳይቷል። በዮሐንስ ወንጌል «ሥጋ» የሰውን ትስብእታዊ ሁኔታ እንጂ (ዮሐ. 1+13-14) የሰውን ጎጢአተኛነት ላያመለክት ይችላል (ይህ አጠቃቀም በሮሞ 8+1-13 ይታያል)። እንግዲህ ዳግመኛ መወለድ የመንፈስ ቅዱስ ምሥጢራዊ ሥራ ነው። ክርስቶስም ሐዋርያትም ዳግመኛ መወለድ ፍጹም አስፈላጊ በመሆኑ ላይ ሲያተኩሩ፡ በመንፈሳዊ ምሳሌው

«ተወለድ» የሚለውን ትእዛዝ አንቀጽ ሕፃኑ እንዲወለድ ሲጠቀሙበት አይታይም፤ ምክንያቱም መወለድ ከወላጅ እንጂ ከሚወለደው አይደለም።

እንደዚሁም ዳግመኛ መወለድ የእግዚአብሔርን ጥሪ እንደ መቀበል አይደለም። የእግዚአብሔር ጥሪ ወደ ሰው ልቡና ይደርሳል፤ ሰውም ጥሪውን አስቦ ይቀበለዋል ወይም አይቀበለውም። ዳግም ልደት የሚሠራው ግን በሰው ልብ ውስጥ ነው፤ በልብ ውስጥ አዲስ ሁኔታ ይፈጠራል። ሰው ዳግመኛ ሲወለድ፣ ለውጥ እንዳለ ሊያስተውል ይችላል፤ ነገር ግን ዳግመኛ መወለዱን ሊቃወም ወይም ሊሳተፍበት አይችልም፤ አማኙ በእግዚአብሔር ጸጋ ብቻ ይደሰታልና (8)። ነቢዩ ሕዝቅኤል፣ «አዲስም ልብ እሰጣችኋለሁ፤ አዲስም መንፈስ በውስጣችሁ እኖራለሁ፤ የድንጋዩንም ልብ ከሥጋችሁ አወጣለሁ፤ የሥጋንም ልብ እሰጣችኋለሁ» በማለቱ፣ እግዚአብሔር በዳግም ልደት የሚያደርገውን ታላቅ ለውጥ በትንቢት ገለጠ፤ ሆኖም ይህን እንዴት እንደሚያከናውነው አልገለጠም፤ ይህ የእግዚአብሔር ምሥጢር ነውና፤ ሕዝ. 36+26።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ስለተናገራቸው ስለ ሁለት ሌሎች ነጥቦች ማተት ያስፈልገናል፡-

1ኛ፡ «ሰው ከውሃና ከመንፈስ ካልተወለደ በቀር ወደ እግዚአብሔር መገገሥት ሊገባ አይችልም»፤ ዮሐ. 3+5። ክርስቶስ ይህን የተናገረው ኒቆሊሞስ ላቀረበለት ጥያቄ መልስ እንዲሆን ነው። መልሱ ለኒቆሊሞስ ግልጥ መሆን ነበረበት፤ ምክንያቱም እርሱ በእስራኤል መምህር ነበረና ብሉይ ኪዳንን በሰፊው አጥንቶ ነበር፤ ዮሐ. 3+10።

«ውሃ» እና «መንፈስ» በአንድነት የሚጠቀሱት በሕዝቅኤል 36+25-27 ውስጥ ነው። በዚያም ላይ እግዚአብሔር፣ «ጥሩ ውሃንም እረጭባችኋለሁ፤ እናንተም ትጠራላችሁ፤ ክርኩሶታችሁም ሁሉ ከጣዖቶችሁም ሁሉ አጠራችኋለሁ» (ቀ. 25) በማለቱ፣ ሰው አዲስ ልብ እንዲያገኝ በመጀመሪያ መንጻት አስፈላጊ መሆኑን ያሳያል። ከዚያም በኋላ እግዚአብሔር አዲስ ልብና አዲስ መንፈስ ይሰጣል ወይም በሌላ አነጋገር የድንጋዩም ልብ (አልከኛ የሆነው ልብ) ከሥጋው ይወጣልና በዚያ ፈንታ የሥጋን ልብ (ተቀባይ የሆነን ልብ) ይሰጣል (ቀ. 26)። ከዚያም ቀጥሎ እግዚአብሔር የራሱን መንፈስ በሰው ልብ ውስጥ ያኖራልና የሰው አዲስ ልብና አዲስ መንፈስ የእግዚአብሔርን መንፈስ ተከትለው ለእግዚአብሔር ይታዘዛሉ፤ የእግዚአብሔርን ፍርድ ይጠብቃሉ፤ ፈቃዱንም ይፈጽማሉ (ቀ. 27)። ሰው እንደዚህ ሲሆን ዳግመኛ ተወልዶ የእግዚአብሔርን መንግሥት ያያል (የእግዚአብሔርን ቃልና ፈቃድ ያስተውላል) እና ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ይገባል (ገብቶ የመንግሥቱን ሕግ ያከብራልና እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ ይመላለሳል)፤ ዮሐ. 3+3:5። ስለዚህ ሰው «ከውሃና ከመንፈስ» ዳግመኛ መወለዱ በሕዝቅኤል ትንቢት መሠረት ሲተረጎም «ውሃ» መንጻትን ሲያሳይ፣ «መንፈስ» ደግሞ በሰው ልብ ውስጥ የመንፈስ ቅዱስን ሥራ ያመለክታል።

እውነት ነው፤ ብዙ ሰዎች «ውሃ» ጥምቀትን እንደሚገልጥ ይናገራሉ፤ ጥምቀት ከመንጻት ጋር ቅርብ ግንኙነት ያለው መሆኑ ግልጥ ነው (ለምሳሌ ሐ.ሥ. 22+16 ይመ.)። የክርስቶስ አሳብ ሥርዐተ ጥምቀትን የሚመለከት ቢሆን ኖሮ፣ «ከጥምቀትና ከመንፈስ» ማለት ይችል ነበር፤ የመጥምቁ ዮሐንስ ጥምቀት በግልጥ ይታወቅ ነበርና።

ሌሎች ሰዎች ደግሞ «ውሃ» የእግዚአብሔርን ቃል ያመለክታል ይላሉ። እውነት ነው፤ ቀጥሎ እንደምናየው ዳግመኛ መወለድ ከእግዚአብሔር ቃል ጋር ይገናኛልና ውሃ ከልዩ ልዩ የብሉይ ኪዳን አንቀጾች ጋር የተያያዘ ቢሆንም (ለምሳሌ መዝ. 1+2-3)፥ የክርስቶስ አሳብ ይህ ከሆነ፥ በውሃ ፈንታ «ከእግዚአብሔር ቃልና ከመንፈስ» ማለት ይችላል ነበር። ከዚህ ይልቅ የክርስቶስ አሳብ ከሕዝቅኤል ትንቢት ጋር በተሻለ መንገድ ይቀራረባልና ውሃ መንጸትን ያመለክታል ማለት ምክንያታዊ አማራጭ ነው።

2ኛ፥ «ነፋስ ወደሚወደው ይነፍሳል፤ ድምፁንም ትሰማለህ፤ ነገር ግን ከወዴት እንደመጣ ወዴትም እንዲሄድ አታውቅም፤ ከመንፈስ የተወለደ ሁሉ እንዲሁ ነው» (ቀ. 8)። ይህ ቃል፥ «የነፋስ መንገድ እንዴት እንደሆነች፥ ዐጥንትም በእርጉዝ ሆኖ እንዴት እንድትዋደድ እንደማታውቅ፥ እንዲሁም ሁሉን የሚሠራውን የእግዚአብሔርን ሥራ አታውቅም» የሚለውን ጥቅስ ያሳስባል፤ መክ. 11፥5።

ከዚህ በላይ እንደገለጥነው ሁሉ፥ ይህ ምሳሌ ዳግም ልደት የእግዚአብሔር ሥራ መሆኑን፥ ምሥጢራዊ መሆኑን፥ ሰው እንዲጀመር ሊያደርገው፥ ሊቈጣጠረው፥ ሊቃወመው ወይም ሊተባበርበት የሚችል አለመሆኑን ያሳያል።

3. ዳግም ልደት በእግዚአብሔር ቃል መሣሪያነት መገኘቱ

ዳግመኛ መወለድ በእግዚአብሔር መንፈስ አማካይነት በሰው ልብ ውስጥ የሚፈጸም ሲሆን መፈጸሙን የምናውቀው፥ አዲስ ሕይወትና አዲስ ንይል ከልብ ፈልቀው ወደ ልቡና በመግባት ሰው በአዲስ መንፈስ የእግዚአብሔርን ጥሪ ሲቀበል ነው፤ ይህ የዳግም ልደት ፍጻሜ ነው (9)። ሐዋርያው ጴጥሮስ የሚከተለውን ጽፏል፡- «ዳግመኛ የተወለዳችሁት ከሚጠፋ ዘር አይደለም፤ በሕያውና ለዘለዓለም በሚኖር በእግዚአብሔር ቃል ከማይጠፋ ዘር ነው እንዲ።... በወንጌልም የተሰበከላችሁ ቃል ይህ ነው»፤ 1ጴጥ. 1፥23-25። ያዕቆብም፥ «ለፍጥረቱ የበኩራት ዐይነት እንድንሆን በእውነት ቃል እስቦ ወለደን» ብሏል፤ ያዕ. 1፥18። ከእነዚህ ጥቅሶች ቢያንስ አራት አሳቦችን ማውጣት እንችላለን፡-

ሀ) ዳግመኛ መወለድ «ከ» እግዚአብሔር የሚሰጥ ዕድል ሲሆን፥ የሚገኝ ው «በ» ቃሉ መሣሪያነት ነው።

ለ) ቃሉ በወንጌል የተሰበከ እውነተኛ ቃልና ጥሪ ነው።

ሐ) ቃሉ በዘር ተመስሏል፤ ሕያው ነውና በመልካም መሬት ላይ ሲወድቅ ፍሬ ያፈራል፤ በዚህ አስተሳሰብ መሠረትም «መልካም መሬት» በዳግም ልደት የተዘጋጀው «መልካምና በኅ ልብ» መሆኑን ልናስብ እንችላለን፤ ሉቃ. 8፥8;15።

መ) የጌታ ቃል እንደ ሣር ሳይሆን፥ የማይጠፋና ለዘለዓለም የሚኖር ዘር በመሆኑ፥ የሚሰጠው ሕይወት ዘለዓለማዊና የማይጠፋ መሆኑን ማሰብ አመክንዮታዊ ነው፤ 1ጴጥ. 1፥24-25።

በእንዳንድ ሰዎች አመለካከት መሠረት፥ ሰው የወንጌልን ጥሪ ሲቀበል፥ ቃሉ ወደ ልቡ ይገባልና ሕይወቱን ሁሉ ይለውጣል። እነዚህ ሰዎች ቃሉና መንፈስ ቅዱስ አብረው እንደሚሠሩ ሲያስቡ ግን ሰው ከእግዚአብሔር መንፈስ መወለዱንና መለወጡን አይክዱም። ሌሎች ደግሞ የእግዚአብሔርን ጥሪ ውጤታማ የሚያደርጉት ሰዎች ከመንፈስ ቅዱስ ዳግመኛ በመወለዳቸው ላይ በማተኮር ነው፤ ይህ እኛም የምንጋራው አመለካከት ነው።

4. ዳግም ልደት ውጤታማ መሆኑ (10)

ሰው ዳግመኛ ሲወለድ ወዲያውኑ ልዩ ልዩ ውጤት መታየት ጀምራል፤ ከዚያም በኋላ በሂደት የዳግም ልደት ለውጥ በሕይወቱ ሁሉ ይታያል። ይህን ለውጥ በአራት አርአስት ከፍለን እንደሚከተለው እናቀርባለን።

ሀ) የልቡና አብርሆት፤ ሰው ዳግመኛ ሲወለድ የእግዚአብሔርን መንግሥት ማየት ይጀምራል (ዮሐ. 3+3:6)፤ በፊት በሥጋ ብቻ በመሆኑ ምንም ማስተዋል አይችልም ነበር፤ 1ቆሮ. 2+14። ቀድሞ በጨለማ ይኖር ነበር፤ አሁን ወደ ብርሃን መጥቷል፤ ዮሐ. 3+19-20፤ ሐ.ሥ. 26+17-18፤ ቆላ. 1+13-14። ሐዋርያው ዮሐንስ ይህን አብርሆት ሲገልጠው ምእመናን ከእግዚአብሔር «ቅባት» ተቀብለዋልና እውነትን ያውቃሉ፤ አሁንም ሰው እንዲያስተምራቸው አያስፈልጋቸውም ይላል፤ 1ዮሐ. 2+20:27። በብሉይ ኪዳን ዘመን ሰዎች በነቢያት በካህናትና በነገሥታት አማካይነት መንፈሳዊ ዕውቀትን ያገኙ ነበር፤ አሁን ግን ቀጥታ በቅባቱ ያውቃሉ። ነቢዩ ኤርምያስ ስለ አዲስ ኪዳን ዘመን ሁኔታ ትንቢት እንደሚከተለው ተናግሮ ነበር፡- «ይላል እግዚአብሔር፤ ሕጌን በልቡናቸው አኖራለሁ፤ በልባቸውም እጽፈዋለሁ... እያንዳንዱ ሰው... ወንድሙን- እግዚአብሔርን ዕወቅ ብሎ አያስተምርም፤ ከታናሹ ጀምሮ እስከ ታላቁ ድረስ ሁሉ ያውቁኛልና ይላል እግዚአብሔር»፤ ኤር. 31+33-34።

ይህም ክርስቲያን አብርሆትን ሲቀበል መምህር ወይም ምክር አያስፈልገውም ማለቱ አይደለም፤ ዮሐንስ ራሱ አንባቢዎቹን ያስተምርና ይመክር ነበር። እንደዚሁም ዕውር የነበረው ማየት ሲጀምር ሁሉን ቢያይም የሚያየውን ወዲያውኑ ያስተውለዋል ማለት አይደለም። በመንፈሳዊ ረገድ አማኝ የእግዚአብሔርን ቃል እያጠና እስከ ዕለተ ሞቱ ድረስ ይማራል። ነገር ግን ሰው ዳግመኛ ተወልዶ አብርሆትን ሲቀበል በመንፈሳዊ በኩል «ዕውር እንደ ነበርሁ አሁንም እንዳይ ይህን አንድ ነገር ዐውቃለሁ» የሚለውን የተመክሮ ምስክርነት መስጠት ይችላል፤ ዮሐ. 9+25። አብርሆትን የተቀበለ ሰው አሁን ያውቃል፤ እንደሚያውቅም ያውቃል፤ አንድ ነገርን ብቻ ቢያውቅም፤ ያ ነገር ዋና ነገር መሆኑን ያውቃልና መንግሥቱን ያያል፤ መንግሥቱን ቢያይም ለወደፊት ስለ መንግሥቱ ብዙ ሌላ ነገርን እንደሚማር ሊያስተውል ይችላል። ቀድሞ በጨለማ ይኖር ነበር፤ አሁን ግን የሚያየውን መለየትና ማመዛዘን ይችላል፤ እውነትን አግኝቷልና፤ ዮሐ. 8+32፤ 14+6፤ 16+13።

ለ) የፈቃድ ነጻነት፤ ክርስቶስ «ጎጢአት የሚያደርግ ሁሉ የጎጢአት ባሪያ ነው» ብሏልና ሰው ነጻነት የለውም፤ ዮሐ. 8+34። ችግሩ ሰው ለጎጢአቱ ይገዛልና እግዚአብሔርንና ጽድቅን አይፈልግም፤ ማመንም አይችልም፤ ሮም 3+11። ሰው ዳግመኛ ሲወለድ ግን ፈቃዱ ከጎጢአት ባርነት ነጻ ይወጣልና ወደ ብርሃን ይመጣል፤ እግዚአብሔርንና ድንነት መቀበልን ይወዳል፤ ወንጌልን ያደምጣልና በክርስቶስ ያምናል። ሰውዬው በሰውነቱ ያው ነው፤ ነገር ግን ፈቃዱ በመንፈስ ቅዱስ ሥራ ተለውጧልና ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ይገባል፤ ዮሐ. 3+5፤ ሐ.ሥ. 16+14። የፈቃድ ዐርነት (ነጻነት) ማግኘት ማለት ሰው ለተፈጥሮ የሚመቸውንና ለሕይወት የሚገባውን ማድረግ ይችላል ማለት ነው። ዳግመኛ ከመወለዱ በፊት በጎጢአት ባርነት ምክንያት ይህን ማድረግ አይችልም፤ አይፈልግምም ነበር፤ ዮሐ. 3+5:20።

ሐ) ከበደል መንጸት፤ ሰው ጎጢአትን በማድረግ ርኩስ ነውና መታጠብና መጥራት ያስፈልገዋል። ከዚህ በላይ እንደገለጥነው በዮሐንስ 3+5 «ውሃ» ይህን የሚያመለክት ይመስላል፤ ሐዋርያው ጳውሎስ ደግሞ ስለ አማኞች

«ታጥባችኋል» (1ቆሮ. 6+11) እና ስለ አዲስ ልደት «መታጠብ» (ቲቶ 3+5) ብሎ ጽፏል።

መ) የጠቅላላ ሕይወት ለውጥ፤ ዳግም ልደት የሰውን ጠባይና አኗኗር ሁሉ እስከ ሞት ድረስ ይዳስሳልና ይህ ለውጥ በሰው ሕይወት ካልታየ+ ሰው ዳግመኛ እንዳልተወለደ ማሰብ አይከብድም። የሐንስ በመጀመሪያው መልእክቱ እንደሚከተለው ጽፏል፡-

1) «ጽድቅን የሚያደርግ ሁሉ ከእርሱ እንደተወለደ ዕውቁ» (1ዮሐ. 2+29)፤ ይህ ጥቅስ ዳግመኛ የተወለደ ሰው ሕይወት አጠቃላይ ሁኔታ ጽድቅን ማድረግ ይታይበታል እንጂ ስሕተት የለበትም የሚል ትርጉም የለውም፤ ም. 1+8-10 ይመ.። በግሪክ ቋንቋ ግሱ የአሁን ጊዜ እንቀጽ ያለው ሲሆን የሚዘወተር ልማድን ሊያመለክት ይችላል።

2) «ከእግዚአብሔር የተወለደ ሁሉ ንጢአትን አያደርግም፤ ዘሩ በእርሱ ስለሚኖር ከእግዚአብሔር ተወልዷልና ንጢአትን ሊያደርግ አይችልም» (3+9)፤ በ2+29 ላይ ስለ የአሁን ጊዜ የግስ አንቀጽ በተመለከተነው መሠረት ይህ ጥቅስ ከእግዚአብሔር የተወለደ ሰው ንጢአትን እንደማያዘወተር ወይም በእንድ ዐይነት ንጢአት ሁልጊዜ እንደማይሸነፍ ያስተምራል፤ ይኸውም አማኙ ንጢአት ፈጽሞ አይሠራም ማለት አይደለም፤ 1ዮሐ. 1+7-2+1። ለዚህ ዐይነቱ አዲስ አኗኗር ምክንያት አለ፤ ይኸውም+ «ዘሩ በእርሱ ይኖራልና» የሚለው ነው፤ ከዚህም ላይ ዳግም ልደት በዘር ተመስሏልና ይህ ዘር የእግዚአብሔር በመሆኑና+ በሰው ውስጥ በመገኘቱ ሁልጊዜ በሰው ሕይወት ፍሬ ያፈራልና ንጢአትን እየተቃወመ ይገታዋል፤ 1ጴጥ. 1+23 እና ከዚያ በላይ በ3ሐ ሥር የተጻፈውን ይመ.።

3) «ወዳጆች ሆይ+ ፍቅር ከእግዚአብሔር ስለሆነ+ የሚወደውም ሁሉ ከእግዚአብሔር ስለተወለደ እግዚአብሔርንም ስለሚያውቅ+ እርስ በርሳችን እንዋደድ» (4+7)፤ ይህ ጥቅስ ክርስቲያናዊ ፍቅር በሰው ሁሉ ዘንድ ከሚታየው ፍቅር የተለየ መሆኑን ያሳያል። ይህ ፍቅር ምእመናን ሁሉ በክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጆች በመሆናቸውና እግዚአብሔርን በማወቃቸው እርስ በርሳቸው እንደሚዋደዱ ያሳያል። በተጨማሪም የዳግም ልደት ዋና ምልክት+ መረጃና ማረጋገጫ ነውና የዓለም ሰዎች እንኳ ይህን ፍቅር በማየት ምእመናኑ የክርስቶስ ተከታዮች መሆናቸውን ያውቃሉ፤ ዮሐ. 13+34-35።

4) «ክርስቶስ ነው ብሎ በኢየሱስ የሚያምን ሁሉ ከእግዚአብሔር ተወልዷል፤ ወላጁንም የሚወድ ሁሉ ከእርሱ የተወለደውን ደግሞ ይወዳል» (5+1)፤ ይህ ጥቅስ እንደ ፊተኛው ሁሉ+ ከእግዚአብሔር የተወለደው ከእግዚአብሔር የተወለዱትን በሙሉ መውደዱን በማስገንዘብ ላይ ያተኩራል። ሰው ኢየሱስን በትክክል ማመኑ+ በተለይም ኢየሱስ እርሱ ክርስቶስ በመሆኑ ላይ ርግጠኛ መሆን የዳግም ልደት ውጤት ነው።

5) «ከእግዚአብሔር የተወለደ ሁሉ ዓለምን ያሸንፋልና ዓለምንም የሚያሸንፈው እምነታችን ነው» (5+4)፤ ይህ ጥቅስ ዓለም በተንከላ በመሰብ ወይም በገይል በማስፈራራት ዳግመኛ የተወለደው ሰው ተቃዋሚና ጠላት መሆኑን ሲያሳስብ+ ክርስቲያን በዓለማዊ ዘዴ ሳይሆን+ በእምነቱ ዓለምን እንደሚያሸንፈው ይገልጣል። በተጨማሪም ከዳግም ልደት ውጤቶች እምነት አንዱ መሆኑ ከዚህ ጥቅስ ይታያል።

6) «ከእግዚአብሔር የተወለደ ሁሉ ንጢአትን እንዳያደርግ፥ ነገር ግን ከእግዚአብሔር የተወለደው ራሱን እንዲጠብቅ ክፉውም እንዳይነካው እናውቃለን (ምክንያቱም የእግዚአብሔር ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ ይጠብቀዋል፤ ሰይጣንም አይነካውም)» (5፥18)፤ ዋና ዋናዎቹ የጥንት ቅጆች በዚህ ጥቅስ ላይ የተለያዩ አሳብ እንዳላቸው ቢታወቅም፥ ሁለቱ እውነትን ይገልጣሉ (11)፤ ሆኖም የዚህ ዘመን ሊቃውንት በቅንፍ ውስጥ ያለውን የተሻለ አማራጭ ያደርጉታል (ቀ.አ. እና አ.መ.ት. ይመ.)። ይህ ጥቅስ በ3፥9 ላይ እንደተሰጠው ትምህርት ሁሉ፥ ከእግዚአብሔር የተወለደ ሁሉ በንጢአት እንደማይኖር ያሳስባል። ሰይጣን ግን ክፉ ነውና አማኙን ሊጥለው ይፈልጋል። አንደኛው ቅጽ የሚለው ከእግዚአብሔር የተወለደው ሰው ራሱን ይጠብቃል፤ በጥንቃቄም ስለሚሄድ ሰይጣን ሊነካው አይችልም። ሰው ራሱን እንዴት እንደሚጠብቅ ልዩ ልዩ ጥቅሶች ይናገራሉ፤ 1ዮሐ. 3፥3፤ 1ጢሞ. 5፥22፤ ያዕ. 1፥27፤ ይሁዳ 21። በሁለተኛው ቅጽ አገላለጥ መሠረት ግን ክርስቶስ ከእግዚአብሔር የተወለደውን ሰው ይጠብቃልና ሰይጣን ሊነካው አይችልም።

እንግዲህ በዐጭሩ በእነዚህ ስድስት ጥቅሶች ዳግመኛ የተወለደው ሰው በንጢአት፥ በዓለምና በሰይጣን ላይ አሸናፊ መሆኑንና በጽድቅ እየተራመደ ከእግዚአብሔር የተወለዱ ሌሎችን ሁሉ የሚያፈቅር መሆኑን እናያለን። ዳግም ልደት የአዲስ ሕይወት መነሻ ብቻ ሳይሆን፥ ዘሩ በአማኙ ስለሚኖር እስከ መጨረሻ በሕይወቱ ወሳኝ ነውና አካሄዱን ሁሉ ይዳስሳል። የሰው ውድቀት የሰውን ሁለንተና በንጢአት እንደበከለ ሁሉ፥ ዳግም ልደትም የሰውን ሁለንተና ይዳስሳል፤ ሰው በአዳም ሊሆን ሁለንተናው ሙሉ በሙሉ ንጢአት እንዳልሆነ ሁሉ፥ በዳግም ልደትም በአካሄዱ መቶ በመቶ ፍጹም አይደለም። ሆኖም ዳግመኛ የተወለደ ሰው በመንፈሳዊነት እያደገና እየተለወጠ መሄድ ይችላል፤ መለወጥም ይኖርበታል፤ 2ቆሮ. 3፥18፤ 4፥17።

5. ስለ ዳግም ልደት ልዩ ልዩ አስተያየቶች

በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ስለ ወንጌል ጥሪና ስለ ዳግም ልደት ብዙ ትርምስ ያለበት ሁኔታ ተከሥቷል። ምክንያቱም «ዳግም ልደት» አንዳንድ ጊዜ በንጢአተኛ ሰው ልብ የእግዚአብሔርን የመጀመሪያ ሥራ፥ በሌላ ጊዜ ሰው እስኪያምን ድረስ የሰውን ተሳትፎ ያጠቃልላል፤ በሌላ ጊዜ ደግሞ በሰው ሕይወት ሁሉ የሚደረገውን ጠቅላላ ለውጥ ያመለክታል። እንደ ሽለይርማከር ያሉት ሌሎች ደግሞ ዳግም ልደት በእያንዳንዱ ሰው ሕይወት ላይ የሚደረገውን ለውጥ ሳይሆን፥ የጠቅላላ ኅብረተሰብን ለውጥ ያመለክታል ይላሉ (12)። የተወሰኑት ደግሞ ዳግመኛ መወለድንና መጽደቅን በአንድነት አጣምረው አስተምረዋል። ከዚህ የተነሣ ሁለት ሰዎች የሚስማሙ ሳይመስሉ፥ አሳባቸው አንድ ሊሆን ይችላል።

እንደ እኛ አስተሳሰብ ከሆነ ዳግመኛ መወለድና መጽደቅ የተለያዩ አሳቦች ናቸውና በነገረ መለኮት ለየብቻቸው ሊመረመሩ ያስፈልጋል፤ ምክንያቱም መጽደቅ በእግዚአብሔር ፊት የአማኙን አቋቋም፥ ዳግመኛ መወለድ ደግሞ በሰው ልብ የመንፈስ ቅዱስን ሥራ ያመለክታሉ። በተጨማሪም በትምህርተ መለኮት ዳግም ልደትን በሁለት አቅጣጫ ብንመለከተው ይረዳናል፤ በወንድ ሚና ምሳሌነት የእግዚአብሔር ሥራ በሰው ሕይወት መጀመሩ የመጀመሪያው ሊሆን፥ በሴት ሚና ምሳሌነት ሰው ወደ ንስሐና ወደ እምነት መድረሱ ደግሞ ሁለተኛው አቅጣጫ ነው (13)።

በአብውና በምዕራባውያን ትምህርተ መለኮት ዳግም ልደት በግልጥ የተወሰነ አሳብ አልነበረውም (14)። ሐረጉ ከጎጢአት መንጻት ጋር የሚገኘውን ሰው ሲያመለክት፣ በዳግም ልደትና በመጽደቅ መካከል ግልጥ የሆነ ልዩነት አልነበረም። አውግስጢኖስ ዳግም ልደትንና የሰውን ወደ እግዚአብሔር መመለስ (ንስሐንና እምነትን) የተመለከታቸው በመለያየት ነው። በትምህርቱ መሠረት ዳግም ልደት መጀመሪያ የልብን ሰውና የጎጢአትን ስርየት ሲያጠቃልል፣ ወደ እግዚአብሔር ከመመለስ በኋላ የሚወሰድ ርምጃ ነበረ። እንግዲህ ዳግም ልደት ሰው የማይሳተፍበትና ሊቃወመው የማይችል፣ በእግዚአብሔር ዘንድ ብቻ የሚፈጸም ሥራ ነው። ፔላጊዮስ ግን ዳግም ልደት የአዲስ ጠባይ ጅማራ ሳይሆን፣ በጥምቀት የጎጢአት ስርየት፣ በእውነት ልባዊ አብርሆትና በአምላካዊ ተስፋ ቃላት የልብ መቀስቀስ መሆኑን አስተማረ። ከአውግስጢኖስ በኋላ በዳግም ልደትና በመጽደቅ መካከል የነበረው ልዩነት ከመጨመሩ የተነሣ ትርምሱ እየሰፋ ሄደ። ሆኖም በመጀመሪያ በጥምቀት የእግዚአብሔር ጸጋ ይሰጣልና በዚህ መሠረት የጎጢአት ስርየት ይገኛል የሚለው የአኩናስ ትምህርት ቀስ በቀስ ተቀባይነት አገኘ። በዚህ ትምህርት መሠረት ይህ መንፈሳዊ በረከት ሁሉ በጥምቀት ሥርዐት ለሰው ይሰጣል። ከዚህ ትምህርት በስተ ጀተርባም አንድ መሠረታዊ አሳብ አለ፤ እርሱም ሰውን ማጽደቅ በፍትሐዊ ውሳኔ ሰው ጻድቅ መሆኑን ማወጅ ሳሆን፣ በጠባይ ሰውን ጻድቅ ማድረግ የሚለው ነው (15)።

ማርቲን ሉተር በዳግም ልደትና በመጽደቅ መካከል ያለውን የአሳብ ትርምስ በሙሉ አልፈታውም። ካልቪን ዳግም ልደትን በሰፊው አመለካከት ሲጠቀምበት፣ ሰው በመጀመሪያ አዲስ ሕይወትን የሚቀበልበትን፣ ንስሐን፣ እምነትንና ቅድስናን በአንድነት አጠቃልሎ ተመለከተ። ከዚያም በኋላ አንዳንድ ሊቃውንት በዳግም ልደትና በመመለስ (በንስሐና እምነት) መካከል ልዩነት መኖሩን አላመለከቱም።

የተሐድሶ ተከታዮች ዳግም ልደትን በሁለት አቅጣጫ መመልከትና ከሰው አጻፋና ከመጽደቅ ለይቶ ማየትን ቀስ በቀስ እየለመዱት ሄደዋል፤ በዚህ መጽሐፍ የሚታየው የእኛ አቀራረብ ከዚህ ጋር ይስማማል።

አንዳንድ ሰዎች ለተመረጡት ብቻ እንጂ ለሰዎች ሁሉ የወንጌልን ጥሪ ማቅረብ ተገቢ አለመሆኑን በማመናቸው፣ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ የመጀመሪያ ምልክቶች በሰው ሕይወት እስኪታዩ ድረስ ወንጌልን አይሰብኩም። እነዚህን ምልክቶች በትክክል መለየት ቢቻልም እጅግ ከባድ ነው፤ ከዚህም በላይ ወንጌልን ለዓለም ሁሉ እንጂ ለተመረጡት ብቻ ለመስበክ አልታዘዝንም፤ ማቴ. 28+18-19፤ ማር. 16+15። የመጽሐፍ ቅዱስ የመጨረሻ ጥሪም ለሰዎች ሁሉ ነው፡- «መንፈስና መሽራዩቱም፡- ና ይላሉ። የሚሰማም ና ይበል። የተጠማም ይምጣ፤ የወደደም የሕይወትን ውሃ እንዲያው ይውሰድ»፤ ራእ. 22+17።

አንዳንድ ሰዎች ደግሞ በዳግም ልደት የሰው መንፈስ ሕያው በመሆኑ ላይ ያተኩራሉ። ሐዋርያው ጳውሎስ፣ «ሰውነታችሁ በጎጢአት ምክንያት የሞተ ነው፤ መንፈሳችሁ ግን በጽድቅ ምክንያት ሕያው ነው» በማለት የጻፈው፣ የሰው መንፈስ ብቻ ሕያው መሆኑን የሚያመለክት አይመስልም፤ ሮም 8+10። በሌላ ቦታ ጳውሎስ ምእመናን በበደላቸውና በጎጢአታቸው መታን እንደነበሩ ሲያስተምር፣ የሰው ሁለንተና ከሞት ጎይል በታች መሆኑን ገለጠ፤ ኡፌ. 2+1-3። እንደዚሁም፣ «ማንም በክርስቶስ ቢሆን አዲስ ፍጥረት ነው፤ አሮጌው ነገር ዐልፏል፤ እነሆ፣ ሁሉም አዲስ ሆኗል» በማለቱ ዳግም ልደት ሁለንተናን የሚዳስስ መሆኑን ያሳያል፤ 2ቆሮ. 5+17። እውነት ነው፤ ሥጋችን ይሞታል፤

ይቀበራልም፤ ክርስቲያን ግን ሲሞት ወዲያውኑ ወደ ክርስቶስ ይሄዳል (ፊል. 1፡21-23)፤ በትንሣኤው ዕለትም በሥጋ ይነሣል።

ልደት በተወሰነ ወቅት አንድ ጊዜ በሰው ሕይወት የሚፈጸም እንደ መሆኑ መጠን፣ ዳግም ልደትም አንድ ጊዜ በተወሰነ ወቅት እውን ይሆናል። እንዴትና መቼ እንደሚሆን ባይታወቅም፣ አማኙ ዳግመኛ እንደተወለደ ያውቃልና በምሥጢራዊው ሥራ እግዚአብሔርን ያመሰግናል።

ክርስቲያን የወንጌል ጥሪና ዳግም ልደት እንዴት እንደሚገናኙ ሲያስተውልና ዳግም ልደት በእግዚአብሔር ቃል መፈጸሙን ሲያውቅ በተስፋ ተሞልቶ ይሰብካል፤ ያስተምራል፤ ይመሰክራልም። ይህንም በተለያየ መንገድና በብዙ ዘዴ ሲፈጽመው ይችላል፤ ሲፈጽመውም የሰውን ስሜት ለመቀስቀስ አይሞክርም፤ ምክንያቱም ሰው ስሜታዊ እየሆነ በሄደ መጠን የቃሉን እውነት መለየትና መረዳት አዳጋች ሊሆንበት ይችላል። በዚህም ፈንታ ክርስቲያን የቃሉን ግልጽነት በአቀራረቡ ለማሻሻል ጥረት ያደርጋል። የቃሉንም አቀራረብ በመንፈስ ቅዱስ ዳግም ልደት ሥራ ውጤታማ መሆኑን ያውቃልና ቃሉን ከማቅረቡ ጋር እግዚአብሔር ፈቃዱን እንዲፈጽም ሳይታክት ይጸልያል።

ማስታወሻ

- (1) በእንግሊዝኛ እነዚህ ጥሪዎች External Call እና Internal Call ይባላሉ።
- (2) ውጤታማ ጥሪ በእንግሊዝኛ Effective Call ይባላል።
- (3) የተመረጡት የወንጌልን ጥሪ መቀበላቸው Irresistible Grace በሚለው የእንግሊዝኛ ሐረግ ተገልጧል።
- (4) አብርሆት በእንግሊዝኛ Illumination ተብሎ ሊተረጎም ይችላል።
- (5) ይህ አሳብ በእንግሊዝኛ Regeneration በሚለው ቃል ይተረጎማል፤ በመሠረቱ ቃሉ ህልው ለሆነ ነገር ወይም ሁኔታ አዲስ ሕይወት መስጠትን የሚያመለክት ነው። ስለዚህ ሊቃውንት በየዘመኑ በልዩ ልዩ መንገድ ይጠቀሙበታል፤ THS ገጽ 116-118 ይመ.
- (6) Berkhof ገጽ 456-479፣ THS 116-126፣ Grudem 699-706፣ RR 714-720 ይመ.
- (7) THS ገጽ 117 ይመ.
- (8) አዲስ ልደት እውን የሚሆነው በልቡና ሳይሆን በልብ (Subconscious) ነው። በዚህ መንገድ የአዲስ ልደት እውን መሆን የIrresistible Grace አንድ ክፍል ነው።
- (9) ይህ አቀራረብ ከB.B. Warfield በተገኘው አሳብ ላይ የተመሠረተ ነው፤ THS ገጽ 125 ይመ.
- (10) ይህ ክፍል በተለይ በTHS ገጽ 121-123 ላይ ተመሥርቷል።

(11) John Stott በTyndale N.T. Commentaries The Epistles of John 1964 IVP ይመ.

(12) Berkhof ፲፮ 465-468 ይመ.

(13) በእንግሊዝኛ የወንድ ሚና Beget በሚለው ግስ ሲገለጥ፣ የሴት ሚና Bear ወይም Give Birth በሚሉት ቃላት ይገለጣል። ሆኖም በአዳዲሶቹ የእንግሊዝኛ ትርጉሞች «ወለደ»ን በመጠቀም ፈንታ «እገሌ የእገሌ አባት ነበረ» ማለት ተለምዷል፤ ለምሳሌ ማቴ. 1፡1-16 ይመ። በትምህርተ መለኮት አንዳንዶች የመጀመሪያ ሁኔታን በRegenerate፣ ፍጻሜውን ደግሞ በBe Born Again ይገልጣሉ፤ ሆኖም እስከ አሁን ድረስ በስፋት የተለመደ አባባል የለም። ከዚህ የተነሣ የዓለም ሰዎች Born Again የሚለውን ሐረግ ለማናቸውም ዐይነት አዲስ የጋለ ሁኔታ ሲጠቀሙበት እንሰማለን፤ ለምሳሌ A Born Again Politician ወይም A Born Again Organisation ተብሏል። ክርስቲያኖች በአባባላቸው ላይ ጥንቃቄ አለማድረጋቸው አንድ ችግር ሆኖ ይታል።

(14) Berkhof፣ ዳግም ልደትን በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ከ፲፮ 465-468 ለማብራራት ይሞክራል። እኛም በዐጭሩ አገላለጡን ለመከተል እንሞክራለን።

(15) ሰውን ስለ ማጽደቅ መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰጠውን ትምህርት በም. 89 በሰፊው ለመመርመር እናስባለን።

ምዕራፍ 88 - ንስሐ መግባትና እምነት

እግዚአብሔር የእርሱ ታላቅ ነቢይ የሆነውን ኢሳይያስን፡ «ሂድ፤ ይህን ሕዝብ፡- መስማትን ትሰማላችሁ አታስተውሉምም፤ ማየትንም ታያላችሁ አትመለከቱምም በላቸው። በዐይናቸው እንዳያዩ፣ በጆሮአቸውም እንዳይሰሙ፣ በልባቸው እንዳያስተውሉ፣ ተመልሰውም እንዳይፈወሱ፣ የዚህን ሕዝብ ልብ አደንድን፤ ጆሮአቸውንም አደንቁር፤ ዐይናቸውንም ጨፍን» ብሎ አዘዘው፤ ኢሳ. 6፡9-10። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በገሊላና በኢየሩሳሌም ሲያስተምር፣ ሐዋርያው ጳውሎስ ደግሞ በርም የእስራኤልን ተወካዮች ሲያሰናብት ይህን ጥቅስ ጠቅሰውታል፤ ማቴ. 13፡14-15፤ ዮሐ. 12፡39-40፤ ሐ.ሥ. 28፡25-27። የኢይሁድ ሕዝብ ከክርስቶስም ሆነ ከጳውሎስ የእግዚአብሔርን ቃል ለመስማት አልፈለጉም፤ ወደ እግዚአብሔር መመለስም አልወደዱምና ልባቸውን አደነደኑ።

ነቢዩ ኢሳይያስ፡ «ክፉ ሰው መንገዱን፣ በደለኛም አሳቡን ይተው፤ ወደ እግዚአብሔርም ይመለስ፤ እርሱም ይምረዋል፤ ይቅርታውም ብዙ ነውና ወደ አምላካችን ይመለስ» ብሎ የእስራኤል ሕዝብ እንዲመለስ አደፋፈረ፤ ሌሎች ነቢያትም በዚህ መንፈስ ደጋግመው ተናግረዋል፤ ኢሳ. 55፡6፤ ኤር. 8፡6፤ ሕዝ. 33፡11፤ ኢዩ. 2፡12-13። ሆኖም ዳዊት፡ «የመድኃኒታችን አምላክ ሆይ፣ መልሰን» እና ነቢዩ ኤርምያስ፡ «ቀጣኸኝ፤ እኔም እንዳልተገራ ወይፈን ተቀጣሁ፤ አንተ እግዚአብሔር አምላኬ ነህና መልሰኝ፤ እኔም እመለሳለሁ»፤ «አቤቱ፣ ወደ አንተ መልሰን፤ እኛም እንመለሳለን» ብለው በመጻፋቸው፣ እግዚአብሔር አስቀድሞ በሕዝቡ ካልሠራ፣ እነርሱ ወደ እግዚአብሔር እንደማይመለሱ አሳይተዋል፤ መዝ. 85፡4፤ ኤር. 31፡18፤ ሰ.ኤ. 5፡21። ክርስቶስ ደግሞ፡ «እውነት እላችኋለሁ፤ ካልተመለሳችሁ፣ እንደ ሕፃናትም ካልሆናችሁ ወደ መንግሥተ ሰማያት ከቶ አትገቡም» ብሎ ደቀ መዛሙርቱን አስጠነቀቃቸው፤ ማቴ. 18፡3። ጳውሎስ ግን ወደ ኢየሩሳሌም ጉባኤ ሲሄድ ስለ «አሕዛብ መመለስ» መናገር ቻለ፤ ሐ.ሥ. 15፡3።

መመለስ ልዩ ልዩ ዐይነት ሊሆን ይችላል። ብሔራዊ መመለስ አለ፤ ይህም እስራኤላውያን በአንድነት ከነጢአታቸው ሲመለሱ፣ ብዙ ጊዜ በታሪካቸው ይታያል፤ ከዮናስ ስብከት የተነሣም የነነዌ ሕዝብ ከክፋታቸው እንደተመለሱ እናነባለን፤ ዮናስ 3፡5-10።

ጊዜያዊ መመለስ አለ፤ ይህም በተለይ በዘረው ምሳሌ በጭንጫ መሬት ላይ በተዘራው ዘር ይታያል። ሰዎች ቃሉን ሲሰሙ፣ ለጊዜው በደስታ ይቀበሉታል፤ በኋላ ግን መከራ ወይም ስደት ወይም ሌላ የማያስደስት ነገር ሲደርስባቸው፣ ወዲያውኑ ይሰናከላሉ፤ ማቴ. 13፡5-6፡20-21። ጳውሎስ በእምነት ነገር ስለጠፋት ስለ ሄሜኔዎስና ስለ እስክንድሮስ (1ጢሞ. 1፡19-20፤ 2ጢሞ. 2፡17-18)፣ ዓለምን ስለወደደው ስለ ዴሞስ (2ጢሞ. 4፡10)፣ የአሁኑንም ጭምር በሐዘን ጽፏል። ሐዋርያው ዮሐንስም፡ «... ከእኛ ወገን አልነበሩም፤ ከእኛ ወገን ሲሆኑ፣ ከእኛ ጋር ጸንተው በኖሩ ነበር፤ ነገር ግን ሁሉ ከእኛ ወገን እንዳልሆኑ ይገለጡ ዘንድ ወጡ» በማለት አንዳንዶች ለጊዜው ምእመናን መስለው እንደታዩና ነገር ግን በእውነቱ እንዳልተመለሱ አሳየ፤ 1ዮሐ. 2፡19። ክርስቶስም፣ የሰዎች ሕይወት መሠረት ስለማይታወቅ፣ እንደ ዐይነት ፈተና እስኪመጣቸው ድረስ በእግዚአብሔር ሕዝብ መካከል የጸና የእምነት አቋም ያላቸውን ከሌላቸው ለመለየት አስቸጋሪ መሆኑን በዓለትና በአሸዋ ላይ በተሠሩት ቤቶች ምሳሌ ገልጧል፤ ማቴ. 7፡24-27። ሰው እውነተኛ የክርስቶስ

ተከታይ ከሆነ በገጢአት ቢወድቅም ሊመለስ ይችላል፤ ለምሳሌ ክርስቶስ ጴጥሮስን፡ «አንተም በተመለስህ ጊዜ ወንድሞችህን አጽና» አለው፤ ሉቃ. 22+32፡፡

የሥነ ልቡና ሊቃውንት ስለ ሰው መመለስና ስለ ሰው ሕይወት መለወጥ ብዙ ምርምር አድርገው ጽፈዋል፡፡ አንዳንድ ጊዜ ትምህርታቸው ከክርስቲያናዊው የመመለስ አሳብ ጋር ግንኙነት ይኖረዋል፤ በትምህርተ መለኮት ግን በእግዚአብሔር ኀይል ሰዎች ወደ እግዚአብሔር መመለሳቸውን በመጽሐፍ ቅዱስ መሠረት ማጥናት ዋና ተግባራችን ነው (1)፡፡

ነገረ መለኮትን በተመለከተ መመለስ የሚለው ርእስ ሰው ወደ እግዚአብሔር ለመጀመሪያ ጊዜ ስለ መመለሱ የሚጠናበት ርእስ ነው፡፡ መጽሐፍ ቅዱስ ስለዚህ ዐይነቱ መመለስ ብዙ ምሳሌዎችን ይሰጣል፤ ለምሳሌ ንዕማን (2ኛ. 5+15)፣ ምናሴ (2ኛ. 33+12-13)፣ ዘኤመስ (ሉቃ. 19+8-9)፣ ሳምራዊቷ ሴት (ዮሐ. 4+29:39)፣ ዕውር ሆኖ የተወለደው ሰው (ዮሐ. 9+38)፣ ኢትዮጵያዊው ጃንደረባ፣ ጳውሎስ፣ ቆርኔሌዎስና ልድያ (ሐ.ሥ. 8+27-39፣ 9+5-18፣ 10+1-48፣ 16+14) የታወቁ ናቸው፡፡

በክርስቲያናዊ መመለስ ውስጥ በተለይ ሁለት የተያያዙ ክፍሎች አሉ፤ እነርሱም ንስሐ መግባትና ማመን ናቸው፡፡ እነዚህን ነጥቦች የንስሐና የእምነት ግንኙነት፣ የእውነተኛ ንስሐ ደረጃዎች፣ የእውነተኛ እምነት ደረጃዎችና እንደዚሁም ንስሐና እምነት የክርስቲያናዊ አኗኗር ባሕርያት መሆናቸው በሚሉት አርእስት እናጠናቅቃለን፡፡

ሀ) የንስሐና የእምነት ግንኙነት

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የእግዚአብሔርን መንግሥት ወንጌል ሲሰብክ፥ «ንስሐ ግቡ፤ በወንጌልም እመኑ» በማለት የሰውን ትክክለኛ አጻፋ ገለጠ፤ ማር. 1+15፡፡ ሐዋርያው ጳውሎስም የኤፌሶንን ቤተ ክርስቲያን ሽማግሌዎች ሲያሰናብት፥ «ወደ እግዚአብሔር ዘንድ ንስሐንና በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ማመንን ለአይሁድና ለግሪክ ሰዎች...» በማለት ስለመሰከረ ከሰው ሁሉ ደም ጉዳሕ መሆኑን ተናገረ፤ ሐ.ሥ. 20+20-26፡፡ አንዳንድ ጊዜ የወንጌል ጥሪ «ንስሐ ግቡ» የሚለው ብቻ ነው (ማቴ. 3+2፤ ሐ.ሥ. 17+30)፤ በሌላ ጊዜም ደግሞ «ንስሐ ግቡ፤ ተመለሱም» (ሐ.ሥ. 3+19-20) የሚል ሆኖ ይታያል፡፡ በልዩ ልዩ ጊዜ ደግሞ «ታዘዙ» የሚለው ቃል አጻፋ ንስሐ በቃላት ደረጃ ሳይገኝበት «እመን» የሚል ብቻ ተጽፎ ይገኛል፤ ዮሐ. 3+16፤ ሐ.ሥ. 16+31፤ ሮም. 10+9፡፡ እንግዲህ በአጻፋነት ንስሐ ብቻ ቢታዘዝም፥ እምነት አለበት፤ ምክንያቱም ንስሐ ወደ እግዚአብሔር መመለስ በመሆኑ፥ ሰው እግዚአብሔር እንዳለና ንስሐን እንደሚቀበል ካላመነ ንስሐ ትርጉም የለውም፡፡ እመን ብቻ ተብሎ ቢታዘዝም፥ ሰው በክርስቶስ የሚያምነው፥ በፊት ተስፋ ያደረገበት ነገር ከንቱ መሆኑን ተገንዝቦ ተስፋ ካደረገበት ከንቱ ነገር ወደ ክርስቶስ በንስሐ እንደተመለሰ ያሳያል፡፡ እንግዲህ ንስሐና እምነት የአንድ ሳንቲም ሁለት ገጾች ናቸው፤ አንዱ ካለ ሌላው አለ፤ አንዱ ያለ ሌላው ሊኖር አይችልም፡፡ በዚህ መሠረት ሉቃስ፥ በአቴና እግዚአብሔር «ንስሐ ይገቡ ዘንድ ሰውን ሁሉ ያዝዛል» በማለት ጳውሎስ እንደተናገረ በመጠቁሙ፥ በአቴናም ጳውሎስ ስላስገኘው የአገልግሎት ውጤት ሲጽፍ፥ «አንዳንዶች ወንዶች ግን ተባብረው አመኑ» በማለቱ ንስሐ መግባትና ማመን የተያያዙ መሆናቸውን አሳይቷል፤ ሐ.ሥ. 17+30:34፡፡

ስለ ሰው መመለስ በአመክንዮታዊ መንገድ ስናስብ፤ ሰው በመጀመሪያ ንስሐ ይገባል፤ ምክንያቱም ከነበረበት ሁኔታ ዘወር ብሎ ይመለሳልና በአዲስ አስተሳሰብ በመመራት በኢየሱስ ክርስቶስ ያምናል። በሰው የመመለስ ተመክሮ አንዳንድ ጊዜ ለንስሐ፣ በሌላ ጊዜ ደግሞ ለእምነት ትኩረት ይሰጣል። ለምሳሌ በዘኔዎስ መመለስ ውስጥ ትኩረት የሚሰጠው ለንስሐው ነው፤ ሆኖም ክርስቶስን «ጌታ ሆይ» በማለቱ እንዳመነበት ግልጽ ነው፤ ሉቃ. 19፥8። በሌላ አንጻር በፊልጵስዬሱ የወህኒ ጠባቂ መመለስ ላይ ትኩረት የሚሰጠው ለእምነቱ ነው፤ ሆኖም የወህኒው ጠባቂ የጳውሎስንና የሲላስን ቊስል በማጠብ ንስሐንም ጨምሮ ገለጠ፤ ሐ.ሥ. 16፥30-34።

ለ) የእውነተኛ ንስሐ ደረጃዎች

ለወንጌል ጥሪ ሰው መጀመሪያ በሚሰጠው አጻፋ ውስጥ ንስሐ ያለውን ታላቅ ስፍራ መገንዘብ አለበት፤ አንዳንድ ሰዎች ንስሐን ያቃልሉታልና። ንስሐ መግባት በመጥምቁ ዮሐንስ ስብከት (ማቴ. 3፥1-2)፣ በክርስቶስ ስብከት (ማቴ. 4፥17)፣ በዐሥራ ሁለቱ ሐዋርያት ስብከት (ማር. 6፥12)፣ ጴጥሮስ ለአይሁድ ባቀረበው ስብከት (ሐ.ሥ. 2፥38፤ 3፥19-20)፤ ጳውሎስ ለአይሁድና ለአሕዛብ በሰጠው ትምህርት (ሐ.ሥ. 17፥30፤ 20፥20-21፤ 26፥20) እና ከሰማያት ለእምስቱ አብያተ ክርስቲያናት በተሰጠው የክርስቶስ መልእክት ውስጥ (ራእ. 2፥5፤ 16፥22፤ 3፥3፤ 19) መሠረታዊና የመጀመሪያ ትእዛዝ ነበረ። የእውነተኛ ንስሐን ደረጃዎች ከመመርመራችን በፊት ከመጽሐፍ ቅዱስ ሦስት አንቀጾችን ብንመለከት ሊረዳን ይችላል።

ሀ) ሐዋርያው ጳውሎስ፡ «እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ የሆነ ሐዘን ጸጸት የሌለበትን፤ ወደ መዳንም የሚያደርሰውን ንስሐ ያደርጋልና፤ የዓለም ሐዘን ግን ሞትን ያመጣል» በማለቱ በእውነተኛ ንስሐና ባልተሟላ ንስሐ መካከል ያለውን ልዩነት አሳየ፤ 2ቆሮ. 7፥10። የዓለም ሰዎች በሚፈጽሙት ድርጊት እጅግ ሊያዘኑ ይችላሉ፤ ይህም ቅጣት በመፍራታቸው፣ ወይም ጥቅምን በማጣታቸው ወይም ድርጊቱ ተገቢ አለመሆኑን እንኳ በማወቃቸው ሊሆን ይችላል። ሐዘናቸው ግን እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ ባለመሆኑ ሞትን ያመጣል። ለዚህ ጉዳይ ዐይነተኛ ምሳሌ የሚሆን ክርስቶስን አሳልፎ የሰጠው የአስቆሮቱ ይሁዳ ነው። ስለ እርሱ እንደሚከተለው ተጽፏል፡- «በዚያን ጊዜ አሳልፎ የሰጠው ይሁዳ እንደተፈረደበት አይቶ ተጸጸተ፤ ሠላሳውንም ብር ለካህናት አለቆችና ለሽማግሌዎች መልሶ፡- ንጹሕ ደም አሳልፌ በመስጠቴ በድያለሁ አለ። እነርሱ ግን፡- እኛስ ምን አግዶን? አንተው ተጠንቀቅ አለ። ብሩን በቤተ መቅደስ ጥሎ ሄደና ታንቆ ሞተ»፤ ማቴ. 27፥3-5።

ለ) ንጉሥ ዳዊት በመዝሙር 51 ላይ በእግዚአብሔር ፈቃድ መሠረት የሚመጣ ሐዘንን በሰፊው ያብራራዋል። እዚህ ላይ በምንም ነገር ሳያመካኝ ክፋቱን ጉላ አድርጎ ይገልጠዋል።

በዚህ መዝሙር ዳዊት ያደረገውን መተላለፍ፣ በደል፣ ንጢአትና ክፋት በሚሉት ቃላት ሲገልጠው (ቊ. 1-4)፣ ምንጩ ከአዳም የወረሰው ዐመፃ መሆኑን ያውቃል (ቊ. 5)። ይህን ሁሉ ሲል እግዚአብሔር ጻድቅና ንጹሕ መሆኑን ያስተውላልና ምንም እንኳ ሰውን በድሎ፣ «አንተን ብቻ በደልሁ» በማለቱ ዐመፃው ጻድቅና ንጹሕ በሆነው አምላክ ላይ እንደሆነ በትኩረት ያሳያል (ቊ. 4)። ይህም አምላክ እውነትን የሚወድድ፣ ጠቢብም ነውና ዳዊት አሁን በእውነትና በእግዚአብሔር ጥበብ መሠረት መራመድ ይፈልጋል (ቊ. 6)። ከዚህም ሁሉ ጋር ንጢአቱ አደገኛ ነውና እግዚአብሔር እንዳይጥሰውና መንፈስ

ቅዱስን ከእርሱ እንዳይወስድበት ይለምናል (ቊ. 11)። ስለዚህ «ማረኝ»፤ «መተላለፌን ደምስስ»፤ (ቊ. 7)፤ «ከገጢአቱም ፊትህን መልስ፤ በደሌንም ሁሉ ደምስስልኝ። አቤቱ ንጹሕ ልብን ፍጠርልኝ፤ የቀናውን መንፈስ በውስጤ አድስ» (ቊ. 9-10) ብሎ ከልቡ ይጮኻል።

ዳዊት ይህን ጸሎት በጸለየ ጊዜ የእግዚአብሔር ሰው ነበርና ንስሐ በክርስቲያን እኗኗር ሁሉ አስፈላጊ መሆኑ ይታያል። እውነተኛ ንስሐ የሚገባ ሰውም የተሰበረ መንፈስና የተዋረደ ልብ እንደሚኖረው ተገልጧል (ቊ. 17)፤ ምክንያቱም ገጢአቱና ክፋቱ ይሰማዋልና ከእግዚአብሔር ጸጋና ምሕረት በስተቀር ምንም ተስፋ እንደሌለው ያውቃል፤ በሕይወቱም ለኩራት ስፍራ እንደሌለ ግልጥ ይሆንለታል።

ከንስሐ ጸሎት የተነሣ ዳዊት ገጢአቱና በደሉ እንደሚደመሰስ (ቊ. 1:9)፤ እንደሚነጻ (ቊ. 7)፤ ንጹሕ ልብ እንደሚፈጠርለት (ቊ. 10)፤ ታዛዥ መንፈስ በውስጡ እንደሚኖረው (ቊ. 10:12) እና እንደገና በደስታ እንደሚሞላ (ቊ. 8:12) ያምናል። በዚህ መሠረት ለሕግ ተላላፊዎች የእግዚአብሔርን መንገድ ያስተምራል (ቊ. 13)፤ በእግዚአብሔር ጽድቅ ተደስቶ ምስጋናውን ያቀርባል (ቊ. 13-14) እና ገጢአተኞች ወደ እግዚአብሔር ይመለሳሉ (ቊ. 13)። በዚያን ጊዜ እግዚአብሔር የሚፈልገው መሥዋዕት ይሠዋል (ቊ. 16-19)።

ሐ) ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ ታናሽ ልጅ ወደ አባቱ በተመለሰበት በማይረሳ ምሳሌ ንስሐ ምን እንደሆነ ገልጧል፤ ሉቃ. 15፥11-24። በዚህ ታሪክ ልጁ በተለይ ሁለት ርምጃዎችን ወሰደ፤ የመጀመሪያው፤ ልጁ ወደ ልቡ ተመለሰ (ልብ ገዛ፤ ስሕተቱን ተገነዘበ፤ ቊ. 17)፤ ሁለተኛው፤ ወደ አባቱ መጣ (ቊ. 20)። ማስተዋል ሲጀምር፤ ሁኔታውን በትክክል ተረዳ፤ በፊት የነቀፈውን የአባቱን ቤት ምሽትና ደስታ ተመኘና በደሉን ገልጦ ወደ አባቱ ተመልሶ ለመሄድ ወሰነ (ቊ. 17-19)። ወደ አባቱ በመጣ ጊዜ አባቱ ከፍ ባለ ደስታ ተቀበለው፤ እንደ ልጁ አከበረውና ታላቅ ደስታ ሆነ (ቊ. 20-24)። ክርስቶስ በዚህ ምሳሌ ሲያስተምር፤ ብዙ ጊዜ የሃይማኖት መሪዎች በገጢአተኞች ወደ እግዚአብሔር መመለስ ስለማይደሰቱ፤ ወይም እንዲመለሱ ስለማይፈልጉ ማስጠንቀቂያ ሰጠ (15፥25-32)።

እንግዲህ በእውነተኛ ንስሐ ሦስት ደረጃዎች አሉ ማለት ነው፤ እነዚህን ደረጃዎችና ውጤታቸውን ስንመረምር፤ በትምህርተ መለኮት በተለይ ሰው በመጀመሪያ ጊዜ ወደ እግዚአብሔር ሲመለስ ዋናውን ትኩረት የምንሰጠው እንደሚከተለው ነው፡-

1. በአእምሮ ማስተዋል

ሰው ንስሐ ሲገባ እውነተኛ ሁኔታውን በመጠኑ ያስተውላልና ወደ እግዚአብሔር በመመለስ በአዲስ ሁኔታ እንደሚኖር፤ በአዲስ መንገድ እንደሚራመድ፤ እንደዚሁም ለአዲስ ጌታ እንደሚታዘዝና አዲስ ተስፋና መድረሻ እንዳለው ያስተውላል። ዓለማውያን እንኳ ይህን በመጠኑ ሊያስተውሉት ይችላሉ፤ ሆኖም ባሉበት ሁኔታ ለመኖር ደስተኞች ናቸውና ሌሎች ከእነርሱ ጋር በገጢአት አብረው ሲሳተፉ ሊደሰቱ ይችላሉ፤ ሮም 1፥32።

2. በስሜት መስማማት

ሰው ንስሐ ሲገባ ወደ እግዚአብሔር ከመመለስ ጋር በስሜት ይስማማል፤ ማለት የፊተኛውን ሁኔታና ገጢአት ይጠላል፤ በሰው ላይ በሠራው ነገር ያዝናል፤ በእግዚአብሔር ላይ ማመፁን (በእግዚአብሔር መንገድ አለመሄዱን)

እንደ ታላቅ ኅጢአት ይቈጥረዋል፤ የእግዚአብሔርን ፈቃድ በማድረግ ይደሰታል፤ ከእግዚአብሔር ሕዝብ ጋር መሄድ እንደ ትልቅ መብት ይታየዋልና መልካምን ሥራ ማድረግ ይፈልጋል።

የአስቆሮቱ ይሁዳ ኅጢአቱን ዐወቀ፤ ስሕተቱን ተናግሮ ሠላሳ ብሩን መለሰ፤ ነገር ግን ስሜቱ ከክርስቶስ ጋር አልነበረምና ንስሐ በመግባት ፈንታ ራሱን ገደለ፤ ማቴ. 27+3-5። አጋንንት ስለ እግዚአብሔር መጠነኛ ዕውቀት ሊኖራቸው ይችላል፤ ነገር ግን ስሜታቸው ወደ እግዚአብሔር ያዘነበለ አይደለም፤ ይንቀጠቀጣሉና፤ ማር. 1+24፤ ያዕ. 2+19። ኢየሱስ በዐጭር ጊዜ ውስጥ ከሁለት ሀብታም ሰዎች ጋር ተገናኘ። ሁለቱም ሁኔታቸውን ተረዱ፤ የመጀመሪያው ሀብቱን በመውደዱ ክርስቶስን ትቶ እያዘነ ሄደ፤ ሁለተኛው ማለት ዘኬዎስ ግን በደስታ ተቀበለው፤ ሉቃ. 18+18-23፤ 19+5-6።

3. በፈቃድ መወሰን

የወንጌል ትእዛዝ ንስሐ ግቡ የሚል ነው፤ ሐ.ሥ. 8+22። ንስሐ በመግባት እውነትን ማወቅ (2ጢሞ. 2+25) እና ጸጸት የሌለበት ሐዘን (2ቆሮ. 7+10) አለ፤ ነገር ግን ሰው ኅጢአቱን እስኪያዘዝባትና እስኪተዋት ድረስ (ምሳ. 28+13) ንስሐ አልገባም፤ ምሕረትንም አላገኘም። የጠፋው ልጅ ወደ አባቱ ለመመለስ ወሰነና ሄደ። ብዙ ሰዎች በእነርሱ አመለካከት ምቹ ጊዜ ባለመሆኑት ወይም በይሉኝታ ወይም በሌላ ምክንያት በሁለት አሳብ መካከል ያመነታሉ። መወሰን ያስፈልጋቸዋልና ወስነው ትክክለኛውን ነገር ማድረግ አለባቸው። መጥምቁ ዮሐንስ፡ «እንግዲህ ለንስሐ የሚገባ ፍሬ አድርጉ» ብሎ ሕዝቡን አዘዘ፤ ሉቃ. 3+8። ሐዋርያው ጳውሎስም በንጉሥ አግሪጳ ፊት፡ «... ለአሕዛብም ንስሐ ይገቡ ዘንድና ለንስሐ የሚገባ ነገር እያደረጉ ወደ እግዚአብሔር ዘወር ይሉ ዘንድ ተናገርሁ» ብሎ ስለ አገልግሎቱ ማብራሪያ ሰጠ፤ ሐ.ሥ. 26+20። እንግዲህ ለእውነተኛ ንስሐ የአእምሮ ማስተዋልና የልብ ትክክለኛ ስሜት ብቻ በቂ ባለመሆናቸው፡ ድርጊትም ጭምር አስፈላጊ መሆኑን እናስተውላለን። ዋናው ነገር ወደ እግዚአብሔር ዘወር ማለት ነው፤ ሆኖም ለአንዳንድ ሰዎች በልዩ ልዩ ሁኔታ ከሰው ይቅርታ አስቀድሞ መጠየቅ አስፈላጊ ይሆናል፤ ማቴ. 5+23-24።

በብዙ አብያተ ክርስቲያናት ምእመናን ንስሐ እንዲገቡ ልዩ ልዩ ሥርዐቶች ተደንግገዋል። በእነዚህ ሥርዐቶች ውስጥ ለኅጢአት ማዘን፡ ኅጢአትን መናዘዝ፡ ለኅጢአት የሚገባውን ዋጋ መስጠትና መፍታት ዋና ዋና ክፍሎች ናቸው (2)። በሥርዐቱ የሚደረገው ሐዘን ስለ ውርስ ኅጢአት ሳይሆን፡ የእግዚአብሔርን ሕግ ስለ መተላለፍ፡ የቤተ ክርስቲያንንም ሥርዐቶችና ደንቦች ስላለመፈጸም ነው። ሰው ለኅጢአቱ የሚገባውን ዋጋ እንዲሰጥ ቂሱ ቀኖናን ይሰጠዋል፤ ይህም ብዙ ጊዜ በተግባር ለመተርጉም የማያስደስት ወይም የሚያስቸግር ሆኖ ይታያል። አስቸጋሪ ቢሆንም፡ በዚህ መሠረት ሰው ከኅጢአቱ የተፈታ መሆኑ ይነገራል። ለኅጢአተኞች፡ በተለይም በኅጢአታቸው ምክንያት የሳሊና ዕረፍት ለማያገኙ «የነፍስ አባቶች» ወይም «የአማካሪዎች» ወይም «የመጋብያን» በየቤተ ክርስቲያኑ መገኘት አስፈላጊ እንደሆነ ብዙዎች ያምናሉ። በብዙ አብያተ ክርስቲያናትም ለእነዚህ ሰዎች የተለየ ሥርዐት ተደንግጓል። ሆኖም ጥቂቶች ያይደሉ በተለይ ንስሐን በሚመለከት በእንደዚህ ዐይነቱ ሥርዐት ላይ ጥያቄዎች አሏቸው፤ ለምሳሌ፡ በሐዋርያት ሥራ ወይም በመልእክታት ውስጥ እንደዚህ ዐይነቱ ሥርዐት ስለ መኖሩ ምን ፍንጭ አለ? ሰው ወደ ነፍስ አባቱ ሄዶ ስሕተቱን መናገሩና ቀኖናውን መቀበሉ በእውነት ወደ እግዚአብሔር ዘወር እንዲል ይረዳዋልን? ይህ ሥርዐት ሰውን ከክፉ

አሳብ፡ ከትዕቢት፡ ከፍትወትና ከሌላ የልብ ንጢአት ሁሉ እንዲገታ ያደርጋልን? የልብ ቅድስናን በሕይወቱ ለማሳደግስ ይረዳዋልን? ይህ ዐይነቱ ሥርዐት እውነተኛ ንስሐን ከሚሰጠው ከመንፈስ ቅዱስ ጋር ምን ዐይነት ግንኙነት አለው? ሥርዐቱ ሰውን ወደ አስታራቂው ወደ ክርስቶስ ይመራዋልን?

4. የእውነተኛ ንስሐ ምልክቶች

መጥምቁ ዮሐንስ፡ «ለንስሐ የሚገባ ፍሬ አድርጉ» ብሎ ካዘዘ በኋላ ሕዝቡ፡ ቀራጮቹና ወታደሮች «ምን እናድርግ?» ብለው ሲጠይቁት፡ እንደየሁኔታቸው ትእዛዝ ሰጣቸው፤ ሉቃ. 3፡8፡10፡፡ ዛሬም ሰው ንስሐ ሲገባ እንደየሁኔታው ሦስት ነገሮች ሊታዩበት ይጀምራሉ (3)፡-

ሀ) በንጢአት ላይ ያለ አዲስ አመለካከት

የእግዚአብሔር መንፈስ ሰውን ስለ ንጢአቱ ለመውቀሥ ሲጀምር፡ ብዙ ጊዜ በአንድ ንጢአት ላይ ያተኩራል፡፡ ሰውም ንስሐ ሲገባ፡ ስለ ሠራው ንጢአት ያዘናልና ያንኑ ንጢአት እንደገና እንዳይሠራ ጥረት ያደርጋል፡፡ ከዚያም በላይ ንስሐ ከመግባቱ በፊት በጠቅላላ ሕይወቱ ንጢአት እንደነበረበት ስለሚያስተውል፡ በሚያደርገው ሁሉ ለውጥ እንደሚያስፈልግ ይረዳል፡፡ ይህ ሲሆን የእግዚአብሔርን ትእዛዝ ሁሉ መፈጸም ስላለበት፡ አንዳንድ ነገሮችን መተውና አዳዲስ ነገሮችን ማድረግ እንደሚገባው ያውቃል፡፡ ከዚህም በላይ በሕይወቱ አንድ የተለየ ነገር ከእግዚአብሔር ቊጥጥር ውጭ የተፈጸመ መሆኑን ሊያስተውል ይችላልና ንስሐ መግባት ይህን የንጢአተኝነት ሁኔታ ይዳስሳል፡፡ ይህ ሁኔታ ንጢአት እንዳይሆንበት ነገሩን ፈጽሞ መተው ወይም በጉዳዩ ላይ ያለውን አመለካከት መለወጥ የግድ አስፈላጊ ነው፡፡ ለምሳሌ፡ ሀብታሙ ወጣት ሀብቱን ፈጽሞ መተውና ክርስቶስን መከተል ነበረበት፤ ሌላው ሀብታም ዘኬዎስ ግን ከሀብቱ እኩሌታውን ለድህነት ጥቅም በመተውና በሕገ ወጥ መንገድ የወሰደውን በዕጥፍ በመመለስ የቀረውን በእርሱ ቊጥጥር ማድረግ ንጢአት አለመሆኑን ተረዳ፤ ሉቃ. 18፡22፤ 19፡8፡፡ ይህ አዲስ አመለካከት ደግሞ በሕይወት ዘመን ሁሉ የሚታይ እንጂ አንድ ጊዜ ብቻ ተከሥቶ የሚጠፋ አይደለም፡፡

ለ) በራስ ላይ ያለ አዲስ አመለካከት

ሰው ንስሐ ሲገባ፡ አስቀድሞ በራሱ በመኩራራትና ራሱን ከፍ ከፍ በማድረግ ፈንታ የተሰበረ መንፈስና የተዋረደ ልብ ሊኖረው ይጀምራል፤ መዝ. 51፡17፤ ማቴ. 5፡3፡፡ አንድ ሰው ንስሐ ሲገባ ራሱን ይከዳልና መስቀሉን ዕለት ዕለት ተሸክሞ ክርስቶስን ይከተላል፤ ሉቃ. 9፡23፡፡ ይህን የሚያደርገውም የራሱን ኑሮ ርግፍ አድርጎ በመተው ሳይሆን፡ «አሮጌውን ሰው ከሥራው ጋር» ገፍፎ በመጣልና የሚታደስውን «አዲሱን ሰው» በመልበስ ነው፤ ቆላ. 3፡9-10፤ ኤፌ. 4፡22-24፡፡ እውነት ነው፤ «ሥጋ በመንፈስ ላይ፡ መንፈስም በሥጋ ላይ ይመኛልና፤ እነዚህም እርስ በርሳቸው ይቀዋወማሉ» ስለሚል፡ አዲሱ ሰው የሚወደውን ማድረግ አይችልም፤ ገላ. 5፡17፡፡ ከባድ ትግል አለና አሸናፊ እንዲሆን ንስሐ የሚገባ ሰው «ሥጋን ከክፉ መሻቱና ከምኞቱ ጋር» ሰቅሏል (ገላ. 5፡24)፤ ይህም አዲሱ ሰው «ምኞቱንም እንዲፈጽም ለሥጋ» አንድንም ነገር አያስብም፤ አያደርግምም ማለት ነው፤ ሮሞ 13፡14፡፡

እንግዲህ በአንድ በኩል ክርስቲያን ለንጢአት እንደሞተና በክርስቶስ ለአዲስ ሕይወት እንደተነሣ ራሱን ይቁጥራል፡፡ በሌላ በኩል ግን ይህ ለውጥ ገና ፍጹምና የተሟላ አለመሆኑን ያውቃል፡፡ ስለዚህ ይህ ትግልና

የሚያስከትለው ለውጥ በአዲሱ ሰው ሕይወት በሚታዩት ባሕርያት መካከል እስከ ሞት ድረስ አንድ ሆነው ይታያሉ፤ እነዚህን አሳቦች በሚቀጥሉት ምዕራፎች እንመረምራቸዋለን።

ሐ) በእግዚአብሔር ላይ ያለ አዲስ አመለካከት

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የእስራኤልን ሰዎች፡ «... ንስሐ ባትገቡ ሁላችሁ እንዲሁ ትጠፋላችሁ» ብሎ ደጋግሞ አስጠነቀቃቸው፤ ሉቃ. 13፡1-5። ንስሐ የሚገባ ሰው ከዚህ ቃል በስተ ጀርባ የተስፋ ቃል እንዳለ ያስተውላል፤ ይኸውም ንስሐ የሚገባ ሰው ይቅርታን የሚቀበል፤ የማይጠፋ የዘለዓለም ሕይወትንም የሚያገኝ መሆኑን ነው። እግዚአብሔር መሐሪ ነውና ዳዊት፡ «አቤቱ ንጢአትንስ ብትጠባበቅ፤ አቤቱ ማን ይቆማል? ይቅርታ ከአንተ ዘንድ ነውና» ብሎ ጻፈ፤ መዝ. 130፡3-4።

እግዚአብሔር የንጢአትን ስርየት የሚሰጠው በንስሐ መንገድ ነው (ሐ.ሥ. 2፡38፤ 3፡19-20)፤ ሐዋርያው ጴጥሮስ፡ «ይህን (ክርስቶስን) እግዚአብሔር ለእስራኤል ንስሐን የንጢአትንም ስርየት ይሰጥ ዘንድ ራስም (መሪም) መድኅኒትም አድርጎ በቀኙ ከፍ ከፍ አደረገው» በማለቱ ንስሐ ወደ ንጢአት ስርየት መምራቱን እንደ ይቅርታ ንስሐ የእግዚአብሔር ስጦታ መሆኑን፤ ይህ ስጦታ በመንግሥተ ሰማያት በከበረው በክርስቶስ መሰጠቱና ክርስቶስ በአብ ቀኝ በመቀመጡ ለሰው የሚሰጠው ንስሐ በመንፈስ ቅዱስ አማካይነት የሚሰጥ መሆኑን እናስተውላለን፤ ሐ.ሥ. 5፡31፤ ደግሞም 2፡33 ይመ.። ሰው ንስሐ ይገባል፤ ሆኖም ይህን በመንፈስ ቅዱስ ኅይል ለማድረግ በመቻሉ የእግዚአብሔር ስጦታ ነውና፤ የእስራኤል ምእመናን በቆርኔሌዎስ ቤት የሆነውን በሰሙ ጊዜ፡ «እንዲያስ እግዚአብሔር ለአሕዛብ ደግሞ ለሕይወት የሚሆን ንስሐን ሰጣቸው እያሉ እግዚአብሔርን አከበሩ» ተብሎ ተጽፏል፤ ሐ.ሥ. 11፡18።

እንግዲህ ሰው ንስሐ የሚገባው በመዳኑ ስለሆነ፤ ሁሉ ለእግዚአብሔር ምስጋናና ክብር ይሰጣል። ከትምህርተ መለኮት አንጻር ደግሞ ንስሐ የዳግም ልደት ፍሬና ከእምነት ጋር የተያያዘም እንደሆነ እናስተውላለን።

ሐ) የእውነተኛ እምነት ደረጃዎች

እምነት የሚለው ቃል እንደየሁኔታው እጅግ የተለያዩ አሳቦች ሊኖሩት ይችላል። አንድ ሰው፡ «እምነቴ እንደዚህ ነው» ቢል፤ የሚገልጠው የራሱን አሳብ ነው፤ አሳቡ የግል አሳብ ስለሆነ ምናልባት ሌላ ሰው ይህ ዐይነቱ አሳብ አይኖረውም፤ እንደዚህ ዐይነቱ ግላዊ አሳብ ይልቁንም ከቁሚ ነገር ጋር የተያያዘ ሳይሆን ይችላል፤ በመጨረሻም መሠረት የሌለው የሰው ስሜት ሆኖ ይገኛል።

ሌላ ሰው ስለ እምነቱ ቢናገር፤ እምነቱ የተመሠረተው በሌሎች ሰዎች እምነት፤ በመጽሐፍ በተጻፈ ትምህርት ወይም በራሱ ተመክሮ ላይ ይሆናል። የዚህ ዓለም ሃይማኖቶች፤ እንደዚሁም የጥንቄታ ትምህርትና ሥርዐት ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል የሰው እምነቶች ይሆናሉ። ሰዎች በዚህ መንገድ በማመን እንደየእምነታቸው መጠን ትምህርተ ሃይማኖታቸውን ሊከተሉ ይችላሉ።

የክርስትና ሃይማኖትን በተመለከተ ልዩ ልዩ ዐይነት እምነት ሊገኝ ይችላል። ለምሳሌ፡ 1) የታሪክ እምነት፡- ማለት ሰዎች የአዳምን፤ የአብርሃምን፤ የሙሴን በተለይም የክርስቶስን ታሪኮች ያምናሉ፤ 2) ጊዜያዊ እምነት፡- ማለት

ሰዎች ለጊዜው ያምናሉና ክርስቲያኖች የሆኑ ይመስላሉ፤ በኋላ ግን በልዩ ልዩ ምክንያት ይተዉታል፤ ማር. 4+5-6:16-17፤ 1ዮሐ. 2+19። 3) የተአምር እምነት፡- ማለት ሰዎችን ክርስቶስ ሲፈውሳቸው ያምናሉ፤ ከእነዚህም ብዙዎቹ ከተፈወሱ በኋላ ክርስቶስን ይከተላሉ፤ ከምእመናንም ጋር ይተባበራሉ፤ ማር. 10+52፤ ሐ.ሥ. 3+8፤ 4+14። 4) የሚያድን እምነት፡- ማለት በሰው ልብ ውስጥ በሚከናወነው በመንፈስ ቅዱስ ሥራ ከሚገኘው ዳግም ልደት የተነሣ፤ ሰው በወንጌል እውነት እያመነ ለድኅነት ያለውን ተስፋ በክርስቶስ ላይ ብቻ ያደርጋል።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስና የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች አብርሃምን የእውነተኛ አማኝ ምሳሌ አድርገው ቁጠሩት። ክርስቶስ፡ «አባታችሁ አብርሃም ቀኔን ያይ ዘንድ ሐሣት አደረገ፤ አየም፤ ደስም አለው» ብሎ መስከረለት፤ 1ዮሐ. 8+56። ጳውሎስና ያዕቆብም፡ «አብርሃም እግዚአብሔርን አመነ፤ ጽድቅም ሆኖ ተቁጠረለት» ብለው ኦሪት ዘፍጥረት 15+6ን በመጥቀስ የእውነተኛ እምነትን ሁኔታና ውጤት አብራሩ፤ ሮም 4+3-5፤ ገላ. 33+6-14፤ ያዕ. 2+21-23። የዕብራውያን ጸሐፊም የአብርሃምን እምነት ጉላ አድርጎ ገለጠው፤ ዕብ. 11+8። አማኞች ሁሉ የአብርሃም እውነተኛ ልጆች ናቸው፤ ሮም 4+12፤ 16+17፤ ገላ. 3+9:29። በትንቢተ ዕንባቆም ውስጥ የሚገኘው፡ «ጳድቅ በእምነት ይኖራል» የሚለው መሠረታዊ የድኅነት ሐቅም በመጽሐፍ ቅዱስ በብዙ ስፍራ ይገኛል፤ ዕን. 2+4፤ 1ዮሐ. 3+36፤ ሮም 1+17፤ ገላ. 2+16፤ 3+11-12፤ ዕብ. 10+38፤ 1ዮሐ. 5+10-12። እንግዲህ በመጽሐፍ ቅዱስ ትምህርት መሠረት እምነት የድኅነት ቋሚ መሣሪያ ነውና ያለ እምነት እግዚአብሔርን ደስ ማለኝት አይቻልም፤ «ወደ እግዚአብሔር የሚደርስ፤ እግዚአብሔር እንዳለ፤ ለሚፈልጉት ዋጋ እንዲሰጥ ያምን ዘንድ ያስፈልገዋልና»፤ ዕብ. 11+6።

እምነት ለክርስቲያን በጣም አስፈላጊ በመሆኑ፤ የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች እምነትን እንደየአንባቢዎቻቸው ሁኔታ በሚከተለው አኳኋን ይገልጡታል (4)፡-

ሀ) ማቴዎስ፤ ማርቆስና ሉቃስ፤ ሰዎች ወደ ኢየሱስ ሲቀርቡ በእርሱ ያላቸውን እምነት በልዩ ልዩ መንገድ ያሳያሉ፤ ክርስቶስም በእምነታቸው ላይ ሐተታ ሰጥቷል።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለሚፈውሱት ሰዎች ለምሳሌ፡ ደም ለሚፈላት ሴት እምነትሽ አድናሻል (ማቴ. 9+22)፤ ለሁለት ዕውሮች እንደ እምነታችሁ ይሁንላችሁ (ማቴ. 9+29)፤ ለከነዓናዊቷ ሴት እምነትሽ ታላቅ ነው (ማቴ. 15+28)፤ ለዕውሩ በርጤሜዎስ እምነትህ አድናሃል (ማር. 10+52)፤ ከዐሥሩ ለምጻሞች ወደ እርሱ ተመልሶ ለመጣው ሳምራዊ እምነትህ አድናሃል (ሉቃ. 17+19) በማለቱ የእርሱ ኀይል ቢፈውሳቸውም፤ እምነታቸው ከክርስቶስ ኀይል ጋር መገጣጠሙን አሳየ። ባደገበት በናዝሬት ግን ሕዝቡ ባለማመናቸው ክርስቶስ ተደነቀ፤ ማር. 6+5-6።

የተፈወሱት ሰዎች ከገጢአታቸውም ጭምር ድነዋል? የሚል ጥያቄ ሊመጣ ይችላል። በአይሁድ ዘንድ በሥጋዊና በመንፈሳዊ ፈውስ መካከል ብዙ ልዩነት የነበረ ላይመስለን ይችላል። አራቱ ሰዎች የተሸከሙትን ሽባ ሲያመጡለት፤ ከመፈወሱ በፊት ክርስቶስ፡ «እምነታቸውን (ይህም አራቱንና ሽባውን ሊያመለክት ይችላል) አይቶ ሽባውን፡- አንተ ልጅ ኀጢአትህ ተሰረዮቸልህ አለው»። ከዚያም በኋላ፡ «አንተን እልሃለሁ፤ ተነሣ አልጋህን ተሸከምና ወደ ቤትህ ሂድ» በማለት ሥጋዊው ፈውስ የመንፈሳዊው ፈውስ ማረጋገጫ መሆኑን አስተማረ፤ ማር. 2+1-12። ክርስቶስ ኀጢአተኛ ስለነበረችዋና እግሩን

ሽቱ ስለቀባችዋ አንዲት ሴት፡ «እጅግ ወዳለችና ብዙው ንጢአትዋ ተሰርዮላታል» ብሎ በመመስከር፡ ፍቅሯ የምስጋና ውጤት መሆኑን ሲያሳይ፡ «እምነትሽ አድኖሻል በሰላም ሂጂ» በማለትም የንጢአት ይቅርታ በእምነት መንገድ የሚገኝ መሆኑን አረጋገጠ፤ ሉቃ. 7+36-50። የበርጤሜዎስ ታሪክም የአንድ ዕውር ፈውስ ታሪክ ብቻ የሚገኝበት አይመስልም፤ እርሱ «የዳዊት ልጅ ሆይ» ብሎ በኢየሱስ ፊት በመጮኹ፡ በኢየሱስ ጽኑ እምነት እንዳለው ሰው ሆኖም፡ «ጌታ ሆይ» በማለት ስለጠራው፡ ክርስቶስ የእስራኤል መሲሕ መሆኑን እንዳመነ ማሳብ አይከብድም። ኢየሱስም «እይ እምነትህ አድኖሃል» ሲለው በማየቱ ይህ የመዳኑ ማረጋገጫ የነበረ ሊመስለን ይችላል፤ ሉቃ. 18+35-43።

የአንድ በሽተኛ ልጅ አባት፡ «አምናለሁ አለማመኔን ርዳው» (ማር. 9+24) በማለቱና ኢየሱስ ኢያሊሮስን፡ «አትፍራ፤ እመን ብቻ ትድንማለች» (ሉቃ. 8+50) ብሎ ያደፋፈረበት ሁኔታ እምነት ብዙ ጊዜ ትግል ያለበት መሆኑን ያሳያል። ክርስቶስ ስለ እምነት ሁኔታ ሲያስተምር፡ «የሰናፍጭ ቅንጣት የሚያህል እምነት ቢኖራችሁ፡ ይህን ተራራ፡- ከዚህ ወደዚያ ዕለፍ ብትሉት ያልፋል፤ የሚሳናችሁም ነገር የለም» (ማቴ. 17+20) እና «እምነት ቢኖራችሁ፡ ባትጠራጠሩም... ይህን ተራራ እንኳ፡- ተነቅለህ ወደ ባሕር ተወርወር ብትሉት ይሆናል፤ አምናችሁም በጸሎት የምትለምኑትን ሁሉ ትቀበላላችሁ» (ማቴ. 21+21) በማለቱ የእምነት ንይል የሚገኘው እምነትን በሚሰጥ በእግዚአብሔር እንጂ በሚያምነው ሰው አለመሆኑን እናያለን። እንግዲህ ክርስቲያን ወደ ክርስቶስ ቀርቦ ለሁሉም በእርሱ ማመን አለበት።

ለ) የሐንስ በወንጌሉ እምነት በክርስቶስ በመሆኑ ላይና በተለይም መንፈሳዊ በረከት በክርስቶስ በመሆኑ ላይ ያተኩራል። ለምሳሌ፡ ክርስቶስ እንደሚከተለው የተናገረ መሆኑን ጽፏል፡-

- «እኔ እንደሆንሁ ባታምኑ በንጢአታችሁ ትሞታላችሁ» (ዮሐ. 8+24)፤
- «አንተ እንደላክሽኝ ያምኑ ዘንድ በዚህ ዙሪያ ስለቆሙት ሕዝብ ተናገርሁ» (ዮሐ. 11+42)፤
- «እኔ በአብ እንዳለሁ፤ አብም በእኔ እንዳለ እመኑኝ» (ዮሐ. 14+11)፤
- «ከእግዚአብሔር ዘንድ እኔ እንደወጣሁ ስላመናችሁ፡ አብ እርሱ ራሱ ይወዳችኋልና» (ዮሐ. 16+27)፤
- «... ኢየሱስ እርሱ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ እንደሆነ ታምኑ ዘንድ፡ አምናችሁም በስሙ ሕይወት ይሆንላችሁ ዘንድ ይህ ተጽፏል» (ዮሐ. 20+31)።

የሐንስ የተለያዩ እምነት እንዳለ ዐወቀ። በኢየሩሳሌም ሰዎች ክርስቶስ ያደረጋቸውን ምልክቶች በማየታቸው፡ «በስሙ አመኑ፤ ነገር ግን ኢየሱስ ሰዎችን ሁሉ ያውቅ ነበር... አይተማመናቸውም ነበር»፤ ዮሐ. 2+23-25። ኒቆሊሞስም፡ «መምህር ሆነህ ከእግዚአብሔር ዘንድ እንደመጣህ እናውቃለን» ሲለው፡ ክርስቶስ ዳግመኛ መወለድና በመስቀሉ ትርጉም ማመን አስፈላጊ መሆኑን አስረዳው፤ ዮሐ. 3+1-16። እንደዚሁም አንድ ሹም ልጁ በመታመሙ ወደ ኢየሱስ ሲሄድ፡ እምነቱ ክርስቶስ ሰውን እንደሚፈውስ ከማመን (ዮሐ. 4+46-47)፡ በክርስቶስ ቃል ወደ ማመን (4+48-50) እና ከቤተሰቦቹ ሁሉ ጋር ክርስቶስን ወደ ማመን (4+51-53) አደገ።

በዚህ ወንጌል ውስጥ እምነት በብዙ መንገድ ተብራርቷል። እምነት፡- ክርስቶስን በመቀበል (1+12)፥ ወደ እርሱ በመመልከት (3+14-15)፥ ወደ እርሱ በመሄድ (6+35:37፤ 7+37)፥ በመብላት (6+35:51-53-54) እና በመጠጣት (6+35:53-54፤ 7+37) ምሳሌዎች ተገልጧል። እውነተኛ እምነት ሰው ተቀምጦና ዝም ብሎ የሚቀበለው ሳይሆን፥ የሚፈጽመውና የሚሠራው መሆኑ በእነዚህ ምሳሌዎች ውስጥ በተቀመጡ ግሶች ይታያል።

በዚህ ወንጌል ሐዋርያው ዮሐንስ «ማመን» በሚለው ግስ ዘጠና ጊዜ በመጠቀሙ ክርስቲያናዊ እምነት ከሁሉም ቅድሚያ እንዳለውና ታላቅም እንደሆነ ይታያል፤ ምክንያቱም ሰው በእምነት መንገድ ከሞት፥ ከፍርድና ከጥፋት ድኖ የዘለዓለም ሕይወት ይኖረዋል፤ ዮሐ. 3+16-18:36፤ 5+24።

ሐ) የሐዋርያት ሥራ ትምህርት ስለ እምነት በወንጌላት የተሰጠውን ትምህርት ተከትሎ ይቀጥላል። ሐዋርያው ጴጥሮስ በእናቱ ማሕፀን ከነበረበት ጊዜ ጀምሮ አርባ ዓመት ዐንካሳ ሆኖ የኖረው ሰው በኢየሱስ ስም ሲያምን መፈወሱን ተናገረ፤ ሐ.ሥ. 3+16። በሐዋርያት ሥራ ሰዎች ከገጢአታቸው የሚድኑት በክርስቶስ በማመን ነው (13+39፤ 16+30፤ 26+17-18)፤ እግዚአብሔርም የሰውን ልብ የሚያነጻው በእምነት መንገድ ነው፤ 15+9።

የወንጌል ተከታዮች «እምነት» እና «አመነ» በሚሉት ቃላት በሐዋርያት ሥራ ይታወቃሉ። «ሐካህናትም ብዙ ሰዎች ለሃይማኖት (ለእምነት) የታዘዙ ሆኑ»፤ ምእመናን፥ «በሃይማኖት (በእምነት) ጸንተው እንዲኖሩ» እና «እግዚአብሔር... ለአሕዛብም የሃይማኖትን (የእምነትን) ደጅ እንደከፈተላቸው» እናነባለን፤ 6+7፤ 14+22:27። በዚህ ምዕራፍ አመነ/አመኑ ሲባል ሰው ወይም ሰዎች በክርስቶስ አመነ/አመኑ መባሉ ነው፤ 2+44፤ 4+4:32፤ 14+1፤ 17+12:34። አመነ የሚለው ግስ ብዙ ጊዜ እውነተኛ አማኞችን ሲያመለክት፥ አንዳንድ ጊዜ እንደ ሲሞን ያልብ ለውጥ ያልታየባቸውን (8+13)፥ በዮሐንስ ጥምቀት የተጠመቁትን ደቀ መዛሙርት (19+1-3) ወይም የጨለማ ሥራን ያልተዉትን አማኞች (19+17-19) ሲያመለክት ይችላል።

ሰዎች የሚያምኑት ከእግዚአብሔር ሥራ የተነሣ ነው። ይህም የሚሆነው በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ ነው (15+11)፤ ሰዎች በእግዚአብሔር ዕቅድ መሠረት «ለዘለዓለም ሕይወት» ተዘጋጅተው ወደ እምነት ይደርሳሉ፤ 13+48።

ወንጌል ሲስፋፋ ስለ እምነት ሁኔታና ሥራ ልዩ ልዩ ትምህርትና ጥያቄ ተነሣ፤ ስለዚህም ጉዳይ ሐዋርያት በመልእክቶቻቸው ጽፈዋል።

መ) ያዕቆብ ባገለገለበት ዘመን የነበሩ አንዳንድ ሰዎች እግዚአብሔርን የሚያስደስት እምነት ባለቤት ለመሆን ትምህርቱን መቀበል ብቻ በቂ የሆነ መሰላቸው። ይህ እምነት ግን ተፈላጊው ሥራ አይታይበትም ነበርና በዚህ ምክንያት እንደዚህ ዐይነቱ እምነት የሞተ ነው፤ ትክክለኛ እምነትም አይደለም፤ ያዕ. 2+18-26። ስለ እምነት ያዕቆብ የሰጠው ትምህርት ሐዋርያው ጳውሎስ ከሰጠው ትምህርት የተለየ አይደለም፤ ሆኖም ያዕቆብ ከሚያገለግልበት ሁኔታ የተነሣ እውነተኛ እምነት ሥራን አስከትሎ መገለጥ የሚገባው በመሆኑ ላይ አተኩረ።

ሠ) ሐዋርያው ጳውሎስ በተለይ በአይሁድ መካከል ሲዘዋወር፥ ስለ ሕግ ያላቸውን አሳብ መቃወም ግድ ሆነበት። «ሕጉ ቅዱስ ነው፤ ትእዛዚቱም ቅድስትና ጻድቅት በጎም ናት» ብሎ ጻፈ፤ ሮሞ 7+12። «በዕውቀት አይቅኑ

እንጂ ለእግዚአብሔር እንዲቀኑ እመስክርላቸዋለሁና። የእግዚአብሔርን ጽድቅ ሳያውቁ፥ የራሳቸውን ጽድቅ ሊያቆሙ ሲፈልጉ ለእግዚአብሔር ጽድቅ አልተገዙም። የሚያምኑ ሁሉ ይጸድቁ ዘንድ ክርስቶስ የሕግ ፍጻሜ ነውና» ብሎ ከአይሁድ ጋር ያካሂድ የነበረውን ከባድ ትግል ገለጠ፤ ሮም 10+2-4።

በዚህ ምክንያት ጳውሎስ በመልእክቶቹ ሰው በእግዚአብሔር ፊት ተቀባይነትንና ጽድቅን የሚያገኘው በእምነት ብቻ እንደሆነ በአጽንዖት አስገንዘበ (ሮም 3+20-22:28፤ 4+5፤ ገላ. 2+16፤ 3+11፤ ፊል. 3+9)፤ ከዚህም የተነሣ ሰው በጸጋ መጽደቁን አስተማረ፤ ሮም 3+24፤ 4+16-17፤ 11+6፤ ገላ. 5+4። በዚህ ትምህርት ላይ በቤተ ክርስቲያን ዘንድ ሰፊ ልዩነት እንዳለ የታወቀ ነውና በሚቀጥለው ምዕራፍ በዝርዝር ልንመረምረው እንሞክራለን።

ረ) የዕብራውያን መልእክት ጸሐፊ ሰው በክርስቶስ ማመን ይገባዋል፤ «ጽድቅ ግን በእምነት ይኖራል»፤ ሰው በእምነቱ የጽድቅ ወራሽ ይሆናል በማለት አስተማረ፤ ዕብ. 10+38፤ 11+7። ጸሐፊው ሰዎች ተስፋ ቢስ ሆነው ከእምነት ወጥተው ወደ ይሁዲነት እንዳይመለሱ አስጠነቀቃቸው። ይህንም ሊያደርግ የእምነትን ጎይል እንደሚከተለው አሳስባቸው፡- «እምነትም ተስፋ ስለምናደርገው ነገር የሚያስረግጥ፥ የማናየውንም ነገር የሚያስረዳ ነው»፤ 11+1። የእግዚአብሔር ሰዎች በየዘመኑ አሸናፊዎች መሆናቸውን ጸሐፊው በሰፊው ገልጧል፤ 11+2-40። ሰዎች ከሚታየው ወደማይታየው፥ ከአሁኑ ወደሚመጣው፥ ከኒዜያዊው ወደ ዘለዓለማዊው በእምነት አሳባቸው እንዲያተኩር በማድረግ፥ መከራቸውን እንዴት መታገሥ እንደሚችሉም አሳይቷል።

ሰ) ሐዋርያው ጴጥሮስ ለተሰደዱ ክርስቲያኖች ሲጽፍ፥ እምነታቸውን በመንግሥተ ሰማያት በሚያገኙት ክብር ላይ አድርገው በተስፋ መከራቸውን እንዲታገሡ አደፋፈራቸው፤ 1ጴጥ. 1+3-5። በሁለተኛ መልእክቱም እንባቢዎቹ በልዩ ልዩ የስሕተት ትምህርት እንዳይጠመዱ እምነታቸውን አጽንተው በመያዝ ላይ ያተኩራል፤ 2ጴጥ. 1+12፤ 3+14-18።

ሸ) ሐዋርያው ዮሐንስ በመልእክቶቹ ግኖስቲካዊ አሳቦችን ሲቃወም፥ ሰው የወንጌልን ትምህርት በማመን (1ዮሐ. 4+16)፥ ሰፋ ባለው በረከት በዚህ ዓለም ተደስቶ እንደሚኖር በሚመጣው ዓለምም ወደ ዘለዓለማዊ ብፅዕና እንደሚገባ ያስተምራል። በግኖስቲካዊ አስተሳሰብ መሠረት ልዩ በሆነውና ከፍ ባለው ዕውቀት ሰው ወደዚህ ሁኔታ መግባት አይችልም። ከዚህም በኋላ ዮሐንስ በማመንና በማወቅ (1ዮሐ. 4+16፤ 5+13)፥ በማመንና በመታዘዝ (1ዮሐ. 3+23)፥ በማመንና ርግጠኛ በመሆን (4+15፤ 5+13-15) መካከል ቅርብ ትስስር እንዳለ ያስተምራል።

እንግዲህ መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እምነት የሚሰጠው ትምህርት በልዩ ልዩ ሁኔታዎች እንደሚገለጥ የተገነዘብን በመሆናችን፥ የእውነተኛ እምነትን ደረጃዎች እንደሚከተለው ማቅረብ እንችላለን፡-

1. አእምሮታዊ ዕውቀት

አንዳንዶች እንደሚያስቡት እውነተኛ እምነት ሰው በፈጣሪው እንደሚደገፍ የሚገለጥበት ማንኛውም ዐይነት አሳብ ወይም ስሜት አይደለም። እውነተኛ እምነት ስለ እግዚአብሔር፥ ስለ ክርስቶስ፥ ስለ ሰውም ጎጠኦታዊ ሁኔታ በመጽሐፍ ቅዱስ የተገለጠውን መቀበል ነው። ሰው ይህን እንዲያውቅ በአንድ በተወሰነ መንገድ መስማት ያስፈልገዋል፤ ሮም 10+14:17።

ሰው እምነት እንዲኖረው የመጽሐፍ ቅዱስን ትምህርት ሁሉ መስማትና ማወቅ አይጠበቅበትም፤ ነገር ግን ኅጢአተኛ መሆኑን፣ ክርስቶስ የእግዚአብሔር ልጅ ሆኖ ለሰው ኅጢአት መሞቱንና ከሙታን መነሣቱን ማወቅ አለበት፤ 1ቆሮ. 15፥3-4።

ሊበራሉች መጽሐፍ ቅዱስ ምን እንደሚል ቢያውቁም፣ አያምኑበትም። ለምሳሌ፣ የታወቀው ሊቅ ሩዶልፍ ቡልትማን የመጽሐፍ ቅዱስን ትምህርት በሰፊው የሚያውቅ ቢሆንም፣ ኢየሱስ ከድንግል መወለዱን፣ ተአምራትን ማድረጉን፣ የኅጢአት መሥዋዕት ሆኖ በመስቀል ላይ መሞቱንና ከሙታን መነሣቱን አላመነም (5)። የእምነት ዕውቀት «ትምህርት»ን ማወቅ ሳይሆን፣ ትምህርቱ እውነት መሆኑን ማመን ነው። ሊበራሉች ግን ለአእምሮአቸው የሚመቸውን ወይም የሚያስደስተውን ተቀብለው ለማመን «ሙከራ» እንደሚያደርጉ ሊናገሩ ይችላሉ።

ሮበርት ስንድማንን (1718-1771) የመሳሰሉት ሌሎች ሊቃውንት ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስን ቢወዱትም፣ እውነተኛ እምነት እውነትን ዐውቆ ማመን ብቻ እንደሆነ አስተምረዋል (6)። የሚያድን እምነት የወንጌልን ትምህርት ዐውቆ እውነት መሆኑን ማመን ነው፤ ቢሆንም ይህ የእውነተኛ እምነት መጀመሪያ ደረጃ ብቻ ነው።

2. ስሜታዊ ስምምነት

ያዕቆብ፣ «እግዚአብሔር አንድ እንደሆነ አንተ ታምናለህ፤ መልካም ታደርጋለህ፤ አጋንንት ደግሞ ያምናሉ፤ ይንቀጠቀጡማል» በማለት ሰው እንዲድን ተገቢ በሆነ ስሜት እውነትን መቀበል አስፈላጊ መሆኑን አሳይቷል፤ ያዕ. 2፥19። የክርስቶስ ወንጌል እውነት መሆኑን ማመን ትልቅ ነገር ነው፤ ሆኖም ሰው ወንጌልን ሊሰማ፣ ይህ እውነት ነው፤ ወንጌል እንደዚህ መሆን አለበት፤ ከወንጌል የተነሣ ምን ማድረግ አለብኝ ሊልና ደስ ሊሰኝበትም ያስፈልጋል።

ብዙ ሰዎች፣ የቤተ ክርስቲያንም አባላት ሳይቀሩ እውነቱን እንደ እውነት የሚያምኑበት ቢመስሉም፣ በትክክለኛ ስሜት አይቀበሉትም። ኒቆሌሞስና ወዳጆቹ በክርስቶስና በሥራው ቢደሰቱም፣ ከነበራቸው ሃይማኖታዊ ማዕርግና ሥልጣን የተነሣ ፍጹም ለውጥ ለእነርሱ አስፈላጊ መሆኑን እስኪቀበሉ ድረስ ከባድ ትግል ነበረባቸው፤ ዮሐ. 3፥1-12። ጳውሎስ ፊልክስን ማመን እንዳለበት አሳሰበው፤ ስለ ጽድቅና ራስን ስለ መግዛት፣ ስለሚመጣውም ኩነኔ እየነገረው ሳለ ፊልክስ ፈራ፤ ምክንያቱም ፊልክስ የጳውሎስን ትምህርት ቢቀበልና ወንጌልን ቢከተል፣ የግል አኗኗሩን መተዉ አስፈላጊ መሆኑን ተረዳ፤ ሐ.ሥ. 24፥24-26። ንጉሥ አግሪጳ የነቢያትን ትምህርት ቢቀበልም፣ ምናልባት በፖለቲካ ምክንያት ቃላቸውን ጠብቆ ለመከተል ፈቃደኛ አልነበረም፤ ሐ.ሥ. 26፥26-29። ሀብታሙ ወጣት የክርስቶስን ጥሪ መቀበል ያልቻለው ባለማመኑ ሳይሆን፣ ሀብቱን ትቶ እርሱን ለመከተል ፈቃደኛ ባለመሆኑ ነበር፤ ሉቃ. 18፥21-23። ለኔታ ኢየሱስ ጥያቄ አቅርቦ የነበረ አንድ ጸሐፊ እውነትን ዐውቆ ከእግዚአብሔር መንግሥት የራቀ እንዳልነበረ ተነግሯል፤ ይሁን እንጂ ከማመን ምን እንደከለከለው አልተገለጠም፤ ማር. 12፥28-34። በርጤሜዎስና ዘኤዎስ ግን የአገራቸው ባህልና ልማድ ሳይጉትታቸው፣ ክርስቶስንና መንገዱን በደስታ ለመቀበል ዝግጁ ነበሩ፤ ሉቃ. 18፥35-19፥10።

አንዳንዶች ሁለተኛው ደረጃ የአንደኛው ደረጃ አንድ ክፍል መሆኑን ማሰብ የተሻለ እንደሆነ ይናገራሉ። እውነት ነው፤ ሰው ወንጌልን በትክክል ሊረዳው፣

ቃሉንም በትክክለኛ ስሜት ሊቀበለው የሚችለው ዳግመኛ ሊወለድ ብቻ ነው። ዕውቀትን በአእምሮና በስምምነት በስሜት ለመለየት አስቸጋሪ ቢሆንም፣ እነዚህን አሳቦች እንደ ሁለት ደረጃዎች መቀጠር የተለመደ ነው (7)።

3. ልባዊ ውሳኔ

ሰው እንዲድን ሁኔታውን ተረድቶና የነበረውን ሌላ ተስፋ ሁሉ ትቶ ወደ ክርስቶስ ይሄዳል፤ በዚህ ዓለምም ሆነ ለዘለዓለም ተስፋውን ሁሉ በክርስቶስ ላይ ይጥላል። ይህም ዋና የርምጃ ደረጃ ነውና አንድ ሰው ስለ ማመኑ መጽሐፍ ቅዱስ ሲናገር፣ ብዙ ጊዜ ይህን ርምጃ ያመለክታል። እንዳንድ ሰዎች ይህ ዐይነቱ የእምነት ርምጃ በጨለማ እንደ መዝለል ይቈጠራል፤ ሰውንም ወደ ክርስቶስ እንዳይዞር ይገፋፋል ይላሉ። ስለዚህ የእምነት ደረጃ በእንዳንድ ነጥቦች ላይ ማተኮር ይገባናል፡-

ሀ) ትግል ያለበት ስለ መሆኑ፤ ክርስቶስ፣ «ከመጥምቁም ከዮሐንስ ዘመን ጀምሮ እስከ ዛሬ ድረስ መንግሥተ ሰማያት ትገፋለች፤ ግፈኞችም ይናጠቋታል (የሚያገኝትም ብርቱዎች ናቸው፤ አ.መ.ት.)» እና «በጠበበው በር ለመግባት ተጋደሉ፤ እሳችኋለሁና ብዙዎች ሊገቡ ይፈልጋሉ አይችሉምም» በማለት ሰው በቀላሉ ወደ እግዚአብሔር መንግሥት እንደማይገባ አስጠነቀቀ፤ ማቴ. 11፥12፤ ሉቃ. 13፥24። ጥቂት ሰዎች ለመጀመሪያ ጊዜ ወንጌልን ሲሰሙ ያምናሉ፤ ብዙዎች ግን ወደ እውነተኛው እምነት የሚደርሱት ከከባድ ትግል በኋላ ነው። ይህም ትክክለኛ ትምህርትን ካለመስማታቸው፣ ከሥጋዊ ምኞታቸው፣ ከሰይጣን የማሳወርና የማስፈራራት ድርጊት፣ ከሰዎች ምክር፣ ከባህል ተጽዕኖ፣ ከፍቅረ ንዋይ... ወዘተ የተነሣ ሊሆን ይችላል። በሩ ጠባብ ነው፤ ሰዎች አንድ በአንድ ይገባሉና ጓዝ ይዞ መግባት አይቻልም።

ለ) አመክንዮታዊ ስለ መሆኑ፤ የሚያምን ሰው ንጢአተኛ መሆኑንና ከንጢአት ሊያሳርፍ የሚችለው ክርስቶስ ኢየሱስ ብቻ መሆኑን ያውቃል። ለምሳሌ በርጤሜዎስ ዕውር መሆኑን፣ እንዲያይ የሚያደርገውም ኢየሱስ ብቻ መሆኑን ዐወቀ፤ በዚህ ምክንያት ሰዎች እንዳይናገር ቢከለክሉትም፣ «የዳዊት ልጅ፣ ኢየሱስ ሆይ ማረኝ» እያለ መጮኹ አመክንዮታዊ ነበረ፤ ሉቃ. 18፥35-43።

ሐ) የእግዚአብሔር ስጦታ ስለ መሆኑ፤ እውነተኛ እምነት የዳግም ልደት ውጤት ነው። ከዚህ በላይ ንስሐ የእግዚአብሔር ስጦታ መሆኑን አይተናልና ንስሐና እምነት የተያያዙ በመሆናቸው፣ እምነትም የእግዚአብሔር ስጦታ መሆኑን ማሰብ ከባድ አይደለም፤ ሐ.ሥ. 5፥31፤ 11፥18፤ 2ጢሞ. 2፥24-25። እጽሱስ በአካይያ፣ «ከጸጋው የተነሣ እምነው ለነበሩት ትልቅ ረዳት ሆናቸው» የሚለውን ስንመለከት፣ ሰዎች የሚያምኑት ከእግዚአብሔር የተነሣ እንደሆነ ግልጽ ነው፤ ሐ.ሥ. 18፥27 (አ.መ.ት.)።

እምነት የእግዚአብሔር ስጦታ ስለ መሆኑ ከሁሉም በጣም የታወቀው ጥቅስ፣ «ጸጋው በእምነት አድኗችኋልና፤ ይህም የእግዚአብሔር ስጦታ ነው እንጂ ከእናንተ አይደለም» የሚለው ነው፤ ኡፌ. 2፥8-9። አንባቢ ይህን ጥቅስ በአንቀጹ ውስጥ (2፥5-10) ሲመለከተው፣ «ይህም» የሚለው ሐረግ እምነትን እንደሚያመለክት ግልጽ ሆኖ ሳይታየው እንደማይቀር ይታስባል፤ ምክንያቱም ሀ) በጥቅሱ «ይህም» ለእምነት ቅርብ ነው። ለ) ጸጋው የእግዚአብሔርን ስጦታ የሚመለከት ነውና «ይህም» ጸጋውን የሚመለከት ከሆነ፣ የእግዚአብሔር ስጦታ ነው ማለት ድግግሞሽ ይሆናል። ሐ) የጳውሎስ አሳብ አቀራረብ ከዚህ ጋር ይስማማል (8)። ሐዋርያው እምነትና ማመን የእግዚአብሔር ስጦታ

መሆናቸውን በሌሎች አንቀጾች ያስተማረ መሆኑ ይታያል፤ ኤፌ. 6+23፤ ፊል. 1+29፤ 2ተሰ. 2+13።

መ) የሰው ትክክለኛ አጻፋ ስለ መሆኑ፤ ወንጌል ንስሐ ግብ እንደሚል ሁሉ፤ እመነም ብሎ ያዘዛል። እንደ ንስሐ እምነትም ከሰው የሚጠበቅ በድርጊት የሚገለጽ ገላፊነት ነው። ሰው ይህን የሚያደርገው ከእግዚአብሔር በሚሰጠው ገይል ነው። ይህም ገይል ከዳግም ልደት ይመነጫል። ይህ በሰው ዘንድ የሚከናወን የእግዚአብሔር አሠራር ነው፤ አውግስጢኖስ «እግዚአብሔር የሚያዝዘውን ይሰጣል» ብሏል።

4. ተመክሮታዊ አለኝታ

የዕብራውያን ጸሐፊ፤ «እምነትም ተስፋ ስለምናደርገው ነገር የሚያስረግጥ፤ የማናየውንም ነገር የሚያስረዳ ነው» በማለቱ እውነተኛ እምነት መጠነኛ አለኝታ እንደሚገኝበት ያሳያል፤ ጸሐፊው ብዙ የእምነት ምሳሌዎችን በምዕራፉ ውስጥ ገልጧል፤ ዕብ. 11+1። ይህ ጥቅስ የእምነትን ውጤት በሁለት አቅጣጫ ያብራራል። 1ኛ፤ ሰው ወደ ሦስተኛው ደረጃ ሲደርስ የሚጠብቀው ተስፋ እንደሚፈጸምለት ያውቃል። እንግዲህ ሰው በእምነት ለድኅነት ክርስቶስን ብቻ አለኝታ ሲያደርግ፤ ማመኑ ተስፋውን ስለሚያረጋግጥ፤ ክርስቶስ ገጢአቱን እንደተሸከመና ይቅር እንዳለው ይገነዘባል፤ ቀድሞ ከነበረበት ሽክምም ነጻ ይወጣል፤ ወደ አዲስ ሕይወት በደስታ ይገባል፤ ክርስቶስንም ያውቃል፤ ማቴ. 11+28-30፤ ራእ. 3+20። 2ኛ፤ የዘለዓለም ሕይወትን «ማየት» ባይችልም፤ አዲስ ሕይወትን በክርስቶስ በመቀበሉ የሚመጣው በረከት ሁሉ እውን መሆኑንና ይህም እንዴት እንደሆነ በመጠኑ ይረዳል፤ ዮሐ. 3+16፤ 1ዮሐ. 5+12።

ሰው በመጀመሪያ ንስሐ ገብቶ ሲያምን፤ ከባድ ትግል ሊከሰት ይችላል፤ ቈይቶ ግን የሚደርስበት የእምነት ደረጃ እውነተኛ መሆኑ ይሰማዋል፤ ያውቃልም። አንዳንድ ሰው ወዲያውኑ ከእግዚአብሔር ቸርነት የተነሣ ልቡ በደስታ ይሞላልና እግዚአብሔር እንደተቀበለው ያውቃል፤ ምንም ጥርጥር አይኖረውም። ለዚህ ልዩነት መፈጠር ልዩ ልዩ ምክንያት ሊኖር ይችላል። በዚህ ላይ ቢያንስ ሁለት ነጥቦችን መጥቀስ ተገቢ ይሆናል። ሰው በክርስቶስ ሲያድግ፤ ከተመክሮው የተነሣ አለኝታውን እያሳደገው ይሄዳል። በመሠረቱ በእውነተኛ እምነት ውስጥ አለኝታ አለ፤ ሆኖም ከፈተና ወይም ከገጢአት የተነሣ የሰው እምነት ሊዳከም ወይም ለጊዜው የጠፋም እንኳ ሊመስል ይችላል። የሰው ስሕተት ብዙ ጊዜ ወደ ክርስቶስ ሳይሆን፤ ወደ ራሱ መንፈሳዊ ሁኔታ ብቻ መመልከቱ ነው። የሚከተሉት ምዕራፎች ይህን ትምህርት ይተነትናሉ።

አራተኛው ደረጃ የሦስተኛው ደረጃ አንድ ክፍል ሆኖ ሊታይ ይችላል፤ ብዙ ጊዜ ሁለቱም የእምነት ደረጃዎች ወደ እግዚአብሔር በሚመለስ ሰው ተመክሮ አንድ ላይ ተጣምረው ይታያሉ (9)

መ) ንስሐና እምነት የክርስቲያናዊ አኗኗር ባሕርያት መሆናቸው

በዚህ ምዕራፍ ሰው በመጀመሪያ ወደ እግዚአብሔር ሲመለስ ማድረግ ባለበት ላይ አጽንዖት አድርገናል። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሰዎችን ወደ ራሱ ሲስብ፤ እንደየሁኔታቸው ትኩረቱ አንዳንድ ጊዜ በንስሐ ላይ፤ ሌላም ጊዜ በእምነት ላይ ነበረ። ትኩረቱ በንስሐ ላይ ቢሆንም የእምነት ጉዳይም ዐብሮ ይጠቀሳል፤ ትኩረቱ በእምነት ላይ ከሆነም፤ ንስሐ አለ። ይህ እውነት

በበርጢሜዎስና በዘክሪያስ ታሪክ ይታያል፤ ዘክሪያስ ንስሐ ሲገባ፣ የእምነት ፍንጭ እንደ ነበረ ይታያል፤ በርጢሜዎስም በእምነት ወደ ክርስቶስ ሲሄድ፣ የቀድሞ ሕይወቱን ሊተወው የወሰነ ስለ መሆኑ ፍንጭ አለ፤ ሉቃ. 18፥35-19፥10።

ሰው ወደ ድንኳን እንዲደርስ መጽሐፍ ቅዱስ ጉሉሕ የጸሎት ምሳሌ አይሰጥም፤ ነገር ግን በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንደየሁኔታው የተገለጡ የመመለስ ጸሎት ምሳሌዎች ይገኛሉ፤ ሉቃ. 15፥18-19፤ 18፥13፤ 23፥42። እንግዲህ እያንዳንዱ ሰው ንስሐንና እምነትን ያካተተ ጸሎት ለራሱ እንደ ሁኔታው እንዲያዘጋጅ መምከር የተሻለ መሆኑን ማሰብ ቀላል ነው። በአንዳንድ ሁኔታዎች ብዙዎች እንደሚያደርጉት፣ ንስሐንና እምነትን የሚያጠቃልል ጸሎት መስጠት ሰዎችን እንደሚረዳ የሚያስቡ ሰዎች አሉ። እዚህ ላይ በዚህ መንገድ ጸሎትን መስጠት፣ መንፈስ ቅዱስ በሰው ልብ ውስጥ እንዲሠራ ዕድል ይሰጣል? ሰባዚው የመንፈስ ቅዱስን ሥራ መሥራት ይችላል? ብለን መጠየቅ ይገባል። ሰው የራሱን ጸሎት ወይም የሰባዚውን ጸሎት በመጸለይ አይድንም። ጸሎት ከልብ ከቀረበ፣ የልብ መለወጥን ያሳያልና ልቡ የተለወጠ ሰው ድኗል ማለት ነው። ይህን ጸሎት በመጸለዩ ሰው ለመጀመሪያ ጊዜ ወደ ክርስቶስ ይሄዳል ወይም ክርስቶስን ይቀበላል፤ መለወጡንም ያረጋግጣል።

ሦስት ነጥቦችን በመደምደሚያነት እናቀርባለን።

1. ሰው ክርስቲያናዊ ጉዞ ሲጀምር፣ ንስሐና እምነት ዐብረው በተጓዳኝነት ይገኛሉ፤ ይህንም በክርስቶስና በሐዋርያት ታሪክና ትምህርት በሰፊው አይተናል። ሆኖም አንዳንዶች በንስሐ ላይ ትኩረት በማድረግ ሰው በጸጋና በእምነት ሳይሆን፣ በሥራ እንደሚድን ሰባክያን ያስተምራሉ ይላሉ። እነዚህ ሰዎች ላላመኑት ክርስቶስን እንደ መድኃኒት ብቻ አድርጎ ማሳየትና መስበክ ይገባል ይላሉ። በእነርሱ ትምህርት መሠረት ክርስቶስና ሐዋርያት «ንስሐ ግቡ» ብለው ያስተማሩት አሳብን መለወጥ ማለት ነው። የሚያድን እምነት ክርስቶስ ከጎጢአት እንደሚያድን ብቻ ማመን ማለት ነውና ክርስቶስን እንደ ጌታ መቀበል ግን ሰው ከዳነ በኋላ የሚወስደው ሁለተኛው ርምጃ ሊሆን ይችላል ይላሉ (10)። ከዚህ በላይ በገለጽነው መሠረት ለዚህ ዐይነቱ ትምህርት የምንሰጠው መልስ ከዚህ የሚከተለው ሊሆን ይችላል፡-

ሀ) ሰው በክርስቶስ ሲያምን ወደ ክርስቶስ ይሄዳል (ወይም ክርስቶስን ይቀበላል)። የክርስቶስን ሥራ በተመለከተ ሰው የክርስቶስ ሥራ ሁሉ ተካፋይ ይሆናል እንጂ በተወሰነ የሥራ ክፍል ብቻ ተሳታፊ አይደለም። ክርስቶስ የአማኙ ነቢይ፣ ካህንና ንጉሥ ነውና የአማኙ መድኃኒት እንጂ ጌታ አይደለም ማለት ክርስቶስን መክፈል ነው። ሰው በክርስቶስ ሲያምን እርሱንና ሥራውን ሁሉ ያምናል፤ ያከብራልም።

ለ) ሰው ንስሐ ሲገባ በአእምሮ፣ በስሜትና በፈቃድ ማለት በሁለንተናው ቀድሞ ከነበረበት ዘወር በማለት በክርስቶስ መንገድ ይራመዳል፤ ንስሐና እምነት የተያያዙ ናቸውና።

ሐ) ሰው በክርስቶስ ሲያምን አዲስ ሥራ ይሠራል። ሰው ከክርስቶስ ጋር አንድ የሚሆነው በእምነት ነው፤ አዲስ ሥራውም የእምነቱ ማረጋገጫ ነው።

መ) ሰው ከጎጢአት የሚድነው በክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ነው፤ ከክርስቶስ ጋር አንድ የሚያደርገው እምነቱ ነው።

2. ንስሓና እምነት የክርስቲያናዊ አኗኗር ሁሉ መሠረታዊያን ሐቆች ናቸው። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በጸሎት ጥቅልል ምሳሌው ውስጥ «በደላችንን ይቅር በለን» ብሎ በማስተማሩ ንስሓ መግባት የአማኝ የዘወትር ተግባር መሆኑን አሳየ። እንደዚሁም ከሰማይ «ንስሓ ግቡ» ብሎ አብያተ ክርስቲያናትን አዘዘ፤ ራእ. 2+5:16:21-22፤ 3+3:19። እንደዚሁም ጳውሎስ ስለ ንስሓ አስተማረ፤ 2ቆሮ. 7+8-10።

ሐዋርያው ጳውሎስ እምነት በምእመናን ጸንቶ የሚኖር መሆኑንም አስተማረ (1ቆሮ. 13+13)፤ ስለ ራሱም ሲናገር፤ «አሁንም በሥጋ የምኖርበት ኑሮ በወደደኝና ስለ እኔ ራሱን በሰጠው በእግዚአብሔር ልጅ ላይ ባለ እምነት የምኖረው ነው» ብሏል፤ ገላ. 2+20። አብርሃምም፤ «በእምነቱ ሳይደክም ተመለከተ፤ ለእግዚአብሔርም ክብር እየሰጠ የሰጠውንም ተስፋ ደግሞ ሊፈጽም እንዲችል አጥብቆ እየተረዳ በእምነት በረታ...» ብሎ በማሳሰብ ክርስቲያኖች ሁሉ የእምነታቸውን «አባት» ተከትለው በእምነት ማደግ እንደሚገባቸው ጳውሎስ አስተማረ፤ ሮም 4+20-21። ሰው በእምነት ቢበረታም፤ ጎይሱ የሚገኘው ከእምነቱ ሳይሆን እምነቱን ከሚሰጠው ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው፤ ሉቃ. 17+6።

3. ሰባክያነ ወንጌል፤ መምህራንና የቤተ ክርስቲያን መሪዎች በአገልግሎታቸው ንስሓና እምነት ጉን ለጉን እንዲሄዱ ማድረግ ይገባቸዋል። ሁልጊዜ በንስሓ ላይ ብቻ ትኩረት ቢደረግ፤ ሰዎች ተስፋ ሊቈርጡ ይችላሉ። ሁልጊዜ በእምነት ላይ ብቻ አጽንዖት ከተደረገም፤ አካሄዳቸውን ማስተካከል አይችሉምና ድርቀት ውስጥ ይገባሉ። ንስሓና እምነት ሚዛናዊነትን ጠብቀው ሲሄዱ የእግዚአብሔር በረከት ይታያል።

ማስታወሻ

(1) መመለስ በእንግሊዝኛ በConversion+ በConvert እና በBe Converted ሊተረጎም ይችላል። የሥነ ልቡና ሊቃውንት ስለ ብዙ ዐይነት Conversion ይጽፋሉ፤ የሃይማኖት ሊቃውንትም Conversion በሚለው ቃል የሚጠቀሙ ሲሆን፣ ፕሮቴስታንቶች በዚህ ቃል ለመጀመሪያ ጊዜ ሰው ለወንጌል የሚሰጠውን አጽፋ ሲያመለክቱ፣ ካቶሊኮች ቃሉ የመጀመሪያ አጽፋን ብቻ ሳይሆን፣ የለውጥን ሂደት ሁሉ (ቅድስናን) ጭምር ሊያጠቃልል ይችላል የሚል አመለካከት አላቸው።

(2) Berkhof 7ጽ 486 ይመ.። ይህ ሥርዐት በእንግሊዝኛ Penance ይባላል።

(3) THS 7ጽ 135-138 ይመ.

(4) የሚከተለው በBerkhof 7ጽ 499-500 ተመሥርቷል።

(5) RR 7ጽ 728 ይመ.

(6) Berkhof 7ጽ 503+ Sandemanians በNIDCC ይመ.

(7) Berkhof 504-505፤ P.G.R. 168-169 ይመ.

(8) THS (7ጽ 126-128) እና RR (7ጽ 732) የተሰጠውን አተረጓጎም ይቀጥላሉ። ችግሩ በግሪክ «ይህ» የተተረጎመበት ቃል ኢጾታዊ ነውና እምነት፣ ጸጋና ድኅነት የሚተረጎሙባቸው ቃላት የአንስታይ ጾታ አላቸው። THS እና RR በሰዋስዋዊ አገባብ መሠረት «ይህ» ከ«እምነት» ጋር በጥንት አመለካከት ከጾታ ጋር ተስማምቶ በልዩ ልዩ ምክንያት መገለጥ እንደሌለ ያስተምራሉ። Grudem (7ጽ 730 ማስታወሻ 14) «ይህ» ሰው «ከጸጋ በእምነት መዳኑን» እንደሚያመለክት ያስተምራል። ይህም ትክክለኛ ከሆነ እንኳ እምነት ከእግዚአብሔር እንጂ ከሰው የሚገኝ መሆኑን አያሳይም። «አስደናቂው ልውውጥ» በሚሰኘው መጽሐፍ 7ጽ 66-68 ይመ.

(9) ሦስቱ ደረጃዎች በእንግሊዝኛ፣ Knowledge+ Belief እና Trust ይባላሉ፤ P.G.R. 7ጽ 168-170። Berkhof ስለ እምነት ክፍሎች ሊጽፍ፣ የአእምሮ ክፍል፣ የሰሜት ክፍልና የፈቃድ ክፍል እንዳሉ ያትታል፤ Berkhof 7ጽ 503-506።

(10) ግሩደም እነዚህ ሰዎች እነማን እንደሆኑና የሳንደማናውያንን ትምህርት በብዙ አቅጣጫ ደግመው እንደሚያስተምሩ ያሳያል፤ Grudem 7ጽ 714-715 በተለይ ማስታወሻ 5 ይመ.

ምዕራፍ 89 - ጽድቅና ቅድስና፥ የቅድስና ደረጃ

ትምህርተ እግዚአብሔርን በተመለከተ በእምነት ውጤትነት እርስ በርስ የተያያዙ ሦስት ታላላቅ ነገሮች አሉ፤ እነርሱም የጽድቅ፥ የቅድስና ደረጃዎችና የእግዚአብሔር ልጅነት ናቸው። ሰው ሲያምን እነዚህ ሦስት ደረጃዎች በሕይወቱ እንደሚከናወኑ ይታሰባል፤ ወይም በሌላ አገላለጥ በክርስቶስ የሚገኙ ናቸውና ለዘላለም ከምእመናን አይለዩም። የእግዚአብሔር ልጅነትን በሚከተለው ምዕራፍ እናጠናዋለን። ብዙ ሰዎች ስለ ቅድስና ሲናገሩ፥ አሳባቸው የሚያተኩረው በአማኝ አኗኗር ላይ ነው፤ ይህ ትክክለኛ አስተሳሰብ ነው፤ ሆኖም አማኝ በክርስቶስ በመሆኑ ቅዱስ ነውና በዚህ ምዕራፍ የቅድስና ደረጃን እንመለከታለን። በዚህ ምዕራፍ ዋናው ጥናታችን የሚያተኩረው ሰው በክርስቶስ ሲያምን በክርስቶስ በሚሰጠው ጽድቅ ላይ ነው (1)።

ስለዚህ ትምህርት በቤተ ክርስቲያን ታሪክ ብዙ ትርምስና መለያየት እንደተፈጠረ መካድ አንችልም፤ እስከ አሁንም ድረስ ይህ ችግር ይታያል። እንግዲህ ወደ ዋናው ትምህርታችን ከመግባታችን በፊት፥ ጽድቅ፥ ጸድቅ፥ ጸደቀና አጸደቀ የሚሉት ተዛማጅ ቃላት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንዴት ጥቅም ላይ እንደዋሉ እንመለከታለንና በዚህ ምክንያት ዋና ዋና የአተረጓጎም ችግሮችን ለይቶ ለማቅረብ እንሞክራለን።

1. ጽድቅ፥ ጸድቅ፥ ጸደቀና አጸደቀ በመጽሐፍ ቅዱስ

እነዚህ ቃላት በመጽሐፍ ቅዱስ በብዙ ስፍራ ይገኛሉ። በአዲስ ኪዳን ቤዛና ቤዛነት፥ ስርየትና ማስተሰረያ፥ ዕርቅም ከነግሶቻቸው በአነስተኛ መጠን ሲገኙ፥ ጽድቅና ጸድቅ ከነግሶቻቸው ጋር ከሁለት መቶ ጊዜ በላይ ተጠቅሰዋል። በዚህ መሠረት ጽድቅ በትምህርተ ድኅነት ዋናና መሠረታዊ አሳብ ያለው ቃል እንደሆነ ይታሰባል (2)።

በምዕራፍ 71 ላይ ከቊጣ ወደ ስርየት የቤተ መቅደስ፥ ከባርነት ወደ ነጻነት የንግድ፥ ከጥል ወደ ዕርቅ የቤተሰብ፥ ከጎጢነት በደል ወደ ጽድቅ የፍርድ ቤት አገላለጥ መሆናቸውን ገልጠናል። ይህም በብዙ ጥቅሶች ይታያል፡-

- «በሰዎች መካከል ጠብ ቢሆን፥ ወደ ፍርድም ቢመጡ፥ ፈራጆች ቢፈርዱባቸው፥ ጸድቁን፡- ደኅና ነህ፤ የበደለውንም፡- በደለኛ ነህ ይበሉአቸው»፤ ዘዱ. 25፥1። እንግዲህ የዳኛ ጎላፊነት ሰዎች በፈጸሙት ድርጊት መሠረት የተወሰነውን ማወጅ ነው።

- «ጎጥኡን የሚያጸድቅና በጸድቁ ላይ የሚፈርድ፥ ሁለቱ በእግዚአብሔር ዘንድ አስጸያፊዎች ናቸው»፤ ምሳ. 17፥15። እግዚአብሔር ማንኛውንም ኢፍትሐዊ ውሳኔ ይጠላል፤ በተለይ በጉብ የተወሰነ ውሳኔ እግዚአብሔር ከሚጠላቸው መካከል አንዱና ዋናው ነው፤ ምሳ. 17፥23።

ጽድቅ የፍርድ ውሳኔን የሚያመለክት ሲሆን፥ በተጨማሪም ለተቃራኒ አሳብ ጥቅም ላይ በሚውለው ኩነት በሚለው ቃል ይታያል፡-

- «... ሰዎች ስለሚናገሩት ስለ ከንቱ ነገር ሁሉ በፍርድ ቀን መልስ ይሰጡበታል፤ ከቃልህ የተነሣ ትጸድቃለህና ከቃልህም የተነሣ ትከሃናለህ»፤ ማቴ. 12፥36-37።

- «... ፍርድ ከአንድ ሰው ለኩነኔ መጥቶአልና! ስጦታው ግን በብዙ በደል ለማጽደቅ መጣ»! ሮም 5+16::

- «... እግዚአብሔር የመረጣቸውን ማን ይከሳቸዋል? የሚያጽድቅ እግዚአብሔር ነው! የሚኩንንስ ማን ነው?» ሮም 8+33-34::

እንግዲህ ዳኛ በምድር ወይም እግዚአብሔር በሰማያት ሰውን ሲያጽድቅ ሰውዬው ከሕግ ነጻ መሆኑን እንደሚያውቅ እናያለን:: የምድራዊ ዳኛ ሥራ የሰውን ጠባይ ወይም አካሄድ መለወጥ አይደለም:: መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር የማጽደቅ ሥራ ሲናገር፡ እግዚአብሔር የሰውን ጠባይና አካሄድ በመለወጥ ሰውን እንደሚያጽድቅ ያስተምራልን? የሚለው ጥያቄ ይነሳል:: እንደገና ደግሞ በአንዳንድ ጥቅሶች ውስጥ የሚታየውን የጽድቅ አጠቃቀም እንመልከት::

- «የሰሙትም ሕዝብ ሁሉ... እግዚአብሔርን አጸደቁ»! ሉቃ. 7+29:: እዚህ ላይ ሕዝቡ እግዚአብሔር ጻድቅ (ትክክለኛ) መሆኑን ዐወጁ እንጂ እግዚአብሔርን የለወጡ አለመሆኑ ግልጽ ነው:: እግዚአብሔር ሰውን መልካም በማድረጉ አጸደቀው ማለት እንግዲህ ከቃሉ አጠቃቀም እጅግ የተለየ ነው::

- «ሕያው ሁሉ በፊትህ ጻድቅ አይደለምና ከባሪያህ ጋር ወደ ፍርድ አትግባ»! መዝ. 143+2:: ዳዊት በሕግ ፊት ጻድቅ አለመሆኑን በማወቁ፡ እግዚአብሔር እንዳይፈርድበት እንጂ በማጽደቅ ሥራ እንዲለውጠው አልለመነም::

- «ሐፍም ሁሉ ይዘጋ ዘንድ ዓለምም ሁሉ ከእግዚአብሔር ፍርድ በታች ይሆን ዘንድ ሕግ የሚናገረው ሁሉ ከሕግ በታች ላሉት እንዲናገር እናውቃለን! ይህም የሕግን ሥራ በመሥራት ሥጋ የለበሰ ሁሉ በእርሱ ፊት ስለማይጸድቅ ነው! ንጢአት በሕግ ይታወቃልና»! ሮም 3+19-20:: ይህም ጥቅስ ሰው የማይጸድቅበት ምክንያት አለመለወጡ ሳይሆን፡ ሕግን አለመፈጸሙ እንደሆነ በግልጽ ያሳያል::

ዳኛ የተከሰሰውን ሰው አጸደቀ እንላለን! ማለት ክሱን ከመረመረ በኋላ በሕግ በኩል ምንም እንደሌለበት በሥልጣን ተናገረ! ዐወጃ ማለት ነው:: ብዙ ጊዜ በአዲስ ኪዳን ላይ የሚታየው የዚህ ቃል ትርጉም ይህ ነው! ሐ.ሥ. 13+38-39! ሮም 3+20-28! 4+5-7! 5+1! ገላ. 2+16! 3+11:: ሕጋዊ ትርጉም እንዳለው ሲታይ፡ ሀ) በብዙ አንቀጾች ሌላ ትርጉም ሊኖረው አይችልም (ሮም 3+28! 4+5-7! 5+1! ገላ. 2+16! 3+11! 5+4)+ ለ) በተቃራኒነት ከኩነኔ ጋር ይነጻጸራል (ሮም 8+33-34)+ ሐ) ተመሳሳይ አንቀጾች የሕግ አሳብ ይኖራቸዋል (ዮሐ. 3+18! 5+24! ሮም 4+6-8! 2ቆሮ. 5+19)+ መ) ቃሉ ይህ ትርጉም ከሌለው በጽድቅና በቅድስና መካከል ልዩነት አይኖርም (3)::

2. የጽድቅ ትምህርት በቤተ ክርስቲያን ታሪክ (4)

በልዩ ልዩ ቦታ እንደገለጥነው፡ የጥንት ቤተ ክርስቲያን አባቶች በትምህርታቸው ለምሥጢረ ሥላሴና ለምሥጢረ ሥጋዊ ዐቢይ ትኩረት ሰጥተዋል:: ከአበው መካከል አንዳንዶች ሰው በእምነት መጽደቁን ቢጽፉም፡ ይህን ትምህርት በሰፊው የመረመሩ ወይም ጽድቅና እምነት እንዴት እንደሚገናኙ ያስተማሩ አይመስልም:: እነዚህ አባቶች በዳግም ልደትና በጽድቅ መካከልም ልዩነት መኖሩን በግልጽ አሳሳዩም:: ብዙዎቹ ዳግም ልደት በጥምቀት ተግባራዊ ይሆናልና ሥርዐቱ የንጢአትን ስርየት ያጠቃልላል ቅዱስ አውግስጢኖስም እንኳ በሰው ቤዛነት የእግዚአብሔር ጸጋ

አኳኋን በሰው ሥራ ላይ ሳይመሠረት፣ ልዑላዊ፣ ነጻና ውጤታማ መሆኑን በግልጽ ቢያስተምርም፣ በጽድቅ (እንደ ሕጋዊ ውሳኔ) እና በቅድስና (እንደ ግብረገባዊ ለውጥ) መካከል ግልጽ ያለ ግንዛቤ አልነበረውም። በምዕራባውያን ዘንድ ሰላሰው ልዩነት በጽድቅና በቅድስና መካከል ያለውን ልዩነት ባለማስተዋል የመጓዝ ሂደት ለረጅም ጊዜ ቀጥሏል። ከብዙ ጊዜ በኋላ ግን እነ ቶማስ አኩናስ በጽድቅ ውስጥ ሁለት ክፍሎች እንዳሉ አስተማሩ፤ ሲያስተምሩም የሰው ኀሊክት ከእግዚአብሔር ቸርነትና ከሰው አካሄድ የተነሣ ስለሚሰረይ ሰው ጽድቅ ይደረጋል አሉ። ሰው ጽድቅ የሚሆነው ከሚሰጠው የጸጋ ሥራ የተነሣ ነው፤ በተሰጠውም ጸጋ መሠረት ይቅርታን ይቀበላል። ከዚህ ትምህርት የተነሣ ሰው በከፊል በራሱ ሥራ እንደሚጸድቅ ማስተማር እየተለመደ ሄደ። በጽድቅና በቅድስና መካከል የመፋለስ ሁኔታ በመከሰቱ አንዳንዶች ጽድቅ በተወሰነ ጊዜ የእግዚአብሔር ሥራ እንደሆነ ሲገልጡ፣ ሌሎች ደግሞ በሰው ሕይወት ሁሉ የሚፈጸም ሂደት መሆኑን አስተምረዋል።

የተሐድሶ ተከታዮች ይህን ትምህርት ሰላልተቀበሉት ትምህርታቸው በጽድቅ ዋና የተሐድሶ ምንጭና እንቅስቃሴ ላይ የሚያተኩር ሆነ። ስለዚህ ሁሉም የተሐድሶ እንቅስቃሴ መሪዎች እንደሚከተለው አስተማሩ፡-

ሀ) እግዚአብሔር የሚያከናውነው ሰውን የማጽደቅ ሥራ በእርሱ ፊት የሰውን ሕጋዊ ደረጃ መለወጥ እንጂ ሰውን ራሱን መለወጥ አይደለም። ይህን በማስተማራቸው በጽድቅና በቅድስና መካከል የነበረውን ትርምስ አስወግደዋል።

ለ) በዚህ ሕጋዊ ለውጥ ውስጥ ሁለት ክፍሎች አሉ፤ 1ኛው፣ በኀሊክት ምክንያት የሰው በደል ይወገዳል የሚል ሲሆን፤ 2ኛው፣ የክርስቶስ ጽድቅ ለኀሊክተኛው ይቈጠራል የሚል ነው። በዚህ ትምህርታቸው የሰው ጽድቅ ከፊል የሰው መልካም ሥራ የሌለበት መሆኑን አሳዩ።

ሐ) ሰው የሚጸድቀው በክርስቶስ የመስቀል ላይ ሥራ ሲያምን ነው።

መ) ሰው የሚጸድቀው ወዲያውኑ ሲያምን ነው፤ በዚህ ጽድቅም ላይ ምንም የሚጨመር ነገር የለም፤ የሚቀነስም አይኖርም።

3. ጽድቅና ቅድስና (5)

አሁን ደግሞ በጽድቅና በቅድስና ረገድ እግዚአብሔር የሚያከናውነውን ሥራ እንደሚከተለው ለይተን ማሳየት እንችላለን፡-

ሀ) እግዚአብሔር በጽድቅ ሥራው የኀሊክትን በደል አስወግዶ ለኀሊክተኛው የልጅነትን መብት ሁሉ ይሰጠዋል። በቅድስና ሥራ ደግሞ የኀሊክትን ብክለት አያፈረሰና ኀሊክተኛውን በራሱ መልክ እያደሰው ይሄዳል።

ለ) እግዚአብሔር ለጽድቅ የሚሠራው ሥራ ከሰው ውጭ በራሱ የፍርድ ሸንጎ የሚፈጸም ነው። የቅድስና ሥራው ግን በሰው ውስጥ የሚሠራ ሲሆን፣ ይህን ተግባር የሚፈጽምበትን ሰው ሕይወት ሁሉ ቀስ በቀስ ይለውጠዋል።

ሐ) እግዚአብሔር ሰውን የሚያጸድቀው አንድ ጊዜ ለዘላለም ነው፤ የሚደጋገም ተግባር አይደለም፤ ሂደት የለውም፤ አይጨመርበትም፤ አይቀነስበትምም። ሰው ጸድቋል ወይም አልጸደቀም፤ አማካይ ደረጃ የለውም። በቅድስና ሥራ ግን ሰው እየተለወጠ ይሄዳል።

መ) በግብረ እግዚአብሔር ጎጠአተኛው ጸድቅ መሆኑን እግዚአብሔር አብ ያውጃል፤ መንፈስ ቅዱስም ይቀድሰዋል። እነዚህ ሁለት ግብሮች በወልድ ሥራ ላይ የተመሠረቱ ናቸው።

4. የጽድቅ ጊዜ (6)

«... ጎጠአተኛውን በሚያጸድቅ ለሚያምን ሰው እምነቱ ጽድቅ ሆኖ ይቈጠርለታል»፤ «እንግዲህ በእምነት ከጸደቅን በእግዚአብሔር ዘንድ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ሰላምን እንያዝ»፤ ሮም 4+5፤ 5+1። እንግዲህ እግዚአብሔር ሰውን ያጸድቃል፤ ሰው ጸድቅ መሆኑን መቼ እንደሚያውቅ ግን ምናልባት ግልጥ አይደለም። ሰው ሊያምን ጸድቅ መሆኑን ያውቃልና ከእግዚአብሔር ጋር ሰላም ይኖረዋል፤ ሮም 5+1። ሊቃውንት የእግዚአብሔርን የማጽደቅ ሥራ ከዘለዓለም፣ ከክርስቶስ ትንሣኤ፣ ሰው ክርስቶስን ከሚያምንበት ጊዜና ከዓለም መጨረሻ ፍርድ ጋር አያይዘው ይመለከቱታል። እያንዳንዱን አመለካከት በዐጭሩ እንመልከት።

ሀ) ጽድቃችን ዓለም ሳይፈጠር ታቅዷል

ሰውን የማጽደቅ ዓላማ ከዘለዓለም በእግዚአብሔር ዕቅድ ውስጥ እንዳለ የማይካድ ነው፤ ለዚህ ብዙ ማስረጃ አለና፡- አብርሃም መጽደቁን አወቀ (ዘፍ. 15+6)፤ ሕግና ነጊያት የእግዚአብሔርን የጽድቅ ሥራ ይመሰክራሉና (ሮም 3+21) ዓለም ሳይፈጠር እግዚአብሔር አማኞችን በሰማያዊ ስፍራ ስለባረካቸው፣ ስለመረጣቸውና ልጆቹ እንዲሆኑ ስለወሰናቸው፣ እንደዚሁም «እንደ ፈቃዱ ምክር ሁሉን የሚሠራ» አምላክ በመሆኑ (ኤፌ. 1+3-5:11)+ መጽደቃቸው በዕቅዱ ውስጥ ከፍ ያለና የታወቀ ስፍራ እንዳለው ግልጥ ነው። ሆኖም በሮም 8+29-30 በድኅነት ቅደም ተከተል «አጸደቃቸው» በ«ጠራቸውና» እና በ«አከበራቸው» መካከል ተወስኗል፤ ስለዚህ ሰው በምድራዊ ሕይወት ስለሚጠራ በእግዚአብሔር ዕቅድና በእግዚአብሔር ዕቅድ ፍጻሜ መካከል ልዩነት መኖሩን ማሳየት የሚያስፈልግ ይመስላል፤ ሰው ከመጠራቱ በፊት አይጸድቅምና።

ለ) ጽድቃችን በክርስቶስ ትንሣኤ ተረጋግጧል

«ተቈጠረላት» የሚለው ቃል ስለ አብርሃም ብቻ አልተጻፈም፤ ስለ እኛም ጭምር እንጂ፤ «ስለ በደላችን አልፎ የተሰጠውን እኛን ስለ ማጽደቅም የተነሣውን ጌታችንን ኢየሱስን ከሙታን ባስነሣው ለምናምን ለእኛ ይቈጠርልን ዘንድ አለው» (ሮም 4+23-25) የሚለው ሐረግ፣ ክርስቶስ የተነሣው አብርሃምንና ምእመናንን ሁሉ ለማጽደቅ መሆኑን ያስተምራል። የክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ የተያያዙ ናቸውና በመሥዋዕታዊ ሞቱ ክርስቶስ ለሚያምኑት የጎጠአታቸውን ዕንቅፋት አስወገደና እግዚአብሔር በፍትሕ ሊቀበላቸው ቻለ፤ ሮም 3+25-26። መጽደቃችንን በተመለከተ የክርስቶስ ትንሣኤ ከሚያበራራቸው ነገሮች ሦስቱን እንመልከት፡- 1) ክርስቶስ ባይነሣ ኖሮ እግዚአብሔር ለጎጠአታችን ልጁ ያቀረበውን መሥዋዕት መቀበሉን ማወቅ አንችልም ነበር። ጳውሎስም እንኳ፣ «ክርስቶስ ካልተነሣ እምነታችሁ ከንቱ ናት፤ እስከ አሁን ድረስ በጎጠአታችሁ አላችሁ» በማለት ክርስቶስ ባይነሣ ኖሮ ሞቱ ምንም እንደማይጠቅመን ገልጧል፤ 1ቆሮ. 15+16-17። 2) ክርስቶስ የተነሣውና ወደ ሰማይ ያረገው መንፈስ ቅዱስን በቤተ ክርስቲያን ላይ ለማፍሰስና ጎጠአተኞች አምነው ይጸድቁ ዘንድ፣ የድኅነትን ስብከት ለመምራት ነው፤ ማቴ. 28+16-20፤ ሉቃ. 24+46-49፤ ሐ.ሥ. 1+8፤ 2+33። 3) ክርስቶስ ሕያው በመሆኑ አማኝ

ከእርሱ ጋር በአንድነት ይኖራልና፤ ዮሐ. 15+45፤ 2ቆሮ. 5+17፤ ገላ. 2+20። ከክርስቶስ በፊት እነ አብርሃም አመኑ፤ በእምነታቸውም ጸደቁ። ስለዚህ እነርሱ በሕይወት በነበሩበት ጊዜ በክርስቶስ ትንሣኤ ጸደቁ ማለት ትክክል አይደለም። ሆኖም ያመኑና የሚያምኑ ሁሉ ያለ ክርስቶስ ትንሣኤ እንደማይጸድቁ ግልጥ ነው፤ ምክንያቱም ከእርሱ ጋር አንድ ሆነዋል።

ሐ) ጽድቃችን ባመጥንበት ጊዜ ተቈጥሮልናል

አብርሃም ታላቅ የእምነት ሰው በመሆኑ ለምእመናን ሁሉ ምሳሌ ነው። እምነቱ በልዩ ልዩ ደረጃ ይታያል፤ በተለይም «ሊቀበለው ወዳለው ስፍራ ለመውጣት በእምነት ታዘዘ፤ ወዴትም እንደሚሄድ ሳያውቅ ወጣ» (ዕብ. 11+8)፤ በድንኳን እየኖረ በእንግድነት በተስፋ ቃል በተሰጠው አገር በእምነት ተቀመጠ (ዕብ. 11+9)፤ ከዚህም ጋር «መሠረት ያላትን እግዚአብሔር የሠራትንና የፈጠራትን ከተማ ይጠብቅ ነበርና»፤ ዕብ. 11+10።

የአብርሃም እምነት ጉልቶ የሚታየው በይስሐቅ ታሪክ ላይ ነው። ዐሥር ዓመት በምድሩ ከኖረ በኋላ እግዚአብሔር ዘሩ እንደ ሰማይ ከዋክብት እንደሚሆን ተስፋ ሲሰጠው «አብርሃም በእግዚአብሔር አመነ፤ ጽድቅም ሆኖ ተቈጠረለት»፤ ዘፍ. 15+6። ከዚህ በፊት ለእግዚአብሔር በእምነት የታዘዘ ይመስላል። አሁንም እግዚአብሔርን አመነ ማለት እግዚአብሔር የእርሱ አምላክ እንደሆነ አምኖ አስፈላጊው ነገር ሁሉ እንደሚፈጸምለት ርግጠኛ ሆነ ማለት ነው፤ ይህ ዐይነቱ እምነት ጽድቅ ሆኖ ተቈጠረለት። ይስሐቅ የሚወለድበት ጊዜ ሲደርስ፤ ምንም እንኳን የመቶ ዓመት ሽማግሌ ቢሆንም «በእምነቱ ሳይደክም... ለእግዚአብሔር ክብር እየሰጠ፤ የሰጠውንም ተስፋ ደግሞ ሊፈጽም እንዲችል አጥብቆ እየተረዳ፤ በእምነት በረታ...»፤ ሮም 4+19-21፤ ዕብ. 11+12። ዋናውም የእምነቱ መፈተን አንድ ልጁን ይስሐቅን መሥዋዕት አድርጎ ማቅረቡ ነበር፤ አብርሃም ግን እግዚአብሔር ከሙታን እንኳ ሲያስነሣው እንደሚችል ተገንዝቧል፤ ልጁንም ከሞት የመነሣት ምሳሌ ሆኖ አገኘው»፤ ዕብ. 11+17-19፤ ዘፍ. 22+5፤ ያዕ. 2+21-22።

ዛሬ ሰው በክርስቶስ ሲያምን በትንሣኤም ማመን አለበት፤ ምክንያቱም የክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ለድኅነታችን መሠረታውያን እውነቶች ናቸው፤ ሮም 10+9-11፤ 1ቆሮ. 15+3-4። ሰው ይህን እውነት አምኖ ሲቀበልና በዚህ መሠረት ወደ ክርስቶስ ሲጠጋ፤ እምነቱ ጽድቅ ሆኖ ይቈጠርለታል። የሚያምን ሰው ንጢአተኛ ነው፤ ነገር ግን እግዚአብሔር በክርስቶስ ሥራ መሠረት ለሚያምን ሰው ጽድቅ ስለሚቈጠርለት ያጸድቀዋል፤ ሮም 4+3-5። አማኙ ስለ መጽደቁ ዐዋጅ ባይሰማም እንኳ እንደጸደቀ ያውቃልና በዚህ መሠረት ይኖራል፤ ሮም 5+1-5። በዚህ ረገድ ሲኖርም፤ ጽድቁ ለዓለም የሚገለጥበትና የሚታወቅበት ዕለት ይመጣል።

መ) ጽድቃችን በፍርድ ቀን ይገለጣል

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ተመልሶ በክብሩ ዙፋን ላይ ሲቀመጥ፤ ጽድቃችን በቀኙ ያቆማቸዋልና፤ «እናንተ የአባቴ ቡሩካን ኑ፤ ዓለም ከተፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ የተዘጋጀላችሁን መንግሥት ውረሱ» ይላቸዋል፤ ማቴ. 25+31-34:45። ሐዋርያው ጳውሎስ ስለዚህ ቀን «ወደ ፊት የጽድቅ አክሊል ተዘጋጅቶልኛል፤ ይህንም ጽድቅ ፈራጅ የሆነው ጌታ ያን ቀን ለእኔ ያስረክባል፤ ደግሞም መገለጡን ለሚወዱት ሁሉ እንጂ ለእኔ ብቻ አይደለም» በማለት ጽፏል፤ 2ጢሞ. 4+8።

እንግዲህ የጽድቅ ጊዜ መቼ እንደሆነ ስናስብ፥ እንደ እግዚአብሔር ዘላለማዊ ዕቅድ በክርስቶስ ትንሣኤ መሠረት ምእመናን ሁሉ በዳግም ምጽአቱ ጸድቃን መሆናቸው በዓለም ሰዎች ሁሉ ፊት የሚታወቅ መሆኑን መረዳት ይቻላል፤ ሆኖም ምእመናን አስቀድሞ ባመኑበት ጊዜ ጽድቅ እንደተቆጠረላቸው ያውቃሉ፤ ይህም ውሳኔ የእግዚአብሔር በመሆኑ የማይለወጥባቸውና ርግጠኛ የሚሆኑበት ውሳኔ ነው።

እነዚህን ከዚህ በላይ የተጠቀሱ አራት ነጥቦችን ከተረዳን፥ ዋናውን የጽድቅ ትምህርት በሚከተለው አኳኋን ለማስተዋል አዳጋች እንደማይሆን ተስፋ እናደርጋለን።

ሀ) የጽድቅ ምንጭ የእግዚአብሔር ጸጋ ነው (7)

ሐዋርያው ጳውሎስ፥ «ይህም የሕግን ሥራ በመሥራት ሥጋ የለበሰ ሁሉ በእርሱ ፊት ስለማይጸድቅ ነው» (ሮም 3+20) በማለት በእግዚአብሔር ፊት ሰው የሚገኝበትን ሁኔታ ከገለጠ በኋላ፥ «አሁን ግን በሕግና በነቢያት የተመሰከረለት የእግዚአብሔር ጽድቅ ያለ ሕግ («ሕሕግ ውጭ የሆነ»፤ «ሕሕግ ነጻ የሆነ») ተገልጧል፤ እርሱም ለሚያምኑ ሁሉ የሆነ በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን የሚገኘው የእግዚአብሔር ጽድቅ ነው» በሚለው አስገራሚ መልእክቱ ሰው ለሚገኝበት ሁኔታ እግዚአብሔር የሰጠውን አጻፋ ይገልጣል፤ ሮም 3+21-22። ስለ ምእመናንም፥ «በበደላችሁና በጎጢአታችሁ ሙታን ነበራችሁ...» የሚለውን ከገለጠ በኋላ፥ «ነገር ግን እግዚአብሔር... በበደላችን ሙታን እንኳ በሆንን ጊዜ ከክርስቶስ ጋር ሕይወት ሰጠን፤ በጸጋ ድናችኋልና» ብሎ ጻፈ፤ ኤፌ. 2+1-5።

ምእመናን የሚጸድቁበት «የእግዚአብሔር ጽድቅ» ሁለት ነገሮችን ሊያመለክት ይችላል፤ 1ኛ፥ ከእግዚአብሔር የሚሰጠውን ጽድቅ፥ 2ኛ፥ ምእመናን የሚጸድቁበትን የእግዚአብሔርን የራሱን ጽድቅ። ሁለቱም ነጥቦች እውነት ናቸውና ሐዋርያው በአንዱ ሐረግ ሁለቱን አጣምሮ የገለጠ ይመስላል (8)።

እንግዲህ የእግዚአብሔር ጽድቅ ለምእመናን የተሰጠው በክርስቶስ መምጣት እንደሆነ ተገልጧል፤ ሮም 1+3-4፡16-17፤ 3+22። ብሉይ ኪዳን ሰው በራሱ ጽድቅ ሳይሆን በእግዚአብሔር ጽድቅ መጽደቁን አስቀድሞ መስክሯል፤ ኤር. 23+6። ይህም የሚሆነው ሰው ሕግን መፈጸም በመቻሉ አይደለም፤ ምክንያቱም ሰው ሕግን መፈጸም ባለመቻሉ ሕግ ይኩንነዋል እንጂ አያጸድቀውም፤ ሮም 3+19-20፡21፤ ገላ. 3+10። ስለዚህ ሰው የሚጸድቀው በሌላ መንገድ ማለት ክርስቶስን በማመን በእግዚአብሔር ጽድቅ ነው፤ ሮም 3+22፤ 4+5፤ 1ቆሮ. 1+30-31። ሰው የሚጸድቅበት መንገድ ለሰዎች ሁሉ እንድ ዐይነት ነው፤ ምክንያቱም፥ «ሁሉ ንጢአትን ሠርተዋልና የእግዚአብሔርም ክብር ጉድሏቸዋልና» ይላል፤ ሮም 3+22-23፤ 4+12፤ ገላ. 3+28-29። እንግዲህ ድኅነት ሁሉ የሚገኘው ከሰው ሳይሆን ከእግዚአብሔር ጸጋ ነው፤ ኤፌ. 2+5፡8-9።

ሐዋርያው ጳውሎስ ስለ እግዚአብሔር ጸጋ ሲጽፍ በሁለት ነጥቦች ላይ ለማተኩር ፈልጓል፤ እነርሱም የሚከተሉት ናቸው፤

1ኛ፥ ጸጋ ከእግዚአብሔር ነው፤ ምእመናን፥ «እንዲያው በጸጋው» እንደሚጸድቁ (ሮም 3+24)፥ የዘላለም ሕይወትን በጸጋ ስጦታነት እንደሚቀበሉ (ሮም 6+23)፥ ዓለም ሳይፈጠር በክርስቶስ ሲመረጡ፥ «በውድ ልጁም እንዲያው» የተሰጠው ጸጋ ለእግዚአብሔር ክብር እንደሚሆን (ኤፌ. 1+4-6)፥

ድኅነታቸው እንደ እግዚአብሔር አሳብና ጸጋ መጠን... ይህም ጸጋ ከዘለዓለም በመኖሩ በፊት በክርስቶስ ኢየሱስ እንደተሰጣቸው (2ጢሞ. 1+9)፥ እናነባለን።

2ኛ፥ የእግዚአብሔር ጸጋ ሰው በሚሠራው ሥራ ላይ አልተመሠረተም፤ ከዚህ የተነሣም፥ «ጸጋው በእምነት አድኗችኋልና፤ ይህም የእግዚአብሔር ሰጦታ ነው እንጂ ከእናንተ አይደለም፤ ማንም እንዳይመካ ከሥራ አይደለም» (ኤፌ. 2+8-9)፤ «ይህም (ድኅነት) እንደ ሥራችን መጠን አይደለም» (2ጢሞ. 1+9)፤ «እንደ ምሕረቱ መጠን ለአዲስ ልደት በሚሆነው መታጠብና በመንፈስ ቅዱስ በመታደስ አዳንን እንጂ ስላደረግነው በጽድቅ ስለነበረው ሥራ አይደለም» (ቲቶ 3+5) ተብሎ ተጽፏል። በእነዚህ ሁለት አሳቦች መሠረት ሐዋርያው ስለ ራሱ፥ «በእግዚአብሔር ጸጋ የሆንሁ እኔ ነኝ» («በእግዚአብሔር ጸጋ አሁን የሆንሁትን ሆኛለሁ»፤ 1ቆሮ. 15+10 አ.መ.ት.) የሚለውን መጽፉ አያስገርምም።

እነዚህ ጥቅሶች፥ እግዚአብሔር ዓለምን ከመፍጠሩ በፊት ሰዎች ምን እንደሚሠሩ ወይም በ«ነጻ ፈቃዳቸው» የወንጌልን ቃል ሰምተው እንደሚቀበሉት ወይም እንደሚታዩት በማየቱና በማወቁ ረገድ፥ ሰዎችን ለድኅነት መርጦ ጸጋ ሊሰጣቸው ወስኗል ለሚለው አስተሳሰብ ስፍራ እንደሚሰጡ ማሰብ ይከብዳል። ይህ አስተሳሰብ ደግሞ ከእግዚአብሔር ምርጫ ሁኔታ ጋር (2ተሰ. 2+13) እና በአዳም ካለው ከሰው ብክለት ጋር (ሮሞ 3+11-18) እንደሚይስማማ አስቀድመን አይተናል። ሐዋርያው ዮሐንስ፥ «እኛ ሁላችን ከሙላቱ ተቀብለን በጸጋ ላይ ጸጋ ተሰጥተናልና» በማለት ጽፏል፤ ዮሐ. 1+16።

ለ) የጽድቅ መሠረት የክርስቶስ ደም ነው (9)

ሰው ኅጢአተኛ በመሆኑ የእግዚአብሔርን ሕግ የሚተላለፍ ፍጡር ነው። እግዚአብሔር ደግሞ ጽድቅ ነውና ሕጉ ሲጣስ ተላላፊውን በቸልታ እንዲሁ ይቅር ማለት አይችልም። እንግዲህ እግዚአብሔር ኅጢአተኛውን ሊያጸድቅ እንዴት ይችላል? የሚለው ጥያቄ ይነሣል። «የኅጢአት ደመወዝ ሞት ነውና» (ሮሞ 6+23) ኅጢአተኛ ለራሱ ኅጢአት ከሞተ ወይም ገጹ የሆነ ሰው ከተገኘ፥ በኅጢአተኛው ስፍራ ሲሞት የሕግ ቅጣት ስለተከፈለ የኅጢአት ስርየት ሊገኝ ይችላል ነበር። ሌላ መንገድ አልነበረም፤ ምክንያቱም በማናቸውም የመንጸት ሥርዐት፥ «ደም ሳይፈስ ስርየት የለም» (ዕብ. 9+22) የሚለው መሠረታዊ ሐቅ አለ። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የምእመናንን ኅጢአት በመሸከሙ (2ቆሮ. 5+21፤ 1ጴጥ. 2+24፤ 3+18) የሕግ ዕዳን ከፈለላቸው (ሮሞ 3+24፤ ገላ. 3+13)፤ እግዚአብሔርም ጽድቅ ስለሆነ ሊያጸድቃቸው ቻለ፤ ሮሞ 3+25-26። ስለዚህ ምእመናን ኅጢአተኞችን በሚያጸድቅ አምላክ ያምናሉና ጽድቅ ይቈጠርላቸዋል፤ ሮሞ 4+5። በዚህ መሠረት ሐዋርያው ጳውሎስ፥ «ይልቁንስ እንግዲህ አሁን በደሙ ከጸደቅን በእርሱ ከቀጣው እንድናለን» ብሎ ተስፋቸውንና ዋስትናቸውን ያረጋግጣል፤ ሮሞ 5+9።

ለ) የጽድቅ መገኛ የክርስቶስ ሕይወት ነው (10)

እስረኛ በዳኛ ከፍርድ ነጻ ሲሆን፥ ቅጣት የለበትምና በሕግ ከመጠየቅ ነጻ ነው፤ ሆኖም በጉብተረተሰብ ዘንድ ተቀባይነት ሳይኖረው ይችላል። እግዚአብሔር ግን ምእመናንን በክርስቶስ ስለመረጣቸው በክርስቶስ ይመለከታቸዋል፤ ወይም የክርስቶስ ጽድቅ ይቈጠርላቸዋል። ነቢዩ ኤርምያስ ስለዚህ ታላቅ የተስፋ ቃል፥ «እግዚአብሔር ጽድቃችን ነው» ብሎ ተነበየ፤ ኤር. 23+6፤ 33+16። ይህ ጽድቅ በእማኙ ጠባይ ወይም ሥራ መሠረት የሚገኝ አይደለም፤ ኢሳይያስ ደግሞ፥ «ሁላችን እንደ ርኩስ ሰው ሆነናል፤ ጽድቃችን እንደ መርገም ጨርቅ

ነው» ብሎ መስክሯል፤ ኢሳ. 64+6። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ግን በራሱ ጸድቅ ነውና፤ «በክርስቶስ ኢየሱስ ለመሆን የበቃችሁት ከእርሱ (ከእግዚአብሔር) የተነሣ ነው፤ እርሱ ከእግዚአብሔር ዘንድ ጥበባችን፤ ጽቃችንና ቅድስናችን፤ ቤዛችንም ሆኗል»፤ 1ቆሮ. 1+30 አ.መ.ት.። ይህም የእግዚአብሔር ዓላማ በክርስቶስ መሥዋዕታዊ ሞት መፈጸሙን ያሳያል፤ «እኛ በእርሱ (በክርስቶስ) ሆነን የእግዚአብሔር ጽድቅ እንሆን ዘንድ ኅጢአት ያላወቀውን እርሱን ስለ እኛ ኅጢአት አደረገው» ተብሎ ተገልጧል፤ 2ቆሮ. 5+21። ይህ ትምህርት፤ እግዚአብሔር የክርስቶስን ጽድቅ ለኅጢአተኛው በመቀጠር (ሮሞ 4+5) የኅጢአተኛውን ጠባይ ለመለወጥ ሳይሆን፤ በክርስቶስ ጽድቅ ጸድቅ እንደሆነ በማወቅ እንደሚጸድቅ በትኩረት ያስገነዝባል።

መ) የጽድቅ ማረጋገጫ መልካም ሥራ ነው

እግዚአብሔር ሰውን ያጸድቃል፤ ሆኖም ሰው መጽደቁን እንዴት ሊያውቅ ይችላል? የሚለው ጥያቄ ይነሣል። ሰው በራሱ ስለ ራሱ ሁኔታ በልዩ ልዩ መንገድ ሊያውቅ ይችላል፤ አብዛኛውን ጊዜ ሰው ካመነ በኋላ ወዲያውኑ ሁሉ ነገር አዲስ ይሆንለታል (2ቆሮ. 5+17)፤ የእግዚአብሔር መንፈስ ከመንፈሱ ጋር የእግዚአብሔር ልጅ መሆኑን ይመሰክራል (ሮሞ 8+16፤ ገላ. 4+6)፤ አሳቡ ከቀድሞው ይልቅ እግዚአብሔርንና ሰውን ወደ መውደድ ያዘነብላል። ሆኖም ትንሽ ቁይቶ አካሄዱ ካልተለወጠ ማለት መልካምን ሥራ መሥራት ካልጀመረ፤ ስለ ጽድቅ የተሰጠውን ትምህርትና ሁኔታውን ሊመረምር ይገባል። ምክንያቱም ብዙዎቹ እንደ ፈሪሳውያን የእግዚአብሔር ሰዎች እንደሆኑ እያሰቡ ቢኖሩም እንኳ፤ በእውነት የእግዚአብሔር አይደሉም፤ ሉቃ. 3+7-9፤ ዮሐ. 8+39-46፤ ሮሞ 2+17-24፤ 9+6-7።

ሌሎች ሰዎች በእግዚአብሔር ፊት እንደጸደቁ ለማወቅ ስንፈልግ የምናረጋግጠው፤ እግዚአብሔር ልዩ የሆነ መንፈሳዊ ስጦታን ወይም አስተርጓሚን ካልሰጠ በቀር፤ መልካም ሥራቸውን በማየት ብቻ ነው። ሰዎች ስለ እምነታቸው ሊመሰክሩ ይችላሉ፤ ሆኖም እምነታቸው ወደ መልካም ሥራ ባይመራቸው፤ የእምነታቸውን እውነተኛነት መጠራጠራችን አይቀርም። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዘሪው ምሳሌ ስለ አራት ዐይነት መሬት ተናገረ፤ መልካምን ፍሬ ያፈራው ግን አንዱ ብቻ ነው፤ ማር. 4+3-20። ያዕቆብ ደግሞ፤ «ከሥራ የተለየ እምነት የሞተ ነው» ብሎ ያስጠነቅቀናል፤ ያዕ. 2+26።

አንዳንድ ሰዎች ስለ መልካም ሥራ ሲያስቡ በመጀመሪያ ስለ ሃይማኖት ያስባሉ። ፈሪሳውያንም እንደዚህ ነበሩ፤ ሕግና ነቢያት በእጃቸው ነበሩ፤ በራሳቸው አተረጓጉም መሠረትም ሕግን አከበሩ፤ ትክክለኛ ትምህርት አስተማሩ፤ የሕጉን ሥርዐት በተለይ የግዝረትንና የሰዝበትን ሥርዐት ጠበቁ፤ ይጸሙና ይጸልዩ፤ ወደ ምክራብና ወደ ቤተ መቅደስም ይሄዱ ነበር፤ ዐሥራት እያወጡ ይሰጡ ነበር፤ ሥርዐት ጠበቁ፤ መንፈሳዊው ባህላቸው የሚፈቅደውን ልብስ በመልበስም ሰላምታ ሲሰጣጡ ኖረዋል፤ ሰዎችን ያከብሩ ነበር... ወዘተ፤ ነገር ግን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እንደ እግዚአብሔር ሰዎች አልተቀበላቸውም።

የተወሰኑ ሰዎች ስለ መልካም ሥራ ሲያስቡ፤ ስለ ሰው ልግስና፤ ችግሮችን በጊዜ፤ በጉልበት፤ በሌላም መንገድ ስለ መርዳት፤ በኅብረተሰብ ውስጥ ሊኖር ስለሚገባው የትብብር መንፈስ... ወዘተ ያስባሉ። እውነት ነው፤ የእግዚአብሔር ሰው ሰውን ይወዳል፤ ሆኖም የመጀመሪያው ትእዛዝ እግዚአብሔርን መውደድ ነውና ሰው በልዩ ልዩ ምክንያት ቸርነትን ማሳየት ይችላል።

የቀሩት ደግሞ የሰውን ጠባይና በጠባይም ውስጥ እውነተኛ ለውጥ መታየት እንዳለበት ለመመልከት ይሞክራሉ። ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ፤ «ሰዎች ስለሚናገሩት ስለ ከንቱ ነገር ሁሉ በፍርድ ቀን መልስ ይሰጡበታል፤ ከቃልህ የተነሣ ትጽድቃለህና ከቃልህም የተነሣ ትኩነናለህ» ወይም በዐጭሩ፤ «ዛፍ በፍሬዋ ትታወቃለች» ብሎ የሰው ጠባይ በቃላቱና በአካሄዱ የሚታይ መሆኑን ገልጧል፤ ማቴ. 12+33-37።

እንግዲህ «መልካም ሥራን» (ኤፌ. 2+10) ከአንድ አቅጣጫ ብቻ መመልከት አይገባንም። ምክንያቱም ሰው በክርስቶስ ሲያምን፤ ከክርስቶስ ጋር እንድነት አለውና ይህ አዲስ ግንኙነት በሰው ሕይወት ሁሉ መታየት ይጀምራል። በዚህ መሠረት ስለ እግዚአብሔር፤ ስለ እግዚአብሔር ሰዎች፤ ስለ ንጢአት፤ ስለ አኗኗር ሁሉ፤ ስለ ሰውም ሁሉ አዲስ አማኝ ያለው አመለካከት ይለወጣል (2ቆሮ. 5+17)፤ አዲሱ አመለካከትም በጽድቅ ቃላትና በአካሄድ ሁሉ ይገለጣል።

ሠ) የጽድቅ መንገድ እምነት ብቻ ነው (11)

ሰው እንዴት ሊጸድቅ ይችላል? ለሚለው ጥያቄ ሦስት ዐይነት መልሶች ይሰጣሉ። መጽደቅ የሚቻለው በሥራ ነው ብለው መልስ የሚሰጡ የሃይማኖት ክፍሎች አሉ። ክርስቲያኖች ግን ንጢአተኞች መሆናቸውን ተገንዝበውና ጽድቅ ከእግዚአብሔር የሚሰጥ መሆኑን አስተውለው፤ ጽድቅ የሚገኘው በእምነት ብቻ ነው ወይም በእምነትና በሥራ ነው ይላሉ። በእነዚህ ሁለት መልሶች መካከል ከፍ ያለ ልዩነት አለና ምዕራባውያን በተለይ ፕሮቴስታንቶች በእምነት ብቻ ነው ማለታቸው፤ ከካቶሊኮች ለመለየታቸው ዋና ምክንያት አድርገው ይቁጥሩታል። እንደ ካቶሊኮች ሁሉ ከምሥራቃውያን የሚበዙቱ ጽድቅ በእምነትና በሥራ መሠረት የሚሰጥ መሆኑን ያስተምራሉ።

እስካሁን ስለ ጽድቅ ምንጭ፤ መሠረት፤ መገኛና ማረጋገጫ መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰጠውን ትምህርት አትተናል። አሁን ደግሞ ስለ ጽድቅ መንገድ በሚከተሉት አራት ነጥቦች ላይ የተሰጠውን ትምህርታዊ ማብራሪያ ለማሳየት እንሞክራለን። ይህን ማሳየት ግን ቀላል አይደለም፤ ምክንያቱም ሰዎች ስለ «ጽድቅ»፤ ስለ «እምነት»፤ ስለ «መልካም ሥራ»... ወዘተ ሲናገሩ፤ አንድ ዐይነት አሳብ የላቸውም። ይህ ልዩነት በሐዋርያው ጳውሎስና በያዕቆብ የቃላት አጠቃቀም ላይ ሳይቀር ይታያል፤ ስለዚህ ልዩ ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልገናል።

1. ሰው በእምነት ብቻ ስለ መጽደቁ መጽሐፍ ቅዱሳዊ መረጃዎች

የዚህ ትምህርት ዋና አንቀጽ ሮም 3+21-31 ነው። ከዚህ አንቀጽ ቀደም ብሎ አይሁድ ሕግን በመፈጸም እንደሚጸድቁ ማመናቸው ከንቱ እንደሆነ ሐዋርያው አስገንዝቧል፤ ምክንያቱም እስራኤላውያን በእውነት ሕግን አልፈጸሙምና ሕግ እነርሱን በማጽደቅ ፈንታ ኩነናቸው። አሕዛብም የተፈጠረውን በማምለክ ከእግዚአብሔር ፈቃድ ወጥተዋል፤ ሮም 1+18-3+20። ዋናው የጳውሎስ ክርክር ከአይሁድ ጋር ያደረገው ነበረና ወደ ጽድቅ መንገድ ተመልሶ፤ «የእግዚአብሔርን ጽድቅ ሳያውቁ የራሳቸውን ጽድቅ ሊያቆሙ ሲፈልጉ ለእግዚአብሔር ጽድቅ አልተገዙም። የሚያምኑ ሁሉ ይጸድቁ ዘንድ ክርስቶስ የሕግ ፍጻሜ ነውና» ብሎ ስለ እነርሱ በመናገር የጽድቅ መንገድ በእምነት ብቻ በመሆኑ ላይ እንደገና አተኩረ፤ ሮም 10+3-4። በሮም 3+21-26 ሰው እንዲያው በእግዚአብሔር ጸጋና በክርስቶስ ደም እንደሚጸድቅ ከዚህ በላይ አሳይተናል፤ ሐዋርያው አሁንም ሰው በእምነት መንገድ መጽደቁን ደጋግሞ

ሲያስተምር የሕግ ሥራ (አዚህ ላይ ሕግ ስንል ሕግ ልቡናን፣ ሕግ ኦሪትንና ሕግ ወንጌልን ሲያጠቃልል ይችላል) በሰው መጽደቅ ውስጥ ስለ መኖሩ አንዳችም ፍንጭ ባለመስጠት፣ ሕግን መፈጸም ያለበት መሆኑን ውድቅ አድርጎታል። በመጀመሪያ ሐዋርያው ሕግና ነቢያት ቢመሰክሩለትም፣ የእግዚአብሔር ጽድቅ (ለሰው የሚቈጠረው የእግዚአብሔር ጽድቅ) «ያለ ሕግ» («ከሕግ ውጭ የሆነ»)፣ «ከሕግ ነጻ ሆኖ»፤ ቍ. 21 አ.መ.ት. እና ቍ.አ.) በክርስቶስ መምጣት እንደተገለጠ ያሳያል። ከዚያም በኋላ ሰው በእምነት እንደሚጸድቅ በሚከተለው አኳኋን ደጋግሞ ይገልጣል፡-

- «ሰሚያምኑ ሁሉ የሆነ በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን የሚገኘው የእግዚአብሔር ጽድቅ» (ቍ. 22)፤

- «እርሱንም (ክርስቶስንም) እግዚአብሔር በእምነት የሚገኝ በደሙም የሆነ ማስተስሪያ አድርጎ አቆመው» (ቍ. 25)፤

- «ራሱም (እግዚአብሔርም) ጸድቅ እንዲሆን በኢየሱስም የሚያምነውን እንዲያጸድቅ አሁን በዚህ ዘመን ጽድቁን ያሳይ ዘንድ ነው» (ቍ. 26)፤

- «ትምክሕት እንግዲህ ወዴት ነው? እርሱ ቀርቷል። በየትኛው ሕግ ነው? በሥራ ሕግ ነው? አይደለም በእምነት ሕግ ነው» (ቍ. 25)፤

- «ሰው ያለ ሕግ ሥራ በእምነት እንዲጸድቅ እንቁጥራለን» (ቍ. 28)፤

- «እግዚአብሔር... የተገረዘን ስለ እምነት፣ ያልተገረዘንም በእምነት የሚያጸድቅ... አምላክ ነው» (ቍ. 29-30)፤

- «እንግዲህ ሕግን በእምነት እንሽራለን? አይደለም ሕግን እናጸናለን እንጂ»፤ ቍ. 3።

ማርቲን ሉተር ቍጥር 28ን ሲተረጉም፣ «ሰው ያለ ሕግ ሥራ በእምነት ብቻ እንዲጸድቅ እንቁጥራለን» ብሎ እንደጻፈ የታወቀ ነው። «ብቻ» የሚለው ቃል በግሪክ አይገኝም፤ ሆኖም ሉተር ይህን ጥቅስ በዚህ ዐይነት በመተርጉም በሐዋርያው አሳብ ላይ እንዳተኩረ ብዙዎች ይስማማሉ፤ ጠቅላላ አንቀጽ የጽድቅ መንገድ በእምነት ብቻ መሆኑንና የሕግ ሥራም በጽድቅ ውስጥ ስፍራ እንደሌለው (በተለይ ቍ. 21:27:28:31 ይመ.) ይገልጣልና።

በቍጥር 29-30 ላይ እንዳየነው አይሁድና አሕዛብ በአንድ መንገድ ማለት በእምነት እንደሚጸድቁ ተመልክተናልና በምእመናን መካከል ልዩነት እንዲኖር ማድረግ ከፍ ያለ ስሕተት ነው። በዚህ ምክንያት ሐዋርያው ጳውሎስ በአንጾኪያ ኅይለኛ ወቀሣ በጴጥሮስ፣ በበርናባስና በሌሎች አይሁድ ላይ ሰነዘረ፤ ገላ. 2+14-21። በወቀሣው ውስጥ፣ «ሰው በኢየሱስ ክርስቶስ በማመን እንዲጸድቅ እንጂ በሕግ ሥራ እንዳይሆን ዐውቀን ሥጋን የለበስ ሁሉ በሕግ ሥራ ስለማይጸድቅ፣ እኛ ራሳችን በሕግ ሥራ ሳይሆን በክርስቶስ እምነት እንጸድቅ ዘንድ በክርስቶስ ኢየሱስ አምነናል» ብሎ የጽድቅ መንገድ በሕግ በኩል ያለመሆኑንና በእምነት የመሆኑን አሳብ ደግሞ ተናገረ፤ ቍ. 16። ንግግሩንም ሲጨርስ፣ «የእግዚአብሔርን ጸጋ አልጥልም፤ ጽድቅስ በሕግ በኩል ከሆነ እንኪያስ ክርስቶስ በከንቱ ሞተ» በማለት ክርክሩን ደመደመ፤ ቍ. 21።

በሐዋርያው ጳውሎስ ትምህርት ውስጥ ሰው ሁሉ በእምነት ብቻ መጽደቁ መሠረታዊ ሐቅ ነው። ይህም ለምሳሌ፣ «ጸጋው በእምነት አድኗችኋልና፤ ይህም የእግዚአብሔር ሰጦታ ነው እንጂ ከእናንተ አይደለም፤ ማንም እንዳይመካ ከሥራ አይደለም» በሚለው ጥቅስ ይታያል፤ ኤፌ. 2+8-9።

ሮም 4+5! 2ተሰ. 2+13! 2ጢሞ. 1+9 እና ቲቶ 3+5 ይህን እውነት የሚያሳዩ ሌሎች ጥቅሶች ናቸው። ሐዋርያው ጴጥሮስ፡ «ለተዘጋጀ መዳን በእምነት በእግዚአብሔር ጎይል ለተጠበቃችሁ...» በማለቱ፡ ትምህርቱ ከጳውሎስ ትምህርት ጋር የሚስማማ መሆኑ ይታያል፤ 1ጴጥ. 1+3-5 ደግሞም 1+18-19 ይመ.። ከሁሉም በላይ «እምነትህ አድናሃል» የሚለው የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ቃል ከዚህ ትምህርት ጋር እንደሚስማማ ግልጥ ነው።

2. ሰው በእምነት ብቻ መጽደቁ በቤተ ክርስቲያን ታሪክ (12)

ከታወቁት አበው መካከል አንዳንዶች ይህን ትምህርት እንደሚቀበሉት ይታወቃል፤ ማስታወሻ 10 እና 11 ይመ.። ሆኖም እስከ ፔላጊየስ ዘመን ድረስ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ስለ ጽድቅ መንገድ ብዙ ክርክር አልነበረምና በዚህ ትምህርት ላይ የጠራ አቋም የነበራቸው ላይመስለን ይችላል። በተለይም እምነትና ጽድቅ እንዴት እንደሚገናኙ አላብራሩም፤ ዳግመኛ በመወለድና በመጽደቅ መካከል ልዩነት መኖሩንም በግልጥ አሳሳዩም። ብዙዎች ሰው ሲጠመቅ ዳግመኛ ይወለዳልና ይህ የጎጢአት ስርየትን እንደሚያጠቃልል አስተማሩ። አውግስጢኖስ ምንም እንኳን በሰው ድንገት ውስጥ የእግዚአብሔር ጸጋ ነጻ፥ ልዑላዊና ውጤታማ መሆኑን በግልጥ ቢያስተምርም፥ ማጽደቅ ሕጋዊ ዐዋጅ መሆኑንና ከመቀደስ ግብረገባዊ ሂደት የተለየ እንደሆነ አሳሳየም። በምዕራባውያን ዘንድ እስከ ተሐድሶ ዘመን ድረስ ማጽደቅና መቀደስ ተደባልቀው ይታዩ ነበር። አኩናስ በማጽደቅ ውስጥ ሁለት ክፍሎች እንዳሉ አስተማረ፤ እነርሱም፡ ሰው ጸድቅ እንዲሆን ይደረጋልና ጎጢአቱ ይሰረይለታል፤ እንዲሁም በዚህ ሥራ መሠረት ጸጋ በሰው ስለሚተክል፥ ይህ ከፊል ጸጋ ስለ ጎጢአቱ ይቅርታ ያስገኝለታል የሚሉት ናቸው። ይህም ትምህርት፥ «የሰው መልካም ሥራ ዋጋ አለው» ለሚለው ትምህርት ምቹ መንገድ ከፈተ። ከዚህም ሁሉ ጋር አንዳንዶች ማጽደቅ አንድ ጊዜ የሚፈጸም ድርጊት እንደሆነ ሲያስተምሩ፥ የቀሩት ማጽደቅን እንደ ሂደት ቁጠሩት።

የተሐድሶ መሪዎች ከዚህ በላይ ባተትነው መሠረት መጽሐፍ ቅዱሳዊውን ትምህርት ተከትለው የጽድቅን ትምህርት አስተማሩ። ይህም ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን የሚለዩበት ዋና መታወቂያቸው ሆነ። ማርቲን ሉተር በእምነት ብቻ የመጽደቅ ትምህርት ቤተ ክርስቲያን የምትጸናበት ወይም የምትወድቅበት ትምህርት መሆኑን ገለጠ። ዮሐንስ ካልቪንም ይህን ትምህርት፥ ሃይማኖት የተለየ አቅጣጫ እንዲይዝ የተደረገበት ዋና ነጥብ አድርጎ ገለጠው (13)። በፕሮቴስታንቶች ዘንድ በዚህ የተሐድሶ መሪዎች ትምህርት ላይ አዳዲስ ነጥቦች አልተጨመሩም። አንዳንዶች ይህን ትምህርት ቢጠቅሱትም፥ ልዩ ልዩ ነጥቦችን በማጣጣል አይቀበሉትም።

በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ሰው በእምነትና በሥራ እንደሚጸድቅ ማስተማር የተለመደ ሆኗል። ይሁን እንጂ በሁሉም ዘንድ ባይሆንም፥ ሰው የሚጸድቀው በሥራው ሳይሆን በእምነት ብቻ ነው የሚለው ትምህርትም ይታወቃል። ከዚህ በላይ በአበው ትምህርት ውስጥ ይህ እውነት መኖሩን አይተናል። በ1935 ዓ.ም. በአዲስ አበባ ታትሞ በኢትዮጵያ ሊቃውንት እንደገና ታርሞ በቅርብ ጊዜ በተዘጋጀው «የቤተ ክርስቲያን ጸሎት» በሚለው መጽሐፍ ገጽ 93-94 ላይም፥ ስለ ጽድቅ ትምህርት የተጻፉ አንዳንድ አረፍተ ነገሮችን እንደሚከተለው እንጠቅሳለን (14)፡-

«የጽድቅ መንገድ»

«በሰላዚህ እኛ ሁላችን ይህንን የማያሳስት እውነተኛውን የጽድቅ መንገድ ክርስቶስን ብቻ ይዘን ከሄድን ዘወትር እየናፈቅን አባታችን ሆይ! እያልን ከምንጠራው ከሰማያዊ አባታችን ከእግዚአብሔር ዘንድ ወደ ሰማያዊት አገራችን ወደ መንግሥተ ሰማያት እንደርሳለን! ዳግም በሥራችን እንጸድቃለን! መንግሥተ ሰማያት እንገባለን ብለን አንመካም! የምንጸድቅበት ሃይማኖታችን ክርስቶስ ብቻ ነው፡፡...

«ደግሞ ቅዱስ ጳውሎስ ጽድቅ በሃይማኖት (በእምነት) እንዲገኝ ሥራ በመሥራት እንዳይገኝ በጻፋቸው መልእክቶች ሁሉ ያስተምረናል፡፡ «ሰው ሥራ ሳይሠራ በሃይማኖት ብቻ እንዲጸድቅ እናውቃለን» ብሏል፤ ሮሞ 3+28 (ከቀዳማዊ ንይላ ሥላሴ ትርጉም በፊት ከተዘጋጀው ከመጽሐፈ ጸሎት የተወሰደ)፡፡

«ሰለ መልካም ሥራ»

«ሰው ሁሉ የሚጸድቀው በእግዚአብሔር ጸጋና በክርስቶስ ሞት+ በሃይማኖትም ነው እንጂ በሥራው ለመጽደቅ አይችልም ብለናል፡፡ ነገር ግን በሃይማኖት ብቻ እንጸድቃለን ስላልን የታዘዘውን በጎ ሥራ አንሠራም ማለት አይደለም፡፡ እውነተኛው ሕያው ሃይማኖት ያለ መልካም ሥራ አይገኝም፡፡ ዛፍ በፍሬው እንዲታወቅ እንዲሁም ሃይማኖታችን በሥራችን ይታወቃል፤ ማቴ. 7+16-21፡፡

«የሃይማኖትና የመልካም ሥራ ትርጓሜያቸው ይህ ነው፤ ሃይማኖት ለመጽደቁያ! መልካም ሥራ የሃይማኖት መገለጫ ነው፡፡ መልካም ሥራ የሠራን እንደሆነ የክርስቶስ ደቀ መዛሙርት መሆናችን ይታወቃል፤ ዮሐ. 15+8፡፡»

3. በዚህ ትምህርት ላይ የተነሣ የተቃውሞ ክርክር

ሰው በእምነት ብቻ ይጸድቃል ስለሚለው ትምህርት ብዙ ክርክር ተነሥቷልና ትምህርቱን የተቃወሙት ብዙ ዐይነት ምክንያት ያቀርባሉ፡፡ ብዙዎቹ፡ ሰው በእምነት ብቻ ከጸደቀ መልካም ሥራ መሥራት አያስፈልገውም ይላሉ፡፡ የትምህርቱ ደጋፊዎች ግን ሰው በእምነት ብቻ ይጸድቃል፤ 'ይህ እምነት ግን ያለ መልካም ሥራ አይኖርም የሚል አቋም አላቸው፤ ምክንያቱም «ከሥራ የተለየ እምነት የሞተ ነው» ተብሏል፤ ያዕ. 2+26፡፡ የዚህ ትምህርት ተቃውሞ በተለይ በአራት አርእስት ላይ የሚያተኩር ነውና አንድ በአንድ አርእስቱን በንመረምራቸው አሳባችንን የጠራ ለማድረግ ሊረዳን ይችላል (15)፡፡

ሀ) ሕግና ፍርድ

2ታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲያስተምር የእግዚአብሔርን ትእዛዛት የሚፈጽሙ እንደሚባረኩ፡ የማይፈጽሟቸው ደግሞ እንደሚፈረድባቸው አስጠነቀቀ፤ እንደዚሁም የመጨረሻው ፍርድ ሰዎች በሠሩት ሥራ መሠረት የሚሰጥ መሆኑን ገለጠ፤ ይህም በተለይ በምሳሌዎቹ ይታያል፡፡ «ሰው በእምነት ብቻ ይጸድቃል» የሚለውን ትምህርት የሚቃወሙ ሰዎች እንግዲህ ሰው በእምነትና በሥራ ይጸድቃል ይላሉ፡፡

ይህን ሲያስቡ የሕግ ሥራ ምን እንደሆነ የረሱ ይመስላል፡፡ ሕግ የእግዚአብሔርን ፈቃድ ይገልጣልና ባሕርያቱን ያንጸባርቃል፡፡ የአዳም ዘር የእግዚአብሔርን ሕግ መፈጸም ያለመቻሉንና ያለመፈለጉን ጠባይ ሊያስተውል

ይጀምራልና ወደ ክርስቶስ ወንጌል እንዲደርስ ሕግ «ሞግዚቱ» ሆኗል፤ ገላ. 3+23-24። ሰው ክርስቶስን ወደ ማመን ደርሶ እግዚአብሔርን ማስደሰት ይፈልጋልና የእግዚአብሔር ሕግና ፈቃድ የአዲሱ ሕይወት መሪ ናቸው። መሪ የሚሆኑትም በመልካም ሥራው ሳይሆን በእግዚአብሔር ጸጋ፣ በክርስቶስ ደምና በእምነት አማካይነት በእግዚአብሔር ዘንድ ተቀባይነትን ስላገኘና ለእግዚአብሔር በመታዘዝ ምስጋና ስለሚያቀርብ እንጂ እንዲጸድቅ አይደለም።

ለ. እምነት

ትምህርታችንን የሚቃወሙ ሰዎች የበጎችንና የፍየሎችን ምሳሌ ሊጠቅሱ ይፈልጋሉ፤ ማቴ. 25+31-46። በበጎች የተመሰሉት የክርስቶስን ወንድሞች በችግራቸው ሁሉ ስለረዱ፣ ጸድቃን ሆነው ወደ ዘለዓለም ሕይወት ይሄዳሉ፤ በፍየሎች የተመሰሉት ግን ወንድሞቹን በችግራቸው ባለመርዳታቸው፣ ርጉማን ሆነው ወደ ዘለዓለም ቅጣት ይሄዳሉ በማለት በጎች በመልካም ሥራቸው እንደጸደቁ ያትታሉ። እውነታቸውን ነው፤ ይሁን እንጂ ይህ አሳብ በፊደላዊ ትርጉም የምሳሌውን ሰም ብቻ በመመልከት ወርቁን ከመሳት የተነሣ የሚነገር ነው። በምሳሌው የክርስቶስ ወንድሞች እነማን ናቸው? በጎች ለምን ረዷቸው? ፍየሎችን ያልረዷቸው ለምንድን ነው? ብለን ብንጠይቅ፣ ወደ ወርቁ መግባት እንችላለን። ይህ ምሳሌ ለደቀ መዛሙርት የተነገረ መሆኑን መገንዘብ ይገባልና ከዚያ በፊት ክርስቶስ፣ «... እነሆ እናቴ ወንድሞቼም። የእግዚአብሔርን ፈቃድ የሚያደርግ ሁሉ፣ እርሱ ወንድሜ ነው፤ እኅቴም እናቴም» በማለት የእርሱ ወንድሞች እነማን እንደሆኑ ሲናገር ደቀ መዛሙርቱ ሰምተውት ነበር፤ ማር. 3+34-35። በዚህ መሠረት በጎቹ፣ ደቀ መዛሙርቱ የተቸገሩ ወንድሞቻቸው መሆናቸውን ዐውቀዋል፤ የክርስቶስ ወንድሞች ነበሩና እነርሱ በአስፈላጊው ነገር ሁሉ ወንድሞቻቸውን ለመርዳት ልባዊ ፍላጎት ነበራቸው። ፍየሎቹ ግን ከክርስቶስ ወንድሞች ጋር ምንም ዝምድና የላቸውምና እነርሱን ለመርዳት ምንም ስሜት አልነበራቸውም። ከዚህም ቀጥሎ በምሳሌው ክርስቶስ ከወንድሞቹ ጋር ራሱን አንድ ያደርጋልና ለእነርሱ የተደረገ ነገር ሁሉ ለእርሱ እንደተደረገ የሚቁጠር መሆኑን እንመለከታለን፤ ከዚህም የተነሣ የበጎች ጸድቅና የፍየሎች ቅጣት ምክንያት በይበልጥ ይታያል። የምሳሌውን ወርቅ በሚገባ ከተረዳነው፣ ምንም እንኳን የተለመደ ቢሆንም፣ ማናቸውንም የተቸገረ ሰው ሁሉ ስለ መርዳት በዚህ ምሳሌ መሠረት ማስተማር ትክክለኛ አተረጓጎም አለመሆኑን ማስተዋል ይቻላል፤ ይህንኑ ከመልካሙ ሳምራዊ ምሳሌ ተነሥተን ማስተማር ይገባል፤ ሉቃ. 10+ 29-36። የዐሥሩ ቈነጃጅትና የመክሊቶቹ ምሳሌዎች (ማቴ. 25+1-13፤ 14-30) እጅግ ተመሳሳይነት አላቸው። በቈነጃጅቱ መካከል የነበረው ልዩነት ለሙሽራው የነበራቸው የወዳጅነት ደረጃ ሲሆን፣ በባሪያዎች መካከል የነበረው ልዩነት ደግሞ ለጌታቸው የነበራቸው የአክብሮት ደረጃ ነበረ። እንደዚሁም በጎቹ ክርስቶስን ዐውቀው ስለወደዱት ሌሎች ወንድሞቻቸውን ወደዱ፤ ፍየሎቹ ግን ክርስቶስን አልወደዱትምና የክርስቶስን ወንድሞች አልወደዱም። ሐዋርያው ዮሐንስ፣ «... ያየውን ወንድሙን የማይወድ ያላየውን እግዚአብሔርን ሊወደው እንዴት ይችላል?» በማለት መልስ ዐዘል ጥያቄ አቅርቧል፤ 1ዮሐ. 4+20።

ሐዋርያው ጳውሎስ ከክርስቶስ ጋር የተመሠረተውን ይህን ግንኙነት «በክርስቶስ» ብሎ ደጋግሞ ይገልጠዋል፤ 2ቆሮ. 5+17፤ ኤፌ. 1+3-6፤ 9-13። «ሰው በክርስቶስ» እንዴት ይሆናል? ተብለን ብንጠየቅ፣ መልሳችን በእምነት ነው የሚል ሊሆን ይገባል፤ ስለ ክርስቶስ ማንነትና ግብር የሚሰጠውን ትምህርት በአሳብ ደረጃ መቀበልን ብቻ ሳይሆን፣ ከልብ መላ ሕይወትን ለእርሱ

ማስረከብንና ተስፋን ሁሉ በእርሱ ላይ መጣልን ጭምር የሚመለከት ነው፤ ገላ. 3+26፤ ኤፌ. 1+13። እውነተኛና ሕያው የሆነው ይህ እምነት አማኝን ከክርስቶስ ጋር አንድ ያደርገዋል፤ ስለዚህ «በክርስቶስ ነው»። በዚህ ዐይነት እምነት መሠረት እንደ አብርሃም ለሚያምነው ሁሉ ጽድቅ ይቈጠራል፤ ዘፍ. 15+6፤ ሮም 4+3። ጽድቅ የመቈጠሩ ጉዳይ እንደ ዋጋ ወይም እንደ ውጤት የሚታይ አይደለም (ሮም 4+5)፤ ምክንያቱም እምነት ከክርስቶስ ጋር የሚደረግ የግንኙነት ትስስር ነው እንጂ እንደ ሥራ የሚቈጠር አይደለም። ለአማኝ የሚቈጠርለት ጽድቅም የአማኝ ሳይሆን፤ የእግዚአብሔር፤ በተለይም የክርስቶስ እንደሆነ ከዚህ በላይ ያየን መሆናችንን መርሳት የለብንም።

አንዳንዶች የክርስቶስ ጽድቅ ለአማኝ መሰጠቱ «ሕጋዊ መላምት» ይመስል ይላሉ። ሆኖም ይህ የሐዋርያው ጳውሎስ ትምህርት ነውና ኅጢአቱንና የልቡን ፍጹም ብክለት ለማወቅ የጀመረ አማኝ ከራሱ ጽድቅ እንደሚገኝ ሲያስብ እንዴት የበለጠ ቅዠት ይመስለው!

ሐ) ጽድቅ

ሌሎችም፡ «ሰው በእምነት ብቻ ሳይሆን በሥራ እንዲጸድቅ ታያላችሁ» (ያዕ. 2+24) በማለት ያዕቆብ የተናገረውን ይጠቅሳሉ። እውነት ነው፤ በመጀመሪያ አመለካከት ያዕቆብ ከሐዋርያው ጳውሎስ ጋር አይስማማም፤ ሆኖም አስቀድመን እንዳየነው ያዕቆብ «እምነት» ሲል አሳቡ ትክክለኛ ትምህርትን እንጂ የልብን ዝንባሌና ፈቃድ አያጠቃልልም። «ጽድቅ» እና «መጽደቅ» በተባሉት የቃላት አጠቃቀም የያዕቆብ አሳብ ከጳውሎስ አሳብ መጠነኛ ልዩነት ይታይበታል። የያዕቆብ ትኩረት እምነት ያለ ሥራ የሞተ ነውና በሰዎች ዘንድ እውነተኛ እምነት በሥራ ይታወቃል በሚለው ላይ ነው። ያዕቆብ እንግዲህ አብርሃም የሰማንያ አምስት ዓመት ሰው ሆኖ በእግዚአብሔር እንዳመነና እምነቱ ጽድቅ ሆኖ እንደተቈጠረለት ያውቃል (ያዕ. 2+23)፤ ከዚያም በኋላ አብርሃም የመቶ ዐሥራ አምስት ዓመት ገደማ ሰው ሳለ፤ «እምነት ከሥራው ጋር ዐብሮ ያደርግ እንደነበር በሥራም እምነት እንደተፈጸመ ትመለከታለህን?» በማለት ስለ አብርሃም ያቀረበውን መልስ ዐዘል ጥያቄ ጽፏል፤ ያዕ. 2+22። አብርሃም ከዚህ በፊት በአካሄዱ የእምነት ሰው እንደነበረ ቢታወቅም፤ ለእግዚአብሔር ሙሉ በሙሉ ታዛዥ መሆኑ አልተገለጠም፤ ይህ የታየው ሳይከራከር ቃል ኪዳን የሚፈጸምበትን አንድያ ውድ ልጁን ለመሠዋት ፈቃደኛ በመሆኑ ነው፤ ይህንም ሲያደርግ እምነቱ ፍጹም ሆኗል። ይህ ዐይነቱ አባባል ስለ ክርስቶስም ተደግሞ ተጽፏል። ክርስቶስ ሲወለድ ፍጹም አምላክ፤ ፍጹምም ሰው ነበረ። ባደረገው ሁሉ ለወልድነቱ፤ ለአምላክነቱ ወይም ለትስብእቱ ምንም አልተጨመረም፤ ሆኖም ስለ እርሱ፤ «ምንም ልጅ ቢሆን ከተቀበለው መከራ መታዘዝን ተማረ» ተብሎ ተመሰከረ፤ ዕብ. 5+8። ከመጀመሪያ አንሥቶ እግዚአብሔር የአብርሃም እምነት እውነተኛ መሆኑን ዐወቀ፤ ከዚህ የተነሣ ለሌሎች ሰዎች ምናልባትም ለአብርሃም ለራሱ ጭምር ቢላዋ አንሥቶ ልጁን ለመሠዋት ፈቃደኛ መሆኑ ተገለጠ፤ እግዚአብሔርም ፍጹም ታዛዥ መሆኑን መሰክረለት፤ ዘፍ. 22+12-18።

መ) ይቅርታ

ሌሎች ደግሞ፡ ሰው በእምነት ከጸደቀ ለኅጢአቱ የእግዚአብሔርን ይቅርታ እንዲጠይቅ ለምን ይጠበቅበታል? እርሱ ጽድቅ አይደለም? ብለው መጠየቅ ይችላሉ፤ ለምሳሌ፤ «በኅጢአታችን ብንናዘዝ ኅጢአታችንን ይቅር ሊለን ከዐመፃም ሁሉ ሊያነጻን የታመነና ጽድቅ ነው» ይላል፤ 1ዮሐ. 1+9። ሆኖም

ይቅርታ የሚጠየቅባቸው ሁለት ዐይነት ሁኔታዎች አሉ። ሰው በመጀመሪያ ወደ ክርስቶስ ሲቀርብ ከእግዚአብሔር ቊጣ እንዲድን (ሐ.ሥ. 16+30-31) ይለምናል። ካመነ በኋላ ግን ከእግዚአብሔርና ከሌሎች አማኞች ጋር ያለው ገብረት ይታደስ ዘንድ ከእግዚአብሔር አባታዊ ተግሣጽ እንዲድን ይለምናል እንጂ፣ የእግዚአብሔር ልጅ እንዲሆን አይለምንም፤ 1ዮሐ. 1+5-2+21።

በዚህ ትምህርት መሠረት አማኞች የእግዚአብሔር ልጆች፣ ወራሾችና ጸድቃን መሆናቸውን፣ ለዘላለምም እንደማይጠፉ ዐውቀው በዋስትናቸው መደሰት ይችላሉ። ይህም የእግዚአብሔርን የተስፋ ቃል ሁሉ በማመናቸው የሚሆን እንጂ ዐጉል ድፍረት አይደለም። ሐዋርያው ዮሐንስ ይህን እውነት ለማሳየት የመጀመሪያውን መልእክት ጻፈ፤ 1ዮሐ. 5+13።

4. ሰው በእምነትና በሥራ ስለ መጽደቁ የሚሰነዘር አንዳንድ አስተያየት

ሰው በእምነትና በሥራ መጽደቁን የሚያምኑ ስለ እግዚአብሔር ልዕልናና ስለ ቅድስናው፣ ስለ ሰው በጎጢአት መበከል ወይም ስለ እግዚአብሔር የድንገት ምርጫ ብዙ አይናገሩም። ትምህርታቸው በተለይ የሚያተኩረው ሰው በሥራ በመጽደቁ ላይ ነው። ሆኖም ሰው በሥጋ ምክንያት ስለደከመ በሥራው ጉድለት ይኖርበታልና ሕጉን አይፈጽምም። ከዚህም በላይ ሰው በሥራ በመጽደቁ ተግባር ከተካፈለ በቂ ሥራ እንደሠራ በምን ሊያውቅ ይችላል? እግዚአብሔር በልዩ አስተርጓሚ ካልገለጠለት ሰው ይህን ሊያውቅ አይችልም፤ ስለዚህ ብዙ ሰው ስለ መዳኑ ርግጠኛ ሊሆን አይችልም፤ አለኝታም አይኖረውም፤ ስለ መዳኑም ምስጋና ማቅረብ አይችልም፤ ምስጋና ካለማቅረቡ የተነሣም እግዚአብሔርን ለማስደሰት አይሞክርምና በጠቅላላውም ደስተኛ አይሆንም። ከዚህ በላይ ግን ምእመናን ስለ መዳናቸው ርግጠኞች እንዲሆኑ አይሆንም። ከዚህ በላይ ግን ምእመናን እይተናል። ሐዋርያት ስለ መዳናቸው ጥርጥር የእግዚአብሔር ፈቃድ መሆኑን አይተናል። ሐዋርያት ስለ መዳናቸው ጥርጥር አልነበራቸውም፤ ስለዚህ ጴጥሮስ፣ «ኢየሱስ ክርስቶስ ከሙታን በመነሣቱ ለሕይወት ተስፋና ለማይጠፋ፣ እድፈትም ለሌለበት፣ ለማያልፍም ርስት እንደ ለሕይወት ተስፋና ለማይጠፋ፣ እድፈትም ለሌለበት፣ ለማያልፍም ርስት እንደ ምሕረቱ ብዛት ሁለተኛ የወለደን... ለተዘጋጀ መዳን በእምነት በእግዚአብሔር ገይል ለተጠበቃችሁ ለእናንተ በሰማይ ቀርቶላችኋል» (1ጴጥ. 1+3-5)፤ ዮሐንስም፣ «አሁን የእግዚአብሔር ልጆች ነን... እርሱ እንዳለ እናየዋለንና እርሱን እንድንመስል እናውቃለን» (1ዮሐ. 3+1-2)፤ ጳውሎስ ደግሞ፣ «ስለዚህም ምክንያት ይህን መከራ ደግሞ ተቀብዬአለሁ፤ ነገር ግን አላፍርበትም፤ ያመንሁትን ዐውቃለሁና፤ የሰጠሁትን ዐደራ እስከዚያ ቀን ድረስ ሊጠበቅ እንዲችል ተረድቼአለሁ»፤ «ወደ ፊት የጽድቅ አክሊል ተዘጋጅተልኛል፤ ይህንም ጸድቅ ፈራጅ የሆነው ጌታ ያን ቀን ለእኔ ያስረክባል፤ ደግሞም መገለጡን ለሚወዱት ሁሉ እንጂ ለእኔ ብቻ አይደለም» (2ጢሞ. 1+12፤ 4+8) ብለው ጽፈዋል።

ረ) የቅድስና ደረጃ በክርስቶስ ውስጥ ያለ ነው

ምእመናን ሁሉ «ቅዱሳን» ናቸው (ሐ.ሥ. 20+32፤ ኤፌ. 1+1፤ ፊል. 1+1፤ ቆላ. 1+2)፤ ምክንያቱም «የተቀደሱት» (ሐ.ሥ. 26+18-19፤ 1ቆሮ. 1+2) እና «ተቀደሳችኋል» (1ቆሮ. 6+11) ተብለዋል፤ ይህም የሆነው በተለይ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ያመኑ በመሆናቸው ነው፤ ሐ.ሥ. 26+18፤ 1ቆሮ. 1+2፤ 6+11። እንግዲህ ሰው በክርስቶስ ሲያምን ወዲያውኑ ወደ ቅድስና አቋም ይገባል፤ ቅዱስ ነው፤ እንደ ጽድቅ ሁኔታ አንድ ጊዜ ለዘላለም የተፈጸመ ጉዳይ ነው።

ስለዚህ ሁኔታ ብዙ ጥቅሶች ይናገራሉ፤ በተለይም፡-

«ለጎጢአት የሞትን... አሮጌው ሰዎችን ከእርሱ ጋር እንደተሰቀለ እናውቃለን» (ሮም 6+2:6)፤

«አስቀድማችሁ የጎጢአት ባሪያዎች ከሆናችሁ... ከጎጢአት ዐርነት ወጥታችሁ» (ሮም 6+17-18)፤

«በክርስቶስ ሥጋ ለሕግ ተገድላችኋል... ለሌላው ከሙታን ለተነሣው ለእርሱ ትሆኑ ዘንድ... ለእርሱ ለታሰርንበት ስለሞትን ከሕግ ተፈትተናል፤ ስለዚህም በአዲሱ በመንፈስ ኑሮ እንገዛለን እንጂ በአሮጌው በፊደል ኑሮ አይደለም» (ሮም 7+4-6)፤

«ለጎጢአት ሞትን ለጽድቅ እንድንኖር፥ እርሱ ራሱ በሥጋው ጎጢአታችንን በዕንጨት ላይ ተሸከመ» (1ኤፕ. 2+24) የሚሉት ዋና ዋናዎቹ ናቸው፡፡

ከእነዚህና ከሌሎች ጥቅሶች አማኝ በክርስቶስ በመሆኑ፥ በክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ ተባብሮ ከጎጢአት ጎይል፥ ከሕግ ባርነትና ከሞት መንፈሳዊ ቅጣት ተፈትቷልና ወደ ጽድቅ አቋም፥ ወደ ዐርነት፥ ወደ ዘላለም ሕይወትና ወደ ቅድስና አኗኗር ገብቷል፡፡ ይህ አቋም በተለይ በሦስት መንገድ ይታያል፡-

1. ሰው ወደዚህ አቋም የሚገባው፥ በክርስቶስ መንፈሳዊና ምሥጢራዊ መንገድ ከክርስቶስ ጋር እንድንመሆን ከሞቱና ከትንሣኤው ጋር ራሱን እንድንማድረግ ነው፤ ሮም 6+1-14፤ 2ቆሮ. 5+14-15፡፡

2. ሰው ወደዚህ ሁኔታ ሲገባ ከቀድሞ ሁኔታው በመሠረቱ ይለያል፤ አሮጌው ሰው ከክርስቶስ ጋር ተሰቅሏል፤ ሮም 6+6፡፡ ይህም በአኗኗሩ ፈጽሞ ቅዱስ አኗኗር ይኖረዋል ማለት አይደለም፤ ሆኖም ለጎጢአት እንደሞተና ለእግዚአብሔር ሕያው እንደሆነ ሊቈጠር ታዝሟልና ብልቶቹን ለዐመፃ ባርነት ሳይሆን፥ ለጽድቅ እንዲያቀርብ ይጠበቅበታል (ሮም 6+11:19)፤ ምክንያቱም እንደ በፊቱ ጎጢአት አይገዛውም፤ ጸጋ የሚገዛው እንጂ ሕግ የሚገዛው አይደለምና፤ ሮም 6+14፡፡

3. መንፈስ ቅዱስ በአማኝ ውስጥ ይኖራል፤ አማኝም የመንፈስ ቅዱስ ቤተ መቅደስ ነው (ዮሐ. 14+17፤ 1ቆሮ. 6+19-20)፤ በእርሱ ጎይል በክርስቶስ ዳግም ምጽአት በቅድስና መንገድ ፍጹም እስኪሆን ድረስ እየበረታ ይሄዳል፤ 1ተሰ. 4+4-8፤ 5+23-24፡፡

ማስታወሻ

(1) በም. 24ሠ እና 24ረ ስለ እግዚአብሔር ቅድስናና ስለ እግዚአብሔር ጽድቅ ሰፊ ትንታኔ አቅርበናል፤ በም. 71ሐ ከጎጢአት በደል ወደ ጽድቅ - የፍርድ ቤት አገላለጥ በሚለው ንኡስ ርእስ ከክርስቶስ በመስቀል ሞት ሥራ እንዴት እንጻጸደቀን ገልጠናል፡፡ በ«አስደናቂው ልውውጥ» (አዕማድ መጻሕፍት ቍ. 21) ሰውን ስለ ማጽደቅ የእግዚአብሔር ሥራ ብዙ አትተናል፡፡ ሰውን የማጽደቅ የእግዚአብሔር ሥራ በእንግሊዝኛ Justification ይባላል፡፡

(2) P.G.R. በገጽ 191 Leon Morris The Apostolic Preaching of the Crossን ይጠቅሳል፡፡

(3) Berkhof ገጽ 510 - 511 ይመ.

(4) ይህ ክፍል በተለይ በBerkhof ገጽ 511-513 ላይ የተመሠረተ ነው።

(5) ይህ ክፍል ደግሞ በተለይ በBerkhof ገጽ 513-514 ላይ ተመርኩዞ የቀረበ ነው።

(6) Berkhof ገጽ 517-520፤ «አስደናቂው ልውውጥ» ም. 10 ይመ.

(7) ስለ ጽድቅ ምንጭ «አስደናቂው ልውውጥ» (አዕማድ መጻሕፍት ቍ. 21) በሚለው መጽሐፍ ም. 3 ላይ በሰፊው ጽፈናል።

(8) P.G.R. ገጽ 194-195 ይመ.

(9) ሰው በክርስቶስ ደም ስለ መጽደቁ በም. 69 እና 70 በሰፊው ጽፈናል። «አስደናቂው ልውውጥ» ም. 4 ደግሞ ይመ.

(10) ሰው በክርስቶስ ሕይወት ጽድቅ ሆኖ በእግዚአብሔር ፊት እንደሚገኝ በም. 54 እና 71 በሰፊው ጽፈናል። «አስደናቂው ልውውጥ» ም. 4 ገጽ 64-65 ደግሞ ይመ።። አብው የምእመናን ጽድቅ በክርስቶስ የተገኘ መሆኑን ለማሳየት እንደሚከተለው ጻፋ፡-

ሀ) ኤራኒዮስ፡ «ከድንግል በተወለደው በአንዱ ሰው መታዘዝ ብዙዎች ጽድቀው ድኅነትን ይቀበላሉ።»

ለ) አምብርዝ፡ «ከእግዚአብሔር የራቀ ሰው፡ ማለት ከአሕዛብ ወገን የሆነ፡ የእግዚአብሔርን ሥራ ሳይሠራ፡ በክርስቶስ ሲያምን፡ ለአብርሃም እንደሆነው፡ ለእርሱም እምነቱ ጽድቅ ሆኖ ይቆጠራል።»

ሐ) ዮሐንስ አፈወርቅ፡ «እግዚአብሔር ምን አደረገ? ንጢአተኞች እንዲሆኑ ጽድቅ የሆነውን (ክርስቶስን) ንጢአተኛ አደረገው... በሥራ ሳይሆን... በጸጋ ስንጸድቅ ንጢአት ሁሉ ይጠፋል! ይህም የእግዚአብሔር ጽድቅ ሥራ ነው።» እነዚህ ጥቅሶች በJames Buchanan ከተጻፈው “Not Guilty” (1990 Grace Publications Trust ገጽ 38:39:40) ከተሰኘው መጽሐፍ የተተረጎሙ ናቸው።

(11) «አስደናቂው ልውውጥ» ም.5 ይመ።። አብው የጽድቅ መንገድ በመልካም ሥራ ሳይሆን በእምነት ብቻ መሆኑን እንደሚከተለው መስክረዋል፡-

ሀ) አርጌንስ፡ «ከክርስቶስ ጋር የሞተው ወንበዴ ያለ ሕግ ሥራ በእምነት ጸደቀ... ይህ የሚያሳየን፡ አስቀድሞ የሠራውን ጌታው ሳይጠይቀው፡ ካመነ በኋላም አንድ መልካም ሥራ መሥራት ሳይጠበቅበት በቃሉ መሠረት በመጽደቁ በገነት የራሱ ጓደኛ አደረገው።»

ለ) ቅዱስ አትናቴዎስ፡ «ሰው በሥራው ሳይሆን እንደ አብርሃም በእምነት ይጸድቃል።»

ሐ) ቅዱስ ሄራኒዎስ (ጀርም)፡ «ከእግዚአብሔር መንገድ ርቆ የሚሄድ ሰው ከክፋቱ ሲመለስ፡ ሊሠራው ባልቻለ መልካም ሥራ ሳይሆን በእምነት ብቻ እግዚአብሔር ያጸድቀዋል።» “Not Guilty” ገጽ 39:40 ይመ.

(12) ይህ ክፍል በተለይ በBerkhof አሳብ ላይ የተመሠረተ ነው። «አስደናቂው ልውውጥ» ም. 6 ደግሞ ይመ.

(13) RR ገጽ 755 ይመ.

(14) «አስደናቂው ልውውጥ» ገጽ 63 - 65 ይመ.

(15) ሰው በእምነት ብቻ ይጸድቃል በሚለው ላይ ስለተነሣው ተቃውሞ በአቶ ዓሥራት ገብረማርያም ከተጻፈው «ትምህርተ መለኮት» ገጽ 255-274 ይመ።። ደግሞም RR ገጽ 748-754 ይመ.